

á sama hátt og menn heimilisfastir þar og hafi fullnægt þeim skattskyldum sínum. Skattskylda þessi gildir þó aðeins í þrjú ár frá næstu áramótum eftir brottflutningsdag.

3. Þeim sem dvelja hér á landi lengur en samtals 183 daga á sama almanaksári, þar með talin eðlileg fjarvera héðan af landi vegna orlofs og þess háttar.
4. Þeim sem eigi falla undir ákvæði 1.—3. tl. þessarar greinar en starfa samtals lengur en 183 daga á sama almanaksári, þar með talin eðlileg fjarvera frá starfi vegna orlofs og þess háttar, um borð í loftfari eða skipi sem skráð er hér á landi.

Ríkisskattstjóri hefur úrskurðarvald um hverjir skuli teljast heimilisfastir hér á landi samkvæmt þessari grein. Við ákvörðun á heimilisfesti skal miðað við reglur laga um lögheimili, eftir því sem við á. Úrskurði ríkisskattstjóra má skjóta til dómstóla að stefndum ríkisskattstjóra vegna fjármálaráðherra.

Skattskylda lögaðila

2. gr.

Skylda til að greiða tekjuskatt af öllum tekjum sínum, hvar sem þeirra er aflað, og eignarskatt af öllum eignum sínum, hvar sem þær eru, hvílir á þessum lögaðilum:

1. Hlutafélögum og öðrum félögum með takmarkaðri ábyrgð félagsaðila, enda séu þau skráð hér á landi á lögsmæltan hátt.
2. Gagnkvæmum váttryggingar- og ábyrgðarfélögum, kaupfélögum, öðrum samvinnufélögum og samvinnufélagasamböndum, enda séu þau skráð hér á landi á lögsmæltan hátt.
3. Sameignarfélögum með ótakmarkaðri ábyrgð félagsaðila, enda sé félagið skráð í firmaskrá hér á landi, þess óskað við skráningu að félagið sé sjálfstæður skattaðili og við skráningu afhentur félagssamningur þar sem getið sé eignarhlutfalla eigenda, innborgaðs stofnfjár svo og hvernig félagsslitum skuli háttað. Senda skal skattstjóra vottorð um skráningu og staðfest eftirrit af félagssamningi með fyrsta skattframtali þessara félaga. Hjón ein sér eða með ófjarráða börnum sínum geta ekki myndað sameignarfélag er sé sjálfstæður skattaðili.
4. Samlögum og samtökum sem hafa það að meginmarkmiði að annast vinnslu eða sölu á framleiðsluvörum félagsaðila sinna, innkaup á rekstrarvörum eða þjónustu í beinum tengslum við atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi þeirra, enda séu þau skráð í firmaskrá hér á landi og þess getið við skráningu að þau séu sjálfstæðir skattaðilar.
5. Félögum, sjóðum og stofnunum, þar með töldum sjálfseignarstofnunum sem hér eiga heimili, sbr. þó 5. tl. 4. gr., svo og dánarbúum, þrotabúum og öðrum búum sem hér er skipt.

Félag, sjóður eða stofnun telst eiga hér heimili ef það er skráð hér á landi, telur heimili sitt hér á landi samkvæmt samþykktum sínum eða ef raunveruleg framkvæmdastjórn þess er hér á landi.

Sé þess ekki óskað við skráningu sameignarfélags að félagið sé sjálfstæður skattaðili eða fullnægi lögaðili skv. 1.—4. tl. þessarar greinar ekki skilyrðum til að teljast sjálfstæður skattaðili skal tekjum hans og eignum skipt milli félagsaðila í samræmi við félagssamning þeirra og þær skattlagðar með öðrum eignum og tekjum félagsaðilanna. Kveði félagssamningur eigi á um skiptingu tekna og eigna skal þeim skipt milli félagsaðila eftir eignarhlutföllum. Ef eignarhlutföll eru ekki fyrir hendi eða þau óljós skal tekjum og eignum skipt jafnt milli félagsaðila.

Takmörkuð skattskylda

3. gr.

Takmarkaða skattskyldu bera þessir aðilar, enda falli þeir ekki undir ákvæði 1. eða 2. gr. eða séu undanþegnir skattskyldu skv. 4. gr.:

1. Allir menn sem dvelja hér á landi og njóta launa fyrir störf sín hér skulu greiða tekjuskatt af þeim launum. Hér með teljast þeir menn sem atvinnu stunda hér á landi, eða um borð í loftfari eða skipi sem skráð er hér á landi, þótt dvöl þeirra eða starf vari 183 daga eða skemmri tíma á sama almanaksári.
2. Allir menn sem njóta frá íslenskum aðilum launa fyrir störf, þar með talin stjórnar-, endurskoðenda- eða nefndarstörf, eftirlauna, biðlauna, lífeyris, styrkja eða hliðstæðra greiðslna skulu greiða tekjuskatt af þeim greiðslum.
3. Allir aðilar sem fá greiðslu fyrir þjónustu eða starfsemi innta af hendi hér á landi skulu greiða tekjuskatt af þeim tekjum.
4. Allir aðilar sem reka hér á landi fasta starfsstöð, taka þátt í rekstri fastrar starfsstöðvar eða njóta hluta af ágóða slíkrar starfsstöðvar skulu greiða tekjuskatt af þeim tekjum.
5. Allir aðilar sem eiga fasteign hér á landi eða hafa rétt yfir fasteign hér á landi er þeir hafa af tekjur eða teljast hafa af tekjur samkvæmt ákvæðum laga þessara skulu greiða tekjuskatt af þeim tekjum.
6. Allir aðilar sem hafa hér á landi tekjur af leigu, afnotum eða rétti til hagnýtingar á lausafé, einkaleyfum, hvers konar réttindum eða sérþekkingu skulu greiða tekjuskatt af þeim tekjum.
7. Allir aðilar sem hafa tekjur af íslenskum hlutabréfum, stofnbrefum eða öðrum réttindum til hlutdeildar í hagnaði eða af rekstri íslenskra fyrirtækja skulu greiða tekjuskatt af þeim tekjum.
8. Erlendir sendiherrar, sendiráðismenn og erlendir starfsmenn sendisveita annarra ríkja hér á landi og aðrir, sem úrlendisréttar njóta, skulu greiða tekjuskatt af tekjum sem þeir njóta frá innlendum aðilum og af tekjum sem um er rætt í 4.—7. tl.
9. Allir aðilar sem eiga eignir sem skattskyldar tekjur gefa skv. 4.—8. tl. skulu greiða eignarskatt af þeim eignum.

Aðilar undanþegnir skattskyldu

4. gr.

Þessir aðilar greiða hvorki tekjuskatt né eignarskatt:

1. Forseti Íslands og maki hans.
2. Ríkissjóður, ríkisstofnanir og ríkisfyrirtæki sem ríkissjóður ber ótakmarkaða ábyrgð á.
3. Sýslu- og sveitarfélög, fyrirtæki og stofnanir sem þau reka og bera ótakmarkaða ábyrgð á.
4. Erlend ríki og alþjóðastofnanir, af fasteignum sem þær nota vegna viðurkenndrar starfsemi sinnar hér á landi.
5. Félög, sjóðir og stofnanir sem verja hagnaði sínum einungis til almenningsheilla og hafa það að einasta markmiði samkvæmt samþykktum sínum.
6. Aðilar sem undanþegnir eru skattskyldu með sérstökum lögum.

Skattskylda hjóna og barna

5. gr.

Hjón eru sjálfstæðir skattaðilar hvort um sig og skal þeim ákveðinn tekjuskattur og eignarskattur hvoru í sínu lagi.

6. gr.

Barn, sem er innan 16 ára aldurs á tekjuárinu, er ekki sjálfstæður skattaðili sé það á framfæri foreldra sinna (þ. m. t. kjörforeldrar, stjúpfórelldrar, fósturfórelldrar). Þó skulu þær tekjur barns sem um ræðir í 1. tl. A-liðs 7. gr. skattlagðar sérstaklega.

II KAFLI SKATTSKYLDAR TEKJUR

Almenn ákvæði

7. gr.

Til tekna skal telja og skiptir eigi máli hver innir greiðslu þeirra af hendi:

A

1. Endurgjald fyrir hvers konar vinnu, starf eða þjónustu, án tillits til viðmiðunar, sem innt er af hendi fyrir annan aðila. Hér með teljast til dæmis hvers konar biðlaun, starfslaun, nefndarlaun, stjórnarlaun og eftirlaun, fatnaður, fæði, húsnæði, risnufé, verkfærapeningar, ökutækjastyrkir, flutningspeningar og aðrar hliðstæðar starfstengdar greiðslur, friðindi og hlunnindi, svo og framlög og gjafir sem sýnilega eru gefnar sem kaupauki. Hvorki skiptir máli hver tekur við greiðslu né í hvaða gjaldmiðli goldið er, hvort sem það er í reiðufé, friðu, hlunnindum eða vinnuskiptum.

Vinni maður við eigin atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi skal hann telja sér til tekna eigi lægra endurgjald fyrir starf sitt en hefði hann innt það af hendi fyrir óskyldan eða ótengdan aðila. Sama gildir um vinnu við atvinnurekstur eða starfsemi sem rekin er í sameign með öðrum eða á vegum þeirra aðila sem um ræðir í 2. gr. Á sama hátt skal reikna endurgjald fyrir starf sem innt er af hendi af maka manns eða barni hans sé starfið innt af hendi fyrir framangreinda aðila.

2. Tryggingabætur, lífeyri, meðlög og styrki. Skaðabætur og váttryggingafé vegna sjúkdóms, slysa, atvinnutaps eða launamissis og hvers konar aðrar skaðabætur og váttryggingabætur, sbr. þó 2. tl. 28. gr. Barnsmeðlög skulu þó ekki teljast til skattskyldra tekna að því leyti sem þau takmarkast við fjárhæð barnalífeyris sem greiddur er skv. 14. gr. laga nr. 67/1971 um almannatryggingar, sbr. lög nr. 96/1971. Meðlög eða framfærslueyrir til maka eða fyrrverandi maka telst ekki til tekna hjá móttakanda hafi hjónin slitið samvistum eða eftir lögskilnað, að því leyti sem greiðslur þessar takmarkast við sömu fjárhæð og lágmarks-ellilífeyrir (grunnlífeyrir) er til einstaklinga samkvæmt lögum um almannatryggingar.
3. Endurgjald til höfunda og rétthafa fyrir hvers konar hugverk, bókmenntir og listir eða listaverk, hvort sem um er að ræða afnot eða sölu.
4. Verðlaun og heiðurslaun, vinninga í happdrætti, veðmáli eða keppni. Beinir gjafir í peningum eða öðrum verðmætum, þar með talin afhending slíkra verðmæta í hendur nákominna ættingja, nema um fyrirframgreiðslu upp í arf sé að ræða. Undanskildar eru þó tækifærisgjafir, enda sé verðmæti þeirra ekki meira en almennt gerist um slíkar gjafir.

B

1. Allar tekjur af atvinnurekstri og sjálfstæðri starfsemi, þar með talið endurgjald fyrir selda vöru og þjónustu, umboðslaun, þóknanir, atvinnurekstrarstyrkir og rekstrarstöðvunarbætur.

C

1. Leigutekjur og arð af hvers konar lausafé, þar með talin skip og loftför.
2. Arð, landskuld og leigu eftir hvers konar fasteignir og fasteignaréttindi, þar með talin námaréttindi, vatnsréttindi, jarðvarmaréttindi, veiðiréttur og hvers konar önnur fasteignatengd hlunnindi.
Þegar heildarleigutekjur af einstökum íbúðum ná ekki hlunnindamati húsnaðis, sbr. 111. gr., skal reikna leiguna til tekna með því mati. Af íbúðarhúsnaði sem skattaðili á og notar til eigin þarfa skal hvorki reikna tekjur né gjöld.
3. Vexti, verðbætur, afföll og gengishagnað, sbr. 8. gr.
4. Arð af hlutum og hlutabréfum í félögum, sbr. 9. gr.
5. Fé sem félög þau sem um ræðir í 2. tl. 1. mgr. 2. gr. færa félagsaðilum sínum til séreignar í stofnsjóði vegna viðskipta þeirra.
6. Fé sem félög þau sem um ræðir í 2. tl. 1. mgr. 2. gr. greiða félagsaðilum sínum vegna viðskipta þeirra, enda séu þessi viðskipti í tengslum við atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi félagsaðilans og talin þar til rekstrarútgjalda eða sé varið til fjárfestingar í eignum sem notaðar eru í atvinnurekstri.
7. Fé sem félög þau sem um ræðir í 4. tl. 1. mgr. 2. gr. greiða félagsaðilum sínum út í hlutfalli við viðskipti þeirra eða færa þeim til séreignar, hvort heldur í stofnsjóð eða á annan hátt.
8. Hagnað af sölu eigna, sbr. 10.—27. gr.
9. Sérhverjar aðrar tekjur eða ígildi tekna sem eigi eru sérstaklega undanskildar í lögum þessum eða sérlögum.

Skattskyldir vextir, afföll og gengishagnaður

8. gr.

Til tekna sem vextir, afföll og gengishagnaður skv. 3. tl. C-liðs 7. gr. teljast:

1. Vextir af innstæðum í innlendum bönkum, sparisjóðum og innlánsdeildum samvinnufélaga svo og vextir af verðbréfum sem hliðstæðar reglur gilda um samkvæmt sérlögum. Með vöxtum teljast áfallnar verðbætur á afborganir og vexti, verðbætur á inneignir og kröfur sem bera ekki vexti og happdrættisvinningar sem greiddir eru í stað vaxta.
2. Vextir af stofnsjóðseign í félögum skv. 2. tl. 1. mgr. 2. gr.
3. Vextir hjá innlendum og erlendum aðilum af sérhverjum öðrum innstæðum og inneignum en um getur í 1. og 2. tl., þar með taldir vextir af víxlum, verðbréfum og öllum öðrum kröfum sem arð bera eða vexti. Með vöxtum teljast einnig áfallnar verðbætur og happdrættisvinningar á sama hátt og um getur í 1. tl.
4. Afföll af keyptum verðbréfum, víxlum og sérhverjum öðrum kröfum. Afföllin skal reikna til tekna með hlutfallslegri fjárhæð ár hvert eftir afborgunartíma. Sé krafan látin af hendi áður en afborgunartíma er lokið telst sá hluti affallanna, sem ekki hefur þegar verið tekjufærður en fæst endurgreiddur í sölu- eða afhendingarverði, til tekna í einu lagi á afhendingar- eða söluári.
5. Gengishagnaður af hvers konar eignum í erlendum verðmæli á því ári sem gengisbreyting á sér stað og miðast við kaupgengi hlutaðeigandi erlends gjaldeyris í árslok. Gengishagnað af verðbréfum og öðrum langtímakröfum til lengri tíma en árs, talið frá lokum tekjuárs, er þó heimilt að reikna til tekna með hlutfallslegri fjárhæð ár hvert eftir afborgunartíma eða á fimm árum að vali skattaðila. Sé enginn sérstakur gjalddagi tilgreindur eða umsaminn ber að reikna gengishagnaðinn og telja til tekna miðað við kaupgengi hlutaðeigandi gjaldeyris við hver árslok.

Frá gengishagnaði ársins þannig reiknuðum skal draga gengistap, sbr. 4. tl. 1. mgr. 51. gr., og færa mismuninn til tekna sem gengishagnað.

Skattskyldur arður, jöfnunarhlutabréf

9. gr.

Til arðs af hlutum og hlutabréfum í félögum, sem um ræðir í 1. tl. 1. mgr. 2. gr., telst auk venjulegrar arðgreiðslu sérhver afhending verðmæta til hlutareiganda eða hluthafa er telja verður sem tekjur af hlutareign þeirra í félaginu. Til arðs telst þó ekki úthlutun jöfnunarhlutabréfa sem hefur ekki í för með sér breytta eignarhlutdeild hlutareiganda eða hluthafa í hlutafélagi og telst því ekki heldur til skattskyldra tekna hlutareigandans. Útgáfa bréfanna skal byggð á raunverulegu verðmæti hreinnar eignar félagsins í lok þess árs sem næst er á undan útgáfuári, að teknu tilliti til opinberra gjalda sem tengd eru því ári. Til hreinnar eignar félagsins í þessu sambandi telst þó ekki varasjóður, sbr. 12. tl. 1. mgr. 31. gr. Samanlagt nafnverð jöfnunarhlutabréfanna má ekki vera hærra en svarar til hækkunar á hlutafé félagsins í samræmi við almennar verðhækkanir frá 1. janúar 1979 eða frá stofnun hlutafélags eða innborgun hlutafjár eftir þann tíma. Ríkisskattstjóri ákveður hvernig reikna skal hina almennu verðhækkun. Arður af eigin hlutum eða hlutabréfum hlutafélags telst hvorki til tekna né gjalda hjá því.

Nú er félagi slitið án þess að um samruna félaga sé að ræða, sbr. 56. gr., og skal þá teljast til arðs úthlutun við félagsslit umfram hlutafé félagsins, þ. e. nafnverð bréfanna, þar með talið nafnverð útgefina jöfnunarhlutabréfa eða samsvarandi fjárhæð er heimilt hefði verið að úthluta sem jöfnunarhlutabréfum. Skiptir ekki máli í því sambandi hvenær eða fyrir hvaða verð hlutirnir eða hlutabréfin hafa verið keypt.

Sameiginleg ákvæði um söluhagnað eigna

10. gr.

Söluhagnaður eigna telst mismunur á söluverði þeirra og stofnverði, að teknu tilliti til fenginna fyrninga, áður fengins söluhagnaðar og verðbreytinga eftir því sem nánar er ákvæðið í 11.—27. gr.

Stofnverð eigna telst kostnaðarverð þeirra, þ. e. kaup- eða framleiðsluverð, ásamt kostnaði við endurbætur, breytingar eða endurbyggingu og sérhverjum öðrum kostnaði sem á eignirnar fellur, en að frádregnum óendurkræfum styrkjum, afsláttum, effirgjöfum skulda og skaðabótum sem til falla í sambandi við kaup þeirra, framleiðslu, breytingar eða endurbætur.

Söluhagnaður eigna sem heimilt er að fyrna

11. gr.

Hagnaður af sölu eigna, sem heimilt er að fyrna skv. 32. gr., og af sölu réttinda, sem tengd eru þessum eignum, telst að fullu til skattskyldra tekna á söluári og skiptir ekki máli hve lengi skattaðili hefur átt hina seldu eign.

Hagnaður af sölu þessara eigna telst mismunur á söluverði þeirra annars vegar og stofnverði þeirra, að frádregnum áður fengnum fyrningum hins vegar, þegar stofnverð og fyrningar hefur verið hækkað eða lækkað samkvæmt verðbreytingarstuðli eftir ákvæðum 26. gr., sbr. einnig 36. gr.

12. gr.

Við ákvörðun söluhagnaðar af fyrnanlegum fasteignum, sem skattaðili hefur eignast fyrir árslok 1978, er honum heimilt að nota gildandi fasteignamat í ársbyrjun 1979, í stað umreiknaðs stofnverðs og fenginna fyrninga, sbr. 2. mgr. 11. gr. Hagnaðurinn telst þá mismunur á söluverði annars vegar og fasteignamati að frádregnum fengnum fyrningum á árinu 1979 eða síðar hins vegar, þegar fasteignamatið og fyrningarnar hefur verið hækkað eða lækkað samkvæmt verðbreytingarstuðli eftir ákvæðum 26. gr.

13. gr.

Á því ári sem skattskyldur söluhagnaður eigna skv. 11. gr. færist til tekna er skattaðila heimilt að fyrna eignir, sem fyrnanlegar eru skv. 32. gr., um fjárhæð sem nemur hinum skattskylda söluhagnaði. Eigi skattaðili ekki eignir, sem hann getur fyrnt á þennan hátt á því ári þegar sala fer fram, getur hann farið fram á frestun skattlagningar á söluhagnaði um tvenn áramót, enda afli hann sér eigna sem fyrna má skv. 32. gr. innan þess tíma og fyrni þær um fjárhæð sem nemur hinum skattskylda söluhagnaði. Ef eignanna er ekki aflað innan tilskilins tíma telst söluhagnaðurinn með skattskyldum tekjum á öðru ári frá því er hann myndaðist að viðbættu 10% álagi. Frestun tekjufærslu kemur því aðeins til greina að yfirfæranleg rekstrartöp hafi verið jöfnuð.

Þegar skattskyldur söluhagnaður er ekki tekjufærður á söluári samkvæmt heimild í þessari grein skal hækka hann eða lækka samkvæmt verðbreytingarstuðli eftir ákvæðum 26. gr. fram til þess árs þegar hann er tekjufærður.

Söluhagnaður eigna sem ekki er heimilt að fyrna

14. gr.

Hagnaður af sölu fasteigna, sem ekki er heimilt að fyrna skv. 32. gr., þar með talin ófyrnanleg mannvirki, lönd, lóðir, ófyrnanleg náttúruauðæfi og réttindi tengd þessum eignum, telst að fullu til skattskyldra tekna á söluári og skiptir ekki máli hve lengi skattaðili hefur átt hina seldu eign.

Hagnaður af sölu þessara eigna telst mismunur á söluverði þeirra annars vegar og stofnverði þeirra að frádregnum áður fengnum söluhagnaði, sbr. 4. mgr. þessarar greinar, og að teknu tilliti til verðbreytinga samkvæmt ákvæðum 26. gr. hins vegar. Ef skattaðili hefur eignast hina seldu eign fyrir árslok 1978 er honum heimilt að nota gildandi fasteignamat í ársbyrjun 1979, að teknu tilliti til verðbreytinga frá þeim tíma, í stað stofnverðs.

Skattaðila er jafnan heimilt að telja helming söluverðs til skattskyldra tekna í stað söluhagnaðar skv. 2. mgr.

Skattaðili getur farið fram á frestun skattlagningar söluhagnaðar af landi bújarða og ófyrnanlegum náttúruauðæfum á bújörðum um tvenn áramót frá söluári, enda afli hann sér sams konar eignar í stað hinnar seldu innan þess tíma, og færist þá söluhagnaðurinn framreiknaður samkvæmt ákvæðum 26. gr. til lækkunar stofnverði hinnar nýju eignar. Nemi stofnverð hinnar nýju eignar lægri fjárhæð en söluhagnaðinum telst mismunurinn til skattskyldra tekna. Þessi meðferð söluhagnaðar er því aðeins heimil að seljandi hafi haft búrekstur á hinni seldu eign að aðalstarfi í a. m. k. fimm ár næst á undan söluári og stundi búrekstur á sama hátt á hinni keyptu bújörð í a. m. k. tvö ár eftir kaupdag. Ef þessum skilyrðum er ekki fullnægt telst söluhagnaðurinn, framreiknaður skv. 2. mgr. 13. gr., með skattskyldum tekjum að viðbættu 10% álagi. Frestun tekjufærslu kemur því aðeins til greina að yfirfæranleg rekstrartöp hafi verið jöfnuð.

Ákvæði þessarar greinar gilda ekki um söluhagnað af íbúðarhúsnæði sem er undir stærðarmörkum þeim er greinir í 16. gr. og er í eigu manna, sbr. 5. mgr. þeirrar greinar.

15. gr.

Hagnaður af sölu lausafjár, sem eigi er heimilt að fyrna skv. 32. gr., annars en hlutabréfa og eignarhluta í samlögum og sameignarfélögum, telst að fullu til skattskyldra tekna á söluári og skiptir ekki máli hve lengi skattaðili hefur átt hina seldu eign.

Hagnaður af sölu þessara eigna telst mismunur á söluverði þeirra annars vegar og stofnverði þeirra að teknu tilliti til verðbreytinga samkvæmt ákvæðum 26. gr. hins vegar.

Söluhagnaður af íbúðarhúsnæði

16. gr.

Hagnaður af sölu íbúðarhúsnæðis telst að fullu til skattskyldra tekna á söluári hafi maður átt hið selda húsnæði skemur en fimm ár, en hafi hann átt hið selda í fimm ár eða lengur telst söluhagnaðurinn ekki til skattskyldra tekna. Ákvæði þessarar greinar gilda aðeins um sölu íbúðarhúsnæðis sem er í eigu manna og aðeins að því marki sem heildarrúmmál íbúðarhúsnæðis seljanda fer ekki fram úr 600 m³ á söluþegi ef um einstakling er að ræða en 1 200 m³ ef hjón, sbr. 63. gr., eiga í hlut. Stærðarmörk þau sem gilda fyrir hjón gilda einnig um sölu eftirfarandi maka á íbúðarhúsnæði sem var í eigu hjónanna. Um söluhagnað af íbúðarhúsnæði umfram þessi mörk gilda ákvæði 14. gr. Ákvæði þeirrar greinar gilda einnig um meðferð söluhagnaðar af íbúðarhúsnæði í eigu hvers konar lögaðila.

Maður getur farið fram á frestun söluhagnaðar um tvenn áramót frá söluþegi. Kaupi hann annað íbúðarhúsnæði eða hefji byggingu íbúðarhúsnæðis í stað þess selda innan þess tíma færist söluhagnaðurinn, framreiknaður skv. 2. mgr. 13. gr., til lækkunar stofnverði hinnar nýju eignar. Nemi stofnverð hinnar nýju eignar lægri fjárhæð en söluhagnaðinum innan þessara tímamarka telst mismunurinn til skattskyldra tekna.

Hagnaður af sölu íbúðarhúsnæðis telst mismunur á söluverði þess annars vegar og stofnverði þess að frádregnum áður fengnum söluhagnaði, sbr. 2. mgr., hins vegar þegar stofnverðið og söluhagnaðurinn hefur verið hækkað eða lækkað samkvæmt verðbreytingarstuðli eftir ákvæðum 26. gr.

Þegar maður selur íbúðarhúsnæði sem hann hefur byggt eða endurbætt og salan fer fram innan fimm ára frá því síðast var lagt í byggingarkostnað, skal einungis sá hluti söluhagnaðarins teljast skattskyldur sem svarar til þess hlutfalls af heildarbyggingarkostnaði sem í var lagt innan fimm ára frá söluþegi. Áður en þetta hlutfall byggingarkostnaðar er reiknað skal umreikna hann samkvæmt ákvæðum 26. gr.

Falli sala íbúðarhúsnæðis bæði undir ákvæði þessarar greinar og 14. gr. skal söluhagnaði skipt til skattlagningar í sama hlutfalli og er milli heildarrúmmáls hins selda húsnæðis og þess rúmmáls íbúðarhúsnæðis sem seljandi átti umfram 600 m³ á söluþegi eða 1 200 m³, eftir því sem við á, sbr. 1. mgr.

Fjármálaráðherra skal ákveða með reglugerð hvernig reikna skuli rúmmál íbúðarhúsnæðis samkvæmt þessari grein.

Ákvæði þessarar greinar raska ekki fyrimælum laganna um skattskyldu þegar eigin vinna, sem ekki hefur verið skattlögð, fæst greidd í söluverði íbúðarhúsnæðis.

Söluhagnaður af eignarhlutum í félögum

17. gr.

Hagnaður af sölu hlutabréfa telst að fullu til skattskyldra tekna á söluári og skiptir ekki máli hve lengi skattaðili hefur átt hin seldu hlutabréf.

Hagnaður af sölu hlutabréfa telst mismunur á söluverði þeirra annars vegar og kaupverði þeirra hins vegar. Kaupverð hlutabréfa í hendi seljanda ákvarðast sem samanlagt nafnverð hlutabréfanna og þeirra jöfnunarhlutabréfa, sem hann hefur fengið úthlutað eða heimilt hefði verið að úthluta honum, eða sem raunverulegt kaupverð, sé það hærra. Kaupverð hlutabréfa, sem skattaðili hefur eignast við samruna hlutafélaga skv. 56. gr., skal ákvarðast jafnt kaupverði þeirra hlutabréfa er hann lét af hendi. Þegar ákveða skal hagnað af sölu hlutabréfa skal kaupverð hvers hlutabréfs teljast jafnt meðalkaupverði allra hlutabréfa sömu tegundar í hendi sama eiganda.

18. gr.

Hagnaður af sölu eignarhluta í samlögum og sameignarfélögum telst að fullu til skattskyldra tekna á söluári og skiptir ekki máli hve lengi skattaðili hefur átt hina seldu eign.

Hagnaður af sölu eignarhluta telst mismunur á söluverði hans annars vegar og kaupverði hins vegar. Kaupverð eignarhluta í hendi seljanda ákveðst sem hlutur hans í eigin fé félagsins í byrjun þess árs sem salan fer fram á eða sem raunverulegt kaupverð að frádreginni eigin úttekt, sé það hærra, þegar kaupverð og eigin úttekt hefur verið hækkað eða lækkað samkvæmt verðbreytingarstuðli eftir ákvæðum 26. gr. Til eigin fjár í þessu sambandi telst skattskyld hrein eign félagsins að meðtöldu stofnfé en að undanskildum 55% af skattalegum varasjóði, sbr. 12. tl. 1. mgr. 31. gr.

Ýmis ákvæði um söluhagnað

19. gr.

Söluverð eigna telst heildarandvirði þeirra að frádregnum beinum kostnaði við söluna.

20. gr.

Falli sala eigna undir atvinnurekstur skattaðila eða hafi eigna verið aflað í þeim tilgangi að selja þær aftur með hagnaði telst hagnaður af sölu þeirra ávallt að fullu til skattskyldra tekna á söluári án tillits til verðbreytinga, sbr. 26. gr. Með sama hætti telst söluhagnaður af rekstrarvörubirgðum og öðrum hliðstæðum eignum sem ætlaðar eru til notkunar í atvinnurekstri ávallt til skattskyldra tekna.

21. gr.

Bætur vegna altjóns eða eignarnáms teljast söluverð eigna og reiknast söluhagnaður og fer um meðferð hans eftir ákvæðum 10.—27. gr. eftir því sem við á. Í slíkum tilvikum er skattaðila þó heimilt að færa skattskyldan söluhagnað til tekna með jöfnum fjárhæðum á allt að fimm árum, í fyrsta sinn á söluári. Ef um er að ræða eign sem ekki er heimilt að fyrna er heimilt að verja söluhagnaðinum til öflunar sams konar eigna innan þriggja ára. Söluhagnaðurinn telst þá ekki til tekna en færist til lækkunar stofnverði hinnar nýju eignar. Nemi stofnverð hinnar nýju eignar lægri fjárhæð en söluhagnaðurinn telst mismunurinn til skattskyldra tekna.

Þrátt fyrir frestun eða dreifingu skattskylds söluhagnaðar samkvæmt þessari grein skal honum ekki breytt samkvæmt verðbreytingarstuðli.

22. gr.

Hafi skattaðili eignast selt íbúðarhúsnæði við arftöku, þar með talda fyrirframgreiðslu arfs, skal við ákvörðun eignartíma við sölu miðað við samanlagðan eignartíma arfleifanda og arftaka.

23. gr.

Tap á sölu eigna, sem ekki eru notaðar í atvinnurekstri, er ekki heimilt að draga frá skattskyldum tekjum. Áður en skattskyldur hagnaður af sölu eigna er ákveðinn má skattaðili þó draga frá heildarhagnaðinum það tap sem hann kann að hafa orðið fyrir vegna sölu sams konar eigna á sama ári.

25. gr.

Þegar seld er sérgreind fasteign eða mannvirki, ásamt lóð eða landi, í heild eða að hluta, skal söluverðinu skipt í sama hlutfalli og hinar seldu eignir eru metnar til fasteignamats á söludegi. Sama gildir um skiptingu söluverðs mannvirkja eingöngu, þar með talin sala íbúða.

Ákvæði þessarar greinar gilda einnig um ákvörðun stofnverðs í hendi kaupanda.

26. gr.

Verðbreytingarstuðull til notkunar við ákvörðun á verðmæti eigna, söluhagnaði og fyrningum eftir því sem nánar er ákveðið í lögum þessum skal reiknaður árlega, í fyrsta sinn fyrir árið 1980. Stuðullinn skal miðast við breytingu á meðaltalsbyggingarvísitölu milli ára, sbr. lög nr. 93/1975.

Ríkisskattstjóri skal birta verðbreytingarstuðul í lok hvers tekjuárs og gildir hann fyrir það ár.

24. gr.

Þegar eign er látin af hendi við makaskipti skal það teljast sala hennar og fer um skattskyldu söluhagnaðar eftir ákvæðum 10.—27. gr. laga þessara.

Ef ákvörðun kaup- eða söluverðs í makaskiptasamningi er óeðlileg geta skatt- yfirvöld metið hvað telja skuli eðlilegt verð og miðað skattlagningu söluhagnaðar við það.

27. gr.

Nú selur skattaðili eign með skattskyldum söluhagnaði og hluti söluandyrðis hennar er greiddur með skuldaviðurkenningum til þriggja ára eða lengri tíma og er honum þá heimilt að telja það hlutfall af söluhagnaðinum, sem svarar til hlutdeildar skuldaviðurkenninganna af heildarsöluverðmætinu, til tekna hlutfallslega eftir afborgunartíma skuldaviðurkenninganna, þó ekki á lengri tíma en sjö árum. Til skuldaviðurkenninga í þessu sambandi teljast ekki þær skuldir sem hvíla á hinni seldu eign og kaupandi tekur að sér að greiða. Skattstjóra skal tilkynnt um notkun þessarar heimildar með fyrsta framtali eftir söludag. Þessa heimild má skattaðili þó aðeins nota að því marki sem hann hefur ekki getað notað hinn skattskylda söluhagnað til að fyrna aðrar eignir, eða lækka stofnverð sams konar eigna, í samræmi við ákvæði þessara laga.

Þrátt fyrir dreifingu skattskylds söluhagnaðar samkvæmt þessari grein skal honum ekki breytt samkvæmt verðbreytingarstuðli.

Sé heimild skv. 1. mgr. notuð kemur hún í stað annarra heimilda laga þessara til frestunar á skattlagningu söluhagnaðar. Frestun tekjufærslu samkvæmt þessari grein kemur því aðeins til greina að yfirfærslu rekstrartöp hafi verið jöfnuð.

Hvað ekki telst til tekna

28. gr.

Þrátt fyrir ákvæði þessa kafla telst ekki til tekna:

1. Eignaauki vegna arftöku, fyrirfrangreiðslu arfs og dánargjafa, enda hafi erfða- fjárskattur verið greiddur.
2. Eignaauki sem verður vegna greiðslu líftryggingarfjár, dánarbóta, miskabóta og bóta fyrir varanlega örorku, enda séu bætur þessar ákveðnar í einu lagi til greiðslu. Einnig skaðabætur og váttryggingabætur vegna tjóns á eignum sem ekki eru notaðar í atvinnurekstri, sbr. þó 21. gr. Lækka skal stofnverð eignar vegna tjónsins að svo miklu leyti sem bótagreiðslum er ekki varið til viðgerða vegna tjónsins.
3. Eignaauki sem stafar af eftirgjöf skulda við nauðasamninga, enda hafi skuldirnar ekki myndast í sambandi við atvinnurekstur skattaðila.

4. Eignaauki sem stafar af aukavinnu sem maður leggur fram utan venjulegs vinnutíma við byggingu íbúðarhúsnæðis til eigin afnota.
Þessi eignaauki skal þó skattlagður, að svo miklu leyti sem hann fæst endurgreiddur í söluverði íbúðar, hafi hann myndast innan fimm ára fyrir sölundag.
5. Fæði sjómanns er hann fær hjá útgerðarmanni um borð í skipi. Sama gildir um greiðslur sem sjómenn á íslenskum fiskiskipum fá frá áhafnadeild afla-tryggingasjóðs til að standa undir fæðiskostnaði sínum um borð í íslenskum fiskiskipum.
6. Staðaruppbót sem greidd er vegna starfa erlendis í þjónustu hins íslenska ríkis, þeir einir teljast starfa erlendis í þessu sambandi sem eru fastráðnir, settir eða skipaðir starfsmenn á vegum utanríkisráðuneytisins við sendiráð Íslands, hjá sendiráðismönnum eða eru fastafulltrúar Íslands við alþjóðastofnanir sem Ísland er aðili að.
7. Persónuafsláttur og barnabætur sem um ræðir í VI kafla laga þessara.

III KAFLI FRÁDRÁTTUR FRÁ TEKJUM

Almenn ákvæði

29. gr.

Frá skattskyldum tekjum manns, sem ekki eru tengdar atvinnurekstri eða sjálfstæðri starfsemi, er einungis heimill sá frádráttur sem sérstaklega er getið um í þessum kafla.

Frá tekjum lögaðila og tekjum manna af atvinnurekstri eða sjálfstæðri starfsemi er heimilt að draga rekstrarkostnað, það er þau gjöld sem eiga á árinu að ganga til að afla teknanna, tryggja þær og halda þeim við.

Frádráttur manna frá tekjum utan atvinnurekstrar

30. gr.

Frá tekjum manna skv. II kafla laga þessara, sem ekki eru tengdar atvinnurekstri eða sjálfstæðri starfsemi, má draga:

A

1. Skyldusparnað manna á aldrinum 16—25 ára sem þeim er skylt að spara samkvæmt lögum um Húsnæðismálastofnun ríkisins.
2. Fargjöld vegna ferða á vegum atvinnurekanda og vegna langferða milli heimilis og vinnustaðar í samræmi við matsreglur ríkisskattstjóra.
3. Útgjöld vegna móttækis risnufjár og ökutækjastyrkja í samræmi við matsreglur ríkisskattstjóra.
4. Þann hluta hlunninda sem veittur er með fatnaði, fæði, húsnæði og öðrum hliðstæðum hætti og innifalinn er í tekjum skv. 1. tl. A-liðs 7. gr. en eigi er talinn manni til hagsbóta með hliðsjón af heimilisaðstæðum og öðrum atvikum að mati ríkisskattstjóra. Eigi skiptir máli hvort hlunnindi þessi eru látin í té í reiðufé eða friðu.
5. Launatekjur sem greiddar eru embættismönnum, fulltrúum og öðrum starfsmönnum sem starfa hjá alþjóðastofnunum eða ríkjasamtökum, enda sé kveðið á um skattfrelsið í samningum sem Ísland er aðili að.
6. Tekjur skv. 4. tl. A-liðs 7. gr. sem skattfrjálsar eru samkvæmt sérlögum eða ákvörðun fjármálaráðherra, sbr. ákvæði 115. gr.
7. Helming greiddra meðlaga með barni sem er innan 17 ára aldurs, þó að hámarki sömu fjárhæð og helming barnalífeyris sem greiddur er skv. 14. gr. laga um almannatryggingar.

B

1. Þann hluta vaxtatekna, sbr. 1. tl. 8. gr., sem umfram er vaxtagjöld, verðbætur og afföll, sbr. 1. og 2. tl. 1. mgr. 51. gr., enda stafi þessar tekjur og gjöld ekki af atvinnurekstri eða sjálfstæðri starfsemi. Með vaxtatekjum í þessu sambandi skal telja gengishagnað af innstæðum í innlendum bönkum í erlendum verðmæli þegar frá honum hefur verið dregið gengistap af sams konar innstæðum. Til vaxtagjalda, verðbóta og affalla í þessu sambandi teljast þó ekki vextir, verðbætur og afföll af fasteignaveðlánnum til fimm ára eða lengri tíma, þó eigi hærri fjárhæð en sem svarar til helmingis hæstu lögleyfðra fasteignaveðlánsvaxta af hámarksláni Húsnæðismálastofnunar ríkisins í árslok. Hjá hjónum skal þetta hámark vera helmingi herra.
2. Vaxtatekjur barna innan 16 ára aldurs eftir sömu reglum og greinir í 1. tl. þessa stafliðar.
3. Fenginn arð, sbr. 9. gr., að hámarki 10% af nafnverði hvers einstaks hluta-bréfs eða hlutar. Frádráttur samkvæmt þessum tölulíð skal þó aldrei vera hærri en 250 000 kr. hjá einstaklingi og 500 000 kr. hjá hjónum. Arður barns innan 16 ára aldurs sem er á framfæri foreldra sinna (þ.m.t. kjörforeldrar, stjúpforeldrar, fósturforeldrar) telst með arði foreldris, sbr. 1. mgr. 65. gr., og gilda framangreindar hámarksfjárhæðir um samanlagðan arð foreldris og barns.
4. Vaxtatekjur af stofnsjóðseign, sbr. 2. tl. 8. gr.
5. Fé það sem fært hefur verið félagsmanni í félagi skv. 2. tl. 1. mgr. 2. gr. til séreignar í stofnsjóði hans á árinu, að hámarki 5% af viðskiptum hans utan atvinnurekstrar eða sjálfstæðrar starfsemi.

C

1. Sjómannafrádrátt að fjárhæð 1600 kr. fyrir hvern dag sem lögskráður maður á íslensku skipi telst stunda sjómannsstörf. Sama regla skal gilda um hlutaráðna sjómenn og landmenn enda þótt þeir séu ekki lögskráðir.

Fjármálaráðherra ákveður nánar í reglugerð hvernig dagafjöldi í þessu sambandi skal ákveðinn.

Sjómenn á íslenskum fiskiskipum, sem þurfa sjálfir að sjá sér fyrir fæði og njóta ekki fæðisgreiðslu frá áhafnadeild aflatryggingasjóðs, skulu, auk þess sem um ræðir í 1. mgr. þessa tölulíðar, fá fæðisfrádrátt fyrir hvern úthaldsdag að mati ríkisskattstjóra.

2. Fiskimannafrádrátt er nema skal 10% af beinum tekjum sjómanna af fiskveiðum á íslenskum fiskiskipum. Þessi ákvæði eiga einnig við um hlutaráðna landmenn.
3. Námsfrádrátt, sem nema skal helmingi af þeim tekjum manns á aldrinum 16—26 ára sem um ræðir í 1. tl. A-liðs 7. gr., þegar frá þeim hefur verið dreginn frádráttur skv. 1.—4. tl. A-liðs þessarar greinar, enda hafi hann stundað nám í a. m. k. 6 mánuði á tekjuárinu. Frádráttur þessi skal þó eigi vera hærri en 260 000 kr. Sé nám stundað skemur en í 6 mánuði lækkar hámark frádráttarins hlutfallslega.
4. Kostnað við stofnun heimilis á því ári sem maður gengur í hjúskap. Skal frádrátturinn vera 185 000 kr. fyrir hvort hjóna.

D

1. Iðgjöld af lifeyri, enda sé lifeyrstryggingin keypt hjá lifeyrissjóði, váttryggingarfélagi eða stofnun sem starfar eftir reglum sem fjármálaráðherra samþykkir og séu þar m. a. fyrirmæli um vörslu og ávöxtun tryggingarfjárins og eftirlit með starfseminni. Frádráttur þessi skal þó ekki vera hærri en 11% af þeim launum sem almennt eru til viðmiðunar slíkum greiðslum. Hafi atvinnurekandi greitt hluta iðgjaldsins skerðist réttur launþega til frádráttar sem því nemur.

Fjármálaráðherra getur veitt heimild til að vika frá framangreindu hámarki iðgjaldsfrádráttar þegar sérstaklega stendur á.

2. Iðgjöld til stéttarféлага, sjúkrasjóða og styrktarsjóða, þó ekki umfram 5% af þeim tekjum sem almennt eru til viðmiðunar slíkum greiðslum.
3. Iðgjald af lífsábyrgð sem maður hefur keypt sér. Frádráttur þessi skal þó aldrei vera hærri en 40 000 kr.

E

1. Vaxtagjöld, verðbætur, afföll og gengistöp skv. 1., 2. og 4. tl. 1. mgr. 51. gr.
2. Einstakar gjafir til menningarmála, vísindalegra rannsóknarstarfa, viðurkenndrar líknarstarfsemi og kirkjuféлага, þó ekki yfir 10% af skattstofni gefanda áður en gjöfin hefur verið dregin frá honum, enda sé hver gjöf ekki undir 5 000 kr.
Fjármálaráðherra ákveður með reglugerð hvaða málaflokkar og stofnanir falli undir þennan tölulið.

Í stað frádráttar samkvæmt D- og E-liðum 1. mgr. þessarar greinar má að vali manns draga 10% af tekjum skv. 1. tl. A-liðs 7. gr. þegar frá þeim hafa verið dregnir þeir liðir sem um ræðir í 1.—5. tl. A-liðs 1. mgr. þessarar greinar. Hjón sem skattlögð eru samkvæmt 63. gr. verða bæði að velja sömu frádráttarreglu að þessu leyti.

Frádráttur frá tekjum af atvinnurekstri

31. gr.

Frá tekjum lögaðila og þeim tekjum manna sem stafa af atvinnurekstri eða sjálfstæðri starfsemi eða eru tengdar slíkum rekstri má draga:

1. Rekstrarkostnað, það er þau gjöld sem eiga á árinu að ganga til að afla tekna, tryggja þær og halda þeim við, þar á meðal vexti af skuldum, afföll, gengistöp og fyrningu eigna, eftir því sem nánar er ákveðið í lögum þessum, og það sem varið er til tryggingar og viðhalds á eignum þeim sem arð bera í rekstrinum.

Til rekstrarkostnaðar telst enn fremur það endurgjald sem manni ber að reikna sér fyrir hvers konar vinnu, starf eða þjónustu sem telja ber til tekna skv. 2. mgr. 1. tl. A-liðs 7. gr. Eigi skiptir máli hvort endurgjaldið hefur verið greitt. Hafi það verið greitt skiptir heldur ekki máli hvort það hefur verið greitt í reiðufé, fært á einkareikning, greitt í friðu eða í hlunnindum eða með vinnuskiptum.

Frá tekjum má enn fremur draga gjafir þær sem um ræðir í 2. tl. E-liðs 1. mgr. 30. gr.

2. Aðstöðugjald og landsútsvör sem ákvörðuð eru samkvæmt lögum um tekjustofna sveitarféлага. Gjöld þessi eru frádráttarbær á því rekstrarári þegar stofn gjaldanna myndaðist.
3. Tap á útistandandi viðskiptaskuldum á því tekjuári sem skuld er sannanlega töpuð. Nafnverð útistandandi viðskiptaskulda í árslok er heimilt að færa niður um allt að 5% og telja þá fjárhæð til frádráttar skattskyldum tekjum, sbr. 2. mgr. 5. tl. 74. gr.
4. Veittan afslátt og verðbætur af vörum eða þjónustu.
5. Fé það er innlend váttryggingarfélag færa í árslok í iðgjaldasjóð vegna þess hluta iðgjalda sem fellur á næsta reikningsár og í bótasjóð til að inna af hendi áfallnar skyldur sínar við váttryggingartaka.
6. Þær eftirstöðvar rekstrartapa frá fyrri árum sem eigi hefur náðst að jafna með færslu úr varasjóði, sbr. 53. gr., enda hafi fullnægjandi grein verið gerð fyrir rekstrartapinu og eftirstöðvum þess á því tekjuári þegar tapið myndaðist.
7. Þann hluta vaxtatekna, sbr. 1. tl. 8. gr., sem umfram er vaxtagjöld, verðbætur og afföll, sbr. 1. og 2. tl. 1. mgr. 51. gr., enda stafi þessar tekjur og gjöld af atvinnurekstri eða sjálfstæðri starfsemi. Með vaxtatekjum í þessu sambandi skal telja gengishagnað af innstæðum í innlendum bönkum í erlendum verðmæli þegar frá honum hefur verið dregið gengistap af sams konar innstæðum.

8. Helming þess arðs sem félög þau sem um ræðir í 1. tl. 1. mgr. 2. gr. fá úthlutað frá sams konar félögum.
9. Helming þeirrar fjárhæðar er félög sem um ræðir í 1. tl. 1. mgr. 2. gr. greiða eða úthluta í arð. Frádráttur þessi skal þó aldrei vera hærri en sem nemur 5% af nafnverði hlutafjár. Arður samkvæmt þessum tölulíð er frádráttarbær frá tekjum þess árs sem hann er reiknaður af.
10. Fjárhæð þá er félög, sem um ræðir í 2. tl. 1. mgr. 2. gr., greiða félagsaðilum sínum í árslok eða færa þeim til séreignar í stofnsjóði í hlutfalli við viðskipti þeirra á árinu samkvæmt lögum um samvinnufélög.
Hafi félög þessi viðskipti við aðra en félagsaðila sína er sá hluti hreinna tekna, sem svarar hlutfalli viðskipta utanfélagsaðila af heildarviðskiptum, skattskyldur hjá félögunum. Félögum þessum er þó jafnan heimilt að draga frá skattskyldum tekjum arð af viðskiptum við félagsaðila sína á rekstrarárinu er nemi allt að $\frac{2}{3}$ hlutum hreinna tekna enda sé sú fjárhæð greidd félagsaðilum eða færð þeim til séreignar í stofnsjóði í hlutfalli við viðskipti þeirra á árinu. Slíkur arður skal þó aldrei nema meiru en 5% af viðskiptum félagsaðila.
11. Fjárhæð þá er félög, sem um ræðir í 4. tl. 1. mgr. 2. gr., greiða félagsaðilum sínum í árslok í hlutfalli við viðskipti þeirra á árinu, þó eigi herra hlutfall af hreinum tekjum félags en sem svarar hlutfalli viðskipta félagsaðila af heildarviðskiptum þess.
12. Tillög sem skattskyldir aðilar skv. 1. mgr. 2. gr. leggja í varasjóð. Hámark varasjóðstillags þessara aðila skal vera 25% af þeirri fjárhæð sem eftir stendur þegar frá tekjum samkvæmt II kafla hafa verið dregnar þær fjárhæðir sem um ræðir í 1.—11. tl. þessarar málsgreinar.
Hvorki er heimilt að mynda rekstrartap né fresta yfirfærslu rekstrartapa frá fyrri árum með frádrætti skv. 9.—12. tl. 1. mgr.

Fyrnanlegar eignir

32. gr.

Fyrnanlegar eignir eru varanlegir rekstrarfjármunir, þó ekki íbúðarhúsnæði, sem notaðir eru til öflunar tekna í atvinnurekstri eða í sjálfstæðri starfsemi og rýrna að verðmæti við eðlilega notkun eða aluur. Helstu flokkar þeirra eru þessir:

1. Lausafé, þar með talin skip, loftfö, bifreiðar, vélar og tæki.
2. Mannvirki, þar með talin ræktun á bújörðum og byggingar, aðrar en íbúðarhúsnæði.
3. Eyðanleg náttúruauðæfi og keyptur réttur til nýtingar þeirra.
4. Keyptur eignarréttur að verðmætum hugverkum og auðkennum, svo sem höfundarréttur, útgáfuréttur, réttur til hagnýtingar upplýsinga, réttur til einkaleyfis og vörumerkis.
5. Stofnkostnaður, svo sem kostnaður vegna skráningar fyrirtækis, öflunar atvinnurekstrarleyfa, kostnaður við tilraunavinnslu, markaðsleit, rannsóknir, öflun einkaleyfis og vörumerkja.

33. gr.

Fyrningartími eigna hefst við byrjun þess rekstrarárs þegar þær eru fyrst nýttar við öflun tekna.

34. gr.

Ekki er heimilt að fyrna eign á því rekstrarári þegar nýtingu hennar lýkur vegna sölu eða af öðrum ástæðum, þar með talið ef eign verður ónothæf, nema söluverð eða annað andvirði sé lægra en eftirstöðvar fyrningarverðs, þ. e. bókfært verð til skatts. Er þá heimilt að gjaldfæra mismuninn.

Fyrningargrunnur eigna

35. gr.

Verðmæti sem fyrning er reiknuð af hverju sinni telst fyrningargrunnur eigna. Fyrningargrunnur eigna telst stofnverð þeirra, sbr. 2. mgr. 10. gr., að teknu tilliti til verðbreytinga skv. 36. gr. Þegar stofnverð eigna hækkar eða lækkar eftir að hafin er nýting þeirra skal breytingin færð til hækkunar eða lækkunar fyrningargrunni þess árs þegar breytingin verður.

36. gr.

Fyrningargrunn fyrnanlegra eigna, eins og hann er í byrjun hvers rekstrarárs, skal hækka samkvæmt verðbreytingarstuðli viðkomandi árs, sbr. 26. gr. Sama á við um stofnverð eigna þótt ekki sé hafin nýting þeirra við öflun tekna enda séu þær í eigu skattaðila í byrjun þess rekstrarárs þegar verðbreyting er reiknuð.

Heildarfjárhæð áður fenginna fyrninga, eins og hún er í byrjun þess rekstrarárs, þegar verðbreyting er reiknuð, skal breyta á sama hátt og fyrningargrunni.

Ef fyrningargrunnur lækkar á einhverju ári samkvæmt verðbreytingarstuðli skulu áður fengnar fyrningar einnig lækkaðar. Fyrningargrunnur skal þó ekki lækkaður niður fyrir stofnverð.

37. gr.

Árlegar verðbreytingar samkvæmt 36. gr. færast til hækkunar eða lækkunar fyrningargrunni eigna og áður fengnum fyrningum. Mismunur breytinganna færist síðan á sérstakan reikning, endurmatsreikning, sem teljast skal til eigin fjár.

Fyrningarhlutföll

38. gr.

Fyrning skal að vali skattaðila ákveðin sem árlegur hundraðshluti af fyrningargrunni einstakra eigna eða eignaflokks. Árlegt fyrningarhlutfall skal eigi vera hærra en sem hér segir:

1. Skip og skipsbúnaður 8%.
2. Loftför og fylgihlutir þeirra 12%.
3. Vélar og tæki til jarðvinnslu og mannvirkjagerðar, bifreiðar og önnur flutningatæki, svo og annað lausafé sem fellur ekki undir 1. eða 2. tl., 15%.
4. Mannvirki, þar með talin ræktun á bújörðum og byggingar, aðrar en íbúðarhúsnæði, 2%.

Fjármálaráðherra getur með reglugerð ákveðið hærra hámark fyrningarhlutfalls einstakra flokka eigna samkvæmt þessum tölulíð eftir notkun, gerð eða byggingarefni, þó eigi hærra en 10%.

5. Eyðanleg náttúruauðæfi og keyptan rétt til nýtingar þeirra skal fyrna miðað við áætlaða heildarnýtingu og raunverulega nýtingu ár hvert. Áætluð heildarnýting er háð samþykki skattstjóra. Heildarfjárhæð fyrningar samkvæmt þessari grein má aldrei verða hærri en fyrningargrunnur hins fyrnda að frádregnu verðmæti því sem eftir stendur að lokinni nýtingu.
6. Keyptur eignarréttur að verðmætum hugverkum og auðkennum, stofnkostnaður og aðrar eignir sem um er rætt í 4. og 5. tl. 32. gr. 20%.

Fyrning eigna samkvæmt þessum tölulíð er heimil í fyrsta skipti á því ári þegar eignanna er aflað eða lagt er í kostnað þeirra vegna.

Þegar sýnt er fram á að notkunartími eigna samkvæmt þessum tölulíð er skemmri en 5 ár er heimilt að fyrna þær á notkunartíma.

Stofnkostnað skv. 5. tl. 32. gr. er heimilt að færa að fullu til frádráttar tekjum á því ári þegar hann myndast.

39. gr.

Þegar notkun einstakra eigna er þannig háttáð að þær falla ekki undir sama fyrningarhlutfall skal fyrningargrunni þeirra skipt eftir notkun, þó þannig að sé eign notuð að $\frac{3}{4}$ hlutum eða meira til sömu starfsemi skal eignin í heild háð sama fyrningarhlutfalli. Sé hluti eignar ekki fyrnanlegur, t. d. ef um er að ræða íbúð í fyrnanlegri eign, skal ætíð lækka stofnverð eignarinnar um hinn ófyrnanlega hluta eftir stærðarhlutföllum. Við skiptingu á fyrningargrunni bygginga skal í þessu sambandi miðað við rúmmál.

40. gr.

Þrátt fyrir ákvæði 38. gr. er heimilt að færa kostnaðarverð lausafjár, sem hefur skemmri endingartíma en þrjú ár, að fullu til gjalda á því ári þegar eignanna er aflað og þær teknar í notkun.

Þegar kostnaðarverð einstakra eigna eða eignasamstæðna er undir 200 000 kr. er heimilt að færa það að fullu til gjalda á því ári þegar þeirra er aflað þótt endingartími sé lengri en þrjú ár.

Við sölu eigna sem færðar hafa verið til frádráttar tekjum samkvæmt heimild í 1. og 2. mgr. telst söluverð þeirra að fullu til tekna á söluári. Sama gildir um tjónbætur eða annað andvirði fyrir afhendingu slíkra eigna.

41. gr.

Kostnað við viðgerðir eða endurbyggingu fyrnanlegra eigna vegna tjóns má gjaldfæra á því ári þegar viðgerð fer fram, að svo miklu leyti sem kostnaðurinn fer fram úr tjónbótum. Hér er aðeins átt við kostnað við að koma eign í sama ástand og hún var í áður en tjónið varð.

42. gr.

Til viðbótar fyrningu skv. 38. gr. er heimilt að fyrna eignir, sbr. 32. gr., um fjárhæð jafna skattskyldum hluta söluhagnaðar af fyrnanlegum eignum. Eigi má mynda rekstrartap vegna þessarar fyrningar og ekki má nota hana til að fresta yfirfærslu rekstrartapa frá fyrri árum.

43. gr.

Eignir skv. 1. og 2. tl. 32. gr. má aldrei fyrna meira en svo að ávallt standi eftir sem niðurlagsverð eignar 10% af fyrningargrunni hennar.

Takmörkun á fyrningum vegna skulda

44. gr.

Lögaðilar og menn sem hafa með höndum atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi og njóta frádráttar vegna fyrninga, sbr. 32.—44. gr., skulu reikna árlega tiltekinn hundraðshluta af heildarskuldum, þegar frá þeim hafa verið dregnar eignir skattaðila sem tengdar eru atvinnurekstri, aðrar en fyrnanlegar eignir skv. 32. gr. Þá fjárhæð, sem þannig reiknast, skal færa annars vegar í sérstakan reikning, mót-reikning fyrninga, og hins vegar til lækkunar á endurmatsreikningi, sbr. 37. gr. Nemi þessar tilteknu eignir hærri fjárhæð en heildarskuldir reiknast ekki tillag í mótreikning fyrninga.

Til skulda skattaðila skv. 1. mgr. teljast hvers konar kuldir, sbr. 76. gr., en þar með telst þó ekki hlutafé, stofnsjóðir, stofnfé, endurmatsreikningur, varasjóður og aðrir eiginfjárreikningar. Til skulda manna, sem stunda atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi, teljast ekki í þessu sambandi kuldir sem ekki eru tengdar atvinnurekstri eða sjálfstærðri starfsemi enda fari þær ekki fram úr 4 000 000 kr. hjá einstaklingi og 8 000 000 kr. ef um hjón er að ræða. Tekju- og eignarskattur, sem varðar viðkomandi reikningsár, telst heldur ekki til skulda við þennan út-reikning. Ójöfnuð rekstrarlöpp frá fyrri árum, sbr. 6. tl. 1. mgr. 31. gr., má draga frá skuldum áður en tillag er reiknað.

Hundraðshluti tillags skv. 1. mgr. skal vera jafn hundraðshluta verðbreytinga milli ára, sbr. 26. gr.

Tillag í mótreikning fyrninga samkvæmt þessari grein skal reikna í lok hvers reikningsárs og miðast við stöðu eigna og skulda á þeim tíma.

45. gr.

Heildarfjárhæð mótreiknings fyrninga í byrjun hvers árs skal framreikna samkvæmt verðbreytingastuðli viðkomandi árs, sbr. 26. gr. Í lok hvers árs skal færa til frádráttar fengnum fyrningum á árinu skv. 38. og 42. gr. fjárhæð er nema skal 10% af framreiknuðum mótreikningi í árslok. Í stað þessa hundraðshluta er skattaðila heimilt að nota sama hlutfall af framreiknuðum mótreikningi í árslok og nemur hlutfalli notaðra heildarfyrninga á árinu af heildarfyrningargrunni.

Á því ári sem mótreikningur fyrninga verður hærri en nemur samanlögðum eftirstöðvum fyrningarverðs allra fyrnanlegra eigna skal telja það sem umfram er til skattskyldra tekna.

Mótreikningur fyrninga eða færslur af honum hafa ekki áhrif á eftirstöðvar fyrningarverðs fyrnanlegra eigna.

Ráðherra getur með reglugerð kveðið nánar á um framkvæmd þessarar greinar og 44. gr.

Ýmis ákvæði um fyrningar

46. gr.

Við ákvörðun fyrningargrunns eignar, sem yfirtekin er við makaskipti, skal farið eftir ákvæðum 24. gr.

47. gr.

Verði eigendaskipti að eign við arftöku, þar með talda fyrirframgreiðslu arfs, skal fyrningargrunnur slíkrar eignar óbreyttur standa í hendi erfingja frá því sem hann var í hendi arfleifanda.

48. gr.

Á því ári þegar rekstri er hætt, hann seldur eða látinn af hendi á annan hátt er ekki heimilt að fyrna eignir sem við hann voru bundnar. Ákvæði 1. og 2. mgr. 40. gr., eiga þá ekki við.

49. gr.

Ríkisskattstjóra er heimilt að gera öllum framtalsskyldum aðilum að halda skrá um fyrnanlegar eignir í því formi og með þeim hætti er hann ákveður.

50. gr.

Ef sérstakar ástæður eru fyrir hendi má víkja frá framangreindum reglum um fyrningarhlutföll og veitir ríkisskattstjóri heimild til slíkra frávíka.

Vaxtagjöld, afföll og gengistöp

51. gr.

Til gjalda sem vextir, afföll og gengistöp af skuldum, sbr. 1. tl. 1. mgr. 31. gr., teljast:

1. Vextir af skuldum, föstum og lausum, þar með taldir dráttarvextir. Til vaxtagjalda má og telja lántökukostnað og árlegan eða tímabundinn fastakostnað eða þóknunir af lánum, þar með talið af víxillánum og stimpilgjöld af víxlum. Með vaxtagjöldum í þessu sambandi teljast og áfallnar verðbætur á afborganir og vexti.
2. Afföll af seldum verðbréfum, víxlum og sérhverjum öðrum skuldarviðurkenninum, enda sé kaupandi bréfanna nafngreindur. Afföllin skulu reiknuð til frádráttar með hlutfallslegri fjárhæð ár hvert eftir afborgunartíma. Sé skuld

yfirtekin af öðrum eða falli greiðsluskylda niður áður en afborgunartíma er lokið teljast eftirstöðvar affalla ekki til frádráttar tekjum. Hafi skuld verið yfirtekin í sambandi við eignasölu er seljanda þó heimilt að lækka söluverð eignarinnar um fjárhæð sem nemur eftirstöðvum affallanna, enda hafi hann verið upphaflegur skuldari hinnar yfirteknu skuldar.

3. Vextir af stofnsjóðsinnstæðum í félögum sem um ræðir í 2. tl. 1. mgr. 2. gr.
4. Gengistöpp af hvers konar skuldum í erlendum verðmæli á því ári sem gengisbreyting á sér stað og miðast þau við sölugengi viðkomandi erlends gjaldeyris í árslok. Gengistap af verðbréfum og öðrum langtímaskuldum og kröfum til lengri tíma en árs, talið frá lokum tekjuárs, ber þó að reikna til gjalda með hlutfallslegri fjárhæð ár hvert eftir afborgunartíma eða á fimm árum að vali skattadila.

Frá gengistapi ársins þannig reiknuðu skal draga gengishagnað, sbr. 5. tl. 8. gr., og færa mismuninn til gjalda sem gengistap.

Þegar langtímaskuld er yfirtekin af öðrum í sambandi við eignasölu og gengistap af henni hefur ekki verið að fullu gjaldfært er seljanda heimilt að lækka söluverð eignarinnar um fjárhæð sem nemur eftirstöðvum gengistapsins.

Gjöld samkvæmt þessari grein eru aðeins frádráttarbær að fullu séu þau tengd atvinnurekstri eða sjálfstæðri starfsemi. Um gjöld skv. 1., 2. og 4. tl., sem menn bera og ekki eru í tengslum við atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi, fer eftir ákvæðum 1. tl. E-liðs 1. mgr. 30. gr.

Hvað ekki telst rekstrarkostnaður

52. gr.

Til rekstrarkostnaðar skv. 31. gr. eða til frádráttar skattskyldum tekjum á einn eða annan hátt er ekki heimilt að telja:

1. Gjafir, nema um sé að ræða kaupauka sem þá telst til endurgjalds fyrir vinnu eða starf.
2. Fjársektir eða önnur viðurlög, hverju nafni sem nefnast, vegna lagabrota skattadila sjálfs, þar með talið verðmæti upptækra eigna eða greiðslur þess í stað. Enn fremur kostnað, hverju nafni sem nefnist, við öflun ólöglegs upptæks hagnaðar eða tengdan sagnæmum brotum.
3. Arð eða vexti af framlögðu fé manns til atvinnurekstrar eða sjálfstæðrar starfsemi, hvort heldur reksturinn er á eigin ábyrgð eiganda eða með ótakmarkaðri ábyrgð í sameign með öðrum, sbr. og 2. mgr. 2. gr.

IV KAFLI

ÝMIS ÁKVÆÐI UM TEKJUR

Ráðstöfun varasjóðs

53. gr.

Aðilum sem myndað hafa varasjóð samkvæmt ákvæðum 12. tl. 1. mgr. 31. gr. ber að ráðstafa honum til að mæta yfirfæranlegu rekstrartapi sínu, sbr. 6. tl. 1. mgr. 31. gr. Sama gildir um þann varasjóð sem myndaður hefur verið samkvæmt ákvæðum fyrri skattalaga. Sé varasjóði ráðstafað á annan hátt skal telja þá fjárhæð, sem þannig er ráðstafað, að viðbættu 25% álagi til skattskyldra tekna.

54. gr.

Það telst m. a. óheimil ráðstöfun á varasjóði ef aðili ver einhverju af eignum sínum með eftirgreindum hætti:

1. Veitir hluthöfum, aðilum samvinnufélaga, eigendum sameignarfélaga, stjórnendum þessara félaga eða aðilum þeim tengdum lán í peningum eða öðrum verðmætum, sem ekki eru viðkomandi rekstri félagsins, eða veltir þeim nokkur

fríðindi, beint eða óbeint, umfram arðsúthlutun, venjulegar eða eðlilegar launa- greiðslur, eða úttekt af eigin fé (höfuðstól) í sameignarfélagi sem er hærra en svarar til 10% af bókfærðu eigin fé félagsins í byrjun úttektarárs eftir að tekið hefur verið tillit til opinberra gjalda sem álögð eru vegna fyrra árs. Skattalegur varasjóður telst ekki til eigin fjár í þessu sambandi.

2. Kaupir eign á óeðlilega háu verði eða selur eign á óeðlilega lágu verði. Skulu skattyfirvöld þá meta hvað telja skuli eðlilegt kaup- eða söluverð. Mismunur kaupverðs eða söluverðs annars vegar og matsverðs hins vegar telst óheimil ráð- stöfun úr varasjóði.

55. gr.

Nú ráðstafar aðili fé úr varasjóði á einhvern þann hátt sem greinir í 54. gr. og fellur það þá til skattgreiðslu á ráðstöfunarárinu samkvæmt ákvæðum 53. gr., þó eigi hærrí fjárhæð en nemur varasjóði í lok tekjuársins að viðbættu 25% álagi skv. 53. gr. Óheimilt er að veita frádrátt frá tekjum skv. 12. tl. 1. mgr. 31. gr. af þessari tekjufærðu fjárhæð.

Sameining félaga

56. gr.

Sé hlutafélagi slitið þannig að það sé algjörlega sameinað öðru hlutafélagi og hluthafar í fyrrnefnda félaginu fái eingöngu hlutabréf í síðarnefnda félaginu sem gagngjald fyrir hlutafé sitt í félagi því sem slitið var, þá skulu skiptin sem slík ekki hafa í för með sér skattskyldar tekjur fyrir þann sem hlutabréfin lét af hendi. Við slíkan samruna hlutafélaga skal það félag, er við tekur, taka við öllum skatta- réttarlegum skyldum og réttindum þess félags sem slitið var.

Þegar samvinnufélög sameinast eftir 27. gr. laga nr. 46/1937 skal hið samein- aða félag taka við öllum skattrehtarlegum skyldum og réttindum hinna fyrri félaga.

57. gr.

Þegar samvinnufélög sameinast eftir 27. gr. laga nr. 46/1937 skal hið sam- einaða félag taka við öllum skattaréhtarlegum skyldum og réttindum hinna fyrri félaga.

Óvenjuleg skipti í fjármálum

58. gr.

Ef skattaðilar semja um skipti sín í fjármálum á hátt sem er verulega frá- brugðinn því sem almennt gerist í slíkum viðskiptum skulu verðmæti, sem án slíkra samninga hefðu runnið til annars skattaðilans en gera það ekki vegna samnings- ins, teljast honum til tekna.

Kaupir skattaðili eign á óeðlilega háu verði eða selji eign á óeðlilega lágu verði geta skattyfirvöld metið hvað telja skuli eðlilegt kaup- eða söluverð. Mismun kaup- verðs eða söluverðs annars vegar og matsverðs hins vegar skal telja til skattskyldra tekna hjá þeim aðila sem slíkra viðskipta nýtur.

Ákvörðun launa við eigin atvinnurekstur

59. gr.

Ef maður, er starfar við eigin atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi eða hjá aðila honum tengdum, telur sér til tekna af starfi þessu lægri fjárhæð en ætla má að launatekjur hans hefðu orðið ef hann hefði unnið starfið sem launþegi hjá óskyld- um aðila, sbr. 2. mgr. 1. tl. A-liðs 7. gr., skal ákvarða honum tekjur af starfinu. Ríkis- skattstjóri skal árlega setja skattstjórum viðmiðunarreglur til slíkrar ákvörðunar. Skattstjóri ákvarðar síðan tekjur þessar með hliðsjón af viðmiðunarreglunum og skal þá gætt aðstöðu viðkomandi aðila, aldurs hans, heilsu og starfstíma, umfangs starfsins og annarra atriða er máli skipta. Viðmiðunartekjur þeirra er landbúnað stunda skulu miðast við launabátt í verðlagsgrundvelli landbúnaðararfurða, þó að teknu

tilliti til aðstæðna hverju sinni, svo sem því ef bóndi nær ekki heildartekjum grundvallarþúsins vegna afurðaverðs, árferðis eða annarra atriða er máli skipta að mati ríkisskattstjóra.

Telji skattyfirvöld að endurgjald fyrir starf maka manns eða barns hans innan 16 ára aldurs á tekjuárinu, sbr. 2. mgr. 1. tl. A-liðs 7. gr., sé hærra en makinn eða barnið hefði aflað hjá óskyldum eða ótengdum aðila skulu þau ákvarða tekjur makans eða barnsins af starfinu.

Tekjutímabil

60. gr.

Tekjuskatt skal miða við tekjur næsta almanaksár á undan skattákvörðun, nema annað sé venjulegt rekstrarár í atvinnugrein aðila eða hann sýnir, þegar hann telur fram, að hann hafi annað reikningsár. Getur skattstjóri þá veitt honum heimild til að hafa það reikningsár í stað almanaksársins.

Tekjur skal að jafnaði telja til tekna á því ári sem þær verða til, þ. e. þegar myndast hefur krafa þeirra vegna á hendur einhverjum, nema um óvissar tekjur sé að ræða.

61. gr.

Ríkisskattstjóri getur heimilað þeim sem atvinnurekstur stunda eða sjálfstæða starfsemi og selja þjónustu að miða tekjuuppgjör rekstrarins við innborganir vegna seldrar þjónustu, í stað þess að miða við unna og bókfærða þjónustu, í þeim tilvikum sem vinnuþáttur hinnar seldu þjónustu er almennt yfir 70%. Enn fremur getur hann heimilað þeim sem hafa mjög breytilegar tekjur milli ára af framleiðslu og sölu eigin verka, svo sem listaverka, að telja þær tekjur til skattskyldra tekna á fleiri en einu ári. Einnig er ríkisskattstjóra heimilt að leyfa sams konar dreifingu á skattlagningu björgunarlauna sem áhafnir skipa, annarra en björgunarskipa, hljóta.

V KAFLI

TEKJUSKATTSSTOFN

Almenn ákvæði

62. gr.

Tekjuskattsstofn er sú fjárhæð sem skattur er reiknaður af og ákveðst þannig:

1. Tekjuskattsstofn manna, sem ekki hafa með höndum atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi, telst tekjur samkvæmt II kafla, eftir því sem við á, að teknu tilliti til þess frádráttar sem slíkum aðilum er heimilaður skv. 30. gr.
2. Tekjuskattsstofn lögaðila, sbr. 2. gr., telst tekjur samkvæmt II kafla, að teknu tilliti til þess frádráttar sem þessum aðilum er heimilaður skv. 31. gr.
3. Tekjuskattsstofn manna, sem hafa með höndum atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi, er þessi:
 - a. Tekjur samkvæmt II kafla, sem ekki eru tengdar atvinnurekstri eða sjálfstæðri starfsemi, að teknu tilliti til þess frádráttar sem heimilaður er frá þeim tekjum, sbr. 30. gr.
 - b. Tekjur samkvæmt II kafla, sem tengdar eru atvinnurekstri eða sjálfstæðri starfsemi, að teknu tilliti til þess frádráttar sem heimilaður er frá þeim tekjum, sbr. 31. gr.

Samanlagðar tekjur ákveðnar eftir a- og b-liðum mynda tekjuskattsstofn aðila samkvæmt þessum tölulíð. Sé tap á atvinnurekstri eða sjálfstæðri starfsemi, þannig að b-liður þessa tölulíðar verði neikvæður, telst tekjuskattsstofn einungis tekjur samkvæmt a-lið.

Tap af atvinnurekstri eða sjálfstæðri starfsemi er aldrei heimilt að draga frá tekjum sem ekki eru tengdar slíkri starfsemi, en heimilt er að yfirfæra það skv. 6. tl. 1. mgr. 31. gr. og draga það frá hagnaði sem síðar kann að myndast í atvinnurekstri eða sjálfstæðri starfsemi aðila.

Tekjuskattsstofn hjóna og barna

63. gr.

Hjón sem samvistum eru skulu telja fram tekjur sínar sem hér segir:

1. Hvoru hjóna um sig ber að telja fram tekjur sínar skv. A-lið 7. gr. Frá þessum tekjum skal síðan draga frádrátt skv. A- og C-liðum 1. mgr. 30. gr. svo og D-lið 1. mgr. þeirrar greinar eða fastan frádrátt skv. 2. mgr. sömu greinar velji hjónin þá frádráttarreglu.
2. Tekjur hjóna skv. C-lið 7. gr. skal leggja saman og telja til tekna hjá því hjóna sem hærrí hefur hreinar tekjur skv. 1. tl. þessarar greinar. Ekki skiptir máli hvort tekjurnar eru af séreign samkvæmt kaupmála eða hjúskapareign. Frá þessum tekjum skal síðan draga frádrátt skv. B-lið 1. mgr. 30. gr. svo og frádrátt skv. E-lið 1. mgr. 30. gr. velji hjón ekki fastan frádrátt skv. 2. mgr. þeirrar greinar.
3. Hreinar tekjur af atvinnurekstri eða sjálfstæðri starfsemi, sbr. B-lið 7. gr. og 31. gr., skal telja hjá því hjóna sem stendur fyrir rekstrinum og skulu þær skattlagðar með öðrum tekjum þess, sbr. ákvæði 3. tl. 62. gr.

Þegar atvinnurekstur eða sjálfstæð starfsemi er háð sérþekkingu eða persónubundnum rekstrarleyfum skulu hreinar tekjur af rekstrinum taldar hjá því hjóna sem sérþekkinguna eða leyfið hefur. Starfi hjón sameiginlega að atvinnurekstri eða sjálfstæðri starfsemi og hafi bæði þá sérþekkingu eða leyfi sem krafist er, eða sé slíkrar sérþekkingar eða leyfa ekki krafist, skal skipta hreinum tekjum af rekstrinum í hlutfalli við vinnuframlag hvors um sig og telja til tekna hjá hvoru hjóna. Geri hjón ekki fullnægjandi og rökstudda grein fyrir vinnuframlagi hvors um sig eða þyki skýrslur þeirra tortryggilegar skulu skattyfirvöld áætla skiptingu hreinna tekna af atvinnurekstrinum eða hinni sjálfstæðu starfsemi.

Um meðferð á tapi af atvinnurekstri eða sjálfstæðri starfsemi fer eftir sömu reglum og gilda um hreinar tekjur, sbr. 1. og 2. mgr. þessa tölulíðs.

Karl og kona, sem búa saman í óvígðri sambúð og eiga sameiginlegt lögheimili, eiga rétt á að telja fram og vera skattlögð sem hjón, sem samvistum eru, ef þau hafa átt barn saman eða konan er þunguð eða sambúðin hefur varað samfleytt í a. m. k. tvö ár, enda óski þau þess bæði skriflega við skattyfirvöld.

64. gr.

Þeir skattaðilar sem uppfylla skilyrði 63. gr. aðeins hluta úr ári, t. d. vegna stofnunar eða slíta hjúskapar á árinu, slíta á samvistum eða andláts maka skulu telja fram tekjur sínar á þeim tíma sem umrædd skilyrði voru uppfyllt í samræmi við ákvæði 63. gr. og skulu skattlögð sem hjón þann tíma. Tekjur á öðrum tíma ársins skal telja fram hjá þeim, sem þær hafði, sem einstaklingi, og skattleggja þær samkvæmt því. Um útreikning tekjuskatts og ónýtt persónuafsláttar fer eftir ákvæðum 2. mgr. 70. gr. eftir því sem við á. Þeim sem gengið hafa í hjúskap á árinu eða uppfyllt hafa skilyrði 2. mgr. 63. gr. er þó jafnan heimilt að telja fram allar tekjur sínar á árinu sem hjón í samræmi við ákvæði 63. gr. og fer þá um álagningu tekjuskatts og ákvörðun ónýtt persónuafsláttar samkvæmt því. Á sama hátt er eftirlifandi maka heimilt að telja fram allar tekjur sínar og hins látna maka á andlátsári hans í samræmi við ákvæði 63. gr.

Sé svo ástatt hjá hjónum að annar hvor makanna er skattskyldur hér á landi skv. 1. gr. en hinn makinn ber ekki ótakmarkaða skattskyldu hér á landi vegna ákvæða samninga Íslands við önnur ríki eða af öðrum ástæðum, þá skal sá maki sem skattskyldur er hér á landi skattlagður sem einstaklingur. Til tekna hjá honum

skal telja allar sérafla- og séreignatekjur hans í samræmi við ákvæði um ótakmarkaða skattskyldu hér á landi að viðbættu sannanlegu framfærslufé frá hinum makanum. Sé eigi unnt að færa sönnur á slíkt framfærslufé skal skattyfirvöldum heimilt að áætla sanngjarnt og hæfilegt framfærslufé með hliðsjón af öllum aðstæðum hjónanna.

Barnabætur skv. 69. gr. skulu skiptast milli þeirra aðila sem um ræðir í 1. mgr. þessarar greinar og miðast við tímabil framfærsluskyldu. Sá aðili sem um er rætt í 2. mgr. þessarar greinar skal njóta helmings barnabóta skv. 1. mgr. 69. gr., eftir því sem við á.

65. gr.

Tekjur barns, sem er innan 16 ára aldurs á tekjuárinu, sbr. 6. gr., skulu teljast með tekjum þess foreldris sem hærri hefur hreinar tekjur skv. 1. tl. 1. mgr. 63. gr. ef foreldrar þess eru skattlagðir sem hjón en ella með tekjum þess foreldris eða manns sem nýtur barnabóta vegna barnsins, sbr. 69. gr.

Þær tekjur hefur barns sem um ræðir í 1. tl. A-liðs 7. gr. að frádregnum frádrætti skv. 2.—5. tl. A-liðs svo og 1. og 2. tl. C-liðs og D-lið 1. mgr. 30. gr. skulu þó skattlagðar sérstaklega hjá því í samræmi við ákvæði 2. mgr. 67. gr.

Heimild til lækkunar á tekjuskattsstofni

66. gr.

Heimilt er skattstjóra að taka til greina umsókn manns um lækkun tekjuskattsstofns þegar svo stendur á sem hér greinir:

1. Ef ellihrörleiki, veikindi, slys eða mannlát hafa skert gjaldþol manns verulega.
2. Ef á framfæri manns er barn sem haldið er langvinnum sjúkdómum eða er fatlað eða vangefið og veldur framfæranda verulegum útgjöldum umfram venjulegan framfærslukostnað og mótteknar bætur.
3. Ef maður hefur foreldra eða aðra vandamenn sannanlega á framfæri sínu.
4. Ef maður hefur veruleg útgjöld vegna menntunar barna sinna 16 ára og eldri.
5. Ef útgjöld vegna menntunar manns eftir 26 ára aldur hafa skert gjaldþol hans verulega.
6. Ef maður hefur orðið fyrir verulegu eignartjóni sem hann hefur ekki fengið bætt úr hendi annarra aðila.
7. Ef gjaldþol manns hefur skerst verulega vegna tapa á útistandandi kröfum, sem ekki stafa frá atvinnurekstri hans.

Nánari ákvæði um skilyrði fyrir framangreindum ívilnunum skulu sett af ríkisskattstjóra. Skattstjóri getur veitt ívilnanir samkvæmt þessari grein án umsóknar. Ákvörðun skattstjóra samkvæmt þessari grein má skjóta til ríkisskattstjóra sem tekur endanlega ákvörðun í málinu. Ríkisskattstjóri skal sérstaklega fylgjast með ívilnunum, sem skattstjórar veita samkvæmt þessari grein, og sjá til þess að samræmis sé gætt og réttum reglum fylgt.

VI KAFLI

TEKJUSKATTSÚTREIKNINGUR, AFSLÆTTIR OG BARNABÆTUR

Skattstigi manna

67. gr.

Tekjuskattur manna, sem skattskyldir eru skv. 1. gr. og hafa verið heimilisfastir hér á landi allt tekjuárið, skal reiknast af tekjuskattsstofni þeirra skv. 1. og 3. tl. 62. gr. sem hér segir:

Af fyrstu 2 000 000 kr. af tekjuskattsstofni reiknast 18%, af næstu 2 000 000 kr. af tekjuskattsstofni reiknast 26% en af tekjuskattsstofni yfir 4 000 000 kr. reiknast

34%. Frá þeirri fjárhæð skal síðan dreginn persónuafsláttur skv. 68. gr. Sú fjárhæð sem þannig fæst telst tekjuskattur ársins.

Tekjuskattur af þeim tekjum barna sem um ræðir í 2. mgr. 65. gr. skal vera 5% af tekjuskattsstofni og skal barn ekki njóta persónuafsláttar.

Persónuafsláttur

68. gr.

Persónuafsláttur manna sem um ræðir í 1. mgr. 67. gr. skal vera 250 000 kr.

Nemi persónuafsláttur skv. 1. mgr. hærri fjárhæð en reiknaður skattur af tekjuskattsstofni skv. 1. másl. 1. mgr. 67. gr. skal ríkissjóður leggja fram fé sem nemur allt að þeim mun og skal því ráðstafað fyrir hvern mann til að greiða útsvar hans, kirkjugarðsgjald og sóknargjald á skattárinu. Sá persónuafsláttur sem enn er óráðstafað fellur niður nema um sé að ræða óráðstafaðan persónuafslátt annars hjóna sem skatlagt er samkvæmt ákvæðum 63. gr. og skal þá þessi óráðstafaði hluti persónuafsláttar makans dragast frá reiknuðum skatti hins makans. Nemi þannig ákvarðaður persónuafsláttur síðarnefnda makans í heild hærri fjárhæð en reiknaður skattur af tekjuskattsstofni hans skv. 1. másl. 1. mgr. 67. gr. skal ríkissjóður leggja fram fé sem nemur allt að þeim mun til að greiða útsvar hans, kirkjugarðsgjald og sóknargjald á skattárinu. Sá hluti persónuafsláttar sem þá verður enn óráðstafað fellur niður.

Barnabætur

69. gr.

Með hverju barni innan 16 ára aldurs á tekjuárinu, sem heimilisfast er hér á landi og er á framfæri þeirra manna sem skattskyldir eru skv. 1. gr., skal ríkissjóður greiða barnabætur til framfæranda barnsins. Barnabætur skulu nema 65 000 kr. með fyrsta barni en 100 000 kr. með hverju barni umfram eitt. Fyrir börn yngri en 7 ára á tekjuárinu skulu barnabætur vera 25 000 kr. hærri. Barnabætur með börnum einstæðra foreldra skulu vera 40% hærri en framangreindar fjárhæðir. Búi foreldrar barns saman í óvígðri sambúð skal hvorugt þeirra teljast einstætt foreldri í þessu sambandi. Barnabætur greiðast ekki á fæðingarári barns en þær greiðast til loka þess árs þegar barn nær 16 ára aldri.

Fjárhæð barnabóta skal skerða um þær barnabætur eða hliðstæðar bætur sem framfærandi hefur fengið erlendis á tekjuárinu vegna barnsins.

Barnabætur greiðast til framfæranda barns að því marki sem eftirstöðvum nemur þegar frá hafa verið dregnar greiðslur eftirtalinna opinberra gjalda framfærandaans í þessari forgangsröð:

1. Tekjuskatts sem á er lagður vegna tekjuársins skv. 67. gr.
2. Annarra þinggjalda sem á eru lögð vegna tekjuársins.
3. Ógoldinna þinggjalda frá fyrri árum.
4. Útsvars sem á er lagt vegna tekjuársins.
5. Aðstöðugjalds sem á er lagt vegna tekjuársins.
6. Annarra gjalda eða skatta en hér eru tilgreindir, að ákvörðun fjármálaráðherra.

Framfærandi samkvæmt þessari grein telst sá aðili sem hefur barnið hjá sér og annast framfærslu þess. Sá er greiðir meðlag með barni telst ekki framfærandi í þessu sambandi.

Hjón sem skattlögð eru samkvæmt 63. gr. teljast bæði framfærendur og skiptast barnabætur milli þeirra til helminga. Hið sama gildir um sambýlisfólk sem uppfyllir skilyrði 2. mgr. 63. gr., enda þótt það óski ekki að vera skattlagt samkvæmt þeirri grein.

Fyrir barn, sem öðlast heimilisfesti hér á landi á tekjuárinu, skal einungis greiða barnabætur í hlutfalli við dvalartíma þess hér á landi á því ári.

Þar sem innheimta þinggjalda og gjalda til sveitarsjóðs er sameiginleg er fjármálaráðherra heimilt með reglugerð að kveða svo á að þinggjöld og gjöld til sveitarsjóðs skuli vera samhliða í forgangsröðinni.

Tekjuskattur manna sem heimilisfastir eru á Íslandi hluta úr ári o. fl.

70. gr.

Hjá manni sem hefur tekjur sem um ræðir í 5. tl. A-liðs 1. mgr. 30. gr. skal við álagningu tekjuskatts á aðrar tekjur hans nota það skattþrep sem beita skyldi ef hann hefði ekki notið frádráttar sem þar um ræðir.

Í tekjuskattsstofn manna, sem skattskyldir eru skv. 1. gr. en hafa einungis verið heimilisfastir hér á landi hluta tekjuársins, skal deila með fjölda dvalarmánaða þeirra hér á landi á árinu og margfalda síðan þá útkomu með 12. Tekjuskattur skal síðan reiknast skv. 67. gr. af þannig reiknuðum tekjuskattsstofni, að teknu tilliti til 68. gr., eins og um væri að ræða menn heimilisfasta hér á landi allt árið. Í þá fjárhæð skal deila með 12 og margfalda útkomu með fjölda dvalarmánaða þeirra hér á landi á árinu. Sú fjárhæð, sem þannig fæst, skal vera endanlega ákvarðaður og álagður tekjuskattur eða ákvarðaður ónýttur persónuafsláttur.

Dvalarmánuði skal telja í heilum mánuðum. Brot úr mánuði skal teljast sem heill mánuður.

Tekjuskattur aðila með takmarkaða skattskyldu

71. gr.

Tekjuskatt aðila, sem skattskyldir eru skv. 3. gr., skal ákvarða sem hér segir:

1. Tekjuskatt manna, sem um ræðir í 1. tl. 3. gr., skal ákvarða á sama hátt og um er rætt í 2. mgr. 70. gr. Sama gildir ef um ónýttan persónuafslátt er að ræða.
2. Tekjuskattur aðila, sem um ræðir í 2., 3. og 7. tl. 3. gr., skal nema 25% af tekjuskattsstofni þeirra. Þessi hundraðshluti reiknast m. a. af launum eða þóknunum til listamanna og annarra þeirra, sem fram koma í atvinnuskyni til skemmtunar eða í hvers konar keppni, en með launum og þóknunum teljast hvers konar hlunnindi, þar með talinn flutningur að og frá landinu hafi mót-takandi ekki greitt hann sjálfur. Eigi skiptir máli hvort aðili kemur fram á eigin vegum eða í nafni annars aðila, eða hvort greiðsla er frá innlendum eða erlendum aðila.
Sá aðili sem kemur fram í atvinnuskyni til skemmtunar eða keppni, sbr. 1. mgr. þessa töluliðar, án ákveðinna launa eða þóknunar, en nýtur í þess stað afraksturs af slíkri starfsemi, skal greiða 15% tekjuskatt af heildartekjum af slíku starfi án nokkurs frádráttar.
3. Tekjuskattur aðila, sem um ræðir í 4., 5., 6. og 8. tl. 3. gr., skal, ef um mann er að ræða, reiknast af tekjuskattsstofni skv. 1. mgr. 67. gr. Tekjuskatt lögaðila, sbr. 3. gr., skal reikna skv. 72. gr.

Tekjuskattsstofn erlendra váttryggingafélaga, sem starfa hér á landi, telst sá hluti heildarágóðans sem svarar til hlutfallsins milli iðgjaldatekna hér á landi og iðgjaldatekna af allri starfsemi þeirra.

Tekjuskattur lögaðila

72. gr.

Tekjuskattur lögaðila, sbr. 2. gr., skal vera 48% af tekjuskattsstofni, sbr. 2. tl. 62. gr.

VII KAFLI EIGNARSKATTUR

Skattskyldar eignir

73. gr.

Til skattskyldra eigna skal telja allar fasteignir, lausafé og hvers konar önnur verðmæt eignarréttindi, með þeim takmörkunum sem um ræðir í 75. gr., og skiptir ekki máli hvort eignirnar gefa af sér arð eða ekki.

74. gr.

Við mat skattskyldra eigna gilda eftirfarandi reglur:

1. Allar fasteignir, hverju nafni sem nefnast, skal telja til eignar á gildandi fasteignamatsverði. Sé fasteignamatsverð ekki fyrir hendi skal eignin talin til eignar á stofnverði, sbr. 2. mgr. 10. gr., að frádregnum fengnum fyrningum og að teknu tilliti til verðbreytinga samkvæmt ákvæðum 26. gr., eða á áætluðu fasteignamatsverði sambærilegra eigna, hvort sem hærra er. Skattstjóri skal áætla fasteignamatsverð í þessu sambandi með hliðsjón af gildandi ákvæðum um fasteignamat.
Eiganda leigulóðar skal talið afgjaldskvaðarverðmæti hennar til eignar en leigjanda skal talinn til eignar mismunur fasteignamatsverðs og afgjaldskvaðarverðmætis.
2. Búpening skal telja til eignar svo sem hann væri framgenginn að vori næst á eftir, með verði er ríkisskattstjóri ákveður til eins árs í senn.
3. Lausafé, þar með talin skip og loftför, telst til eignar á stofnverði, sbr. 2. mgr. 10. gr., að frádregnum heimiluðum og notuðum fyrningum og að teknu tilliti til verðbreytinga samkvæmt 26. gr. Séu upplýsingar um slíkt verð ekki fyrir hendi metur skattstjóri eignir þessar til verðs.
4. Vörubirgðir verslana og framleiðsluaðila, þar með taldar rekstrarvörubirgðir, svo sem hráefni, eldsneyti, veiðarfæri og vörur á framleiðslustigi, skal telja til eignar á kostnaðar- eða framleiðsluverði eða dagverði í lok reikningsárs, að frádregnum afföllum á gölluðum og úreltum vörum. Þó skal heimilt að draga 30% frá þannig reiknuðu matsverði vara.
5. Hlutabréf skal telja til eignar á nafnverði nema sannað sé að raunvirði eigna félags að frádregnum skuldum sé lægra en hlutafé þess. Sama gildir um stofnsjóðsinneignir hjá samvinnufélögum og stofnfjáreignir í sameignarfélögum. Skuldabréf og önnur slík verðbréf skal telja til eignar á nafnverði að viðbættum gjaldföllum vöxtum og verðbótum. Séu hlutabréf eða önnur verðbréf skráð á opinberu kaupþingi skal telja þau til eignar á kaupþingsverði síðasta kaupþingsdags fyrir lok reikningsárs.
Útistandandi skuldir skal telja til eignar á nafnverði nema sannað sé að þær séu minna virði. Frá nafnverði útistandandi viðskiptaskulda er þó heimilt að draga allt að 5% og mynda með því mótreikning fyrir skuldum sem kunna að tapast. Útistandandi viðskiptaskuldir í þessu sambandi teljast kröfur sem stofnast hafa vegna sölu á vörum og þjónustu og falla í gjalddaga innan eins árs frá því að til þeirra var stofnað.
6. Erlenda peninga, innstæður og kröfur skal telja til eignar á kaupþingi í árslok.
7. Réttindi til stöðugra tekna skal telja til eignar eftir því endurgjaldi sem hæfilegt væri fyrir þau í lok hvers árs. Skattstjóri getur metið verð þessara réttinda.

Hvað ekki telst til eignar

75. gr.

Til eignar, sbr. 73. gr., telst ekki:

1. Skilyrt fjárréttindi, svo sem réttur til líftryggingarfjár sem ekki er fallið til greiðslu.

2. Réttur til eftirlauna, lífeyris, framfærslu eða annarra slíkra tímabilsgreiðslna sem bundinn er við einstaka menn.
3. Réttur til leigulauss bústaðar og hliðstæð afnotaréttindi, sbr. þó 2. mgr. 1. tl. 74. gr.
4. Til eignar hjá mönnum telst ekki fatnaður til einkanota, húsgögn, húsmunir, bækur og munir sem hafa persónulegt gildi.
5. Eigin hlutabréf hlutafélags, sbr. 1. tl. 1. mgr. 2. gr.

Frádráttur frá eignum

76. gr.

Frá eignum, sbr. 73. gr., skal draga skuldir skattaðila. Til skulda teljast í þessu sambandi ógreiddar uppbætur á keyptar afurðir og ógreiddur afsláttur af verði seldra vara í árslok, enda sé skattaðila skylt að lögum, samþykktum sínum, ef um lögaðila er að ræða, eða samningum að greiða félags- eða viðskiptamanni sínum slíkan afslátt eða uppbætur. Til skulda teljast enn fremur öll opinber gjöld sem varða viðkomandi reikningsár.

Frá eignum aðila, sem um ræðir í 4. tl. 3. gr., má einungis draga skuldir sem beint eru tengdar starfsemi þeirra hér á landi.

Frá eignum aðila, sem um ræðir í 5.—8. tl. 3. gr., má einungis draga skuldir sem á eignum þessum hvíla.

77. gr.

Lögaðilum skv. 2. gr. er heimilt að draga frá eignum sínum, sbr. 73. gr., hlutafé, stofnsjóði og nafnskráð stofnfé.

78. gr.

Heimilt er skattaðila að draga frá eignum sínum, sbr. 73. gr., innstæður sínar í bönkum, sparisjóðum og innlánsdeildum samvinnufélaga, svo og nafnverð verðbréfa, sem hliðstæðar reglur gilda um samkvæmt sérlögum, að því marki sem innstæður þessar og verðbréf eru umfram skuldir. Til skulda hjá mönnum í þessu sambandi telst þó ekki fjárhæð sem svarar til helmings hámarksláns Húsnæðismála-stofnunar ríkisins í árslok. Hjá hjónum skal hámark þetta vera helmingi herra. Innborgað hlutafé, stofnsjóðir og nafnskráð stofnfé telst til skulda lögaðila í þessu sambandi.

Tímaviðmiðun eignarskattsstofns

79. gr.

Eignarskatt skal miða við eignarskattsstofn skattaðila í árslok. Þó mega þeir, er með leyfi skattstjóra nota annað reikningsár en almanaksár, telja fram eignir sínar í lok þess reikningsárs síns sem er næst á undan skattálagningu.

Eignarskattsstofn

80. gr.

Eignarskattsstofn eru þær eignir, sem eftir verða, þegar frá verðmæti eigna, sem um ræðir í 73. gr., hafa verið dregnar fjárhæðir, sem um ræðir í 76., 77. og 78. gr., eftir því sem við á.

Eignarskattsstofn skal ákvarða í heilum þúsundum króna og sleppa því sem umfram er.

81. gr.

Hjón, sem samvistum eru, sbr. 5. gr., skulu telja saman allar eignir sínar og skuldir og skiptir ekki máli þótt um sé að ræða séreign eða skuldir tengdar henni.

Eignarskattsstofni skal skipta að jöfnu milli þeirra og reikna eignarskatt af hvor- um helmingi fyrir sig skv. 83. gr. Karl og kona, sem búa saman í óvígðri sambúð og eiga sameiginlegt lögheimili, eiga rétt til að telja fram og vera skattlögð sem hjón, sem samvistum eru, ef þau hafa átt barn saman eða konan er þunguð eða sam- búðin hefur varað samfleytt í a. m. k. tvö ár, enda óski þau þess bæði skriflega við skattyfirvöld.

82. gr.

Eignir barns, sem er innan 16 ára aldurs á tekjuárinu, sbr. 6. gr., teljast með eignum foreldra eða hjá þeim manni sem nýtur barnabóta vegna barnsins, sbr. 69. gr. Gilda ákvæði 78. gr. einnig um þar greindar eignir barns.

Eignarskattsútreikningur

83. gr.

Eignarskattur manna reiknast þannig:

Af fyrstu 8 000 000 kr. eignarskattsstofns greiðist enginn skattur.

Af þeim hluta eignarskattsstofns sem umfram er greiðist 0,8%.

84. gr.

Eignarskattur lögaðila, sbr. 2. gr., og þeirra aðila, sem takmarkaða skattskyldu bera, sbr. 3. gr., skal vera 0,8% af eignarskattsstofni.

VIII KAFLI

**SKATTUMDÆMI, SKATTSTJÓRAR, RÍKISSKATTSTJÓRI,
SKATTRANNSÓKNARSTJÓRI, RÍKISSKATTANEFND O. FL.**

Skattumdæmi

85. gr.

Á landinu skulu vera þessi skattumdæmi:

1. Reykjavíkumdæmi; nær yfir Reykjavíkurborg.
2. Vesturlandsumdæmi; nær yfir Akraneskaupstað, Mýrasýslu, Borgarfjarðarsýslu, Snæfellsnes- og Hnappadalssýslu og Dalasýslu.
3. Vestfjarðaumdæmi; nær yfir Barðastrandarsýslur, Ísafjarðarsýslur, Ísafjarðar- kaupstað, Bolungarvíkurkaupstað og Strandasýslu.
4. Norðurlandsumdæmi vestra; nær yfir Húnavatnssýslur, Skagafjarðarsýslu, Sauðárkrókskaupstað og Siglufjarðarkaupstað.
5. Norðurlandsumdæmi eystra; nær yfir Eyjafjarðarsýslu, Akureyrarkaupstað, Dal- víkurkaupstað, Ólafsfjarðarkaupstað, Þingeyjarsýslur og Húsavíkurkaupstað.
6. Austurlandsumdæmi; nær yfir Múlasýslur, Seyðisfjarðarkaupstað, Neskaupstað, Eskifjarðarkaupstað og Austur-Skaftafellssýslu.
7. Suðurlandsumdæmi; nær yfir Vestur-Skaftafellssýslu, Rangárvallasýslu og Árnessýslu.
8. Vestmannaeyjaumdæmi; nær yfir Vestmannaeyjakaupstað.
9. Reykjanesumdæmi; nær yfir Gullbringusýslu, Kjósarsýslu, Seltjarnarneskaup- stað, Kópavogskaupstað, Garðakaupstað, Hafnarfjarðarkaupstað, Grindavíkur- kaupstað, Keflavíkurkaupstað, Njarðvíkurkaupstað og Keflavíkurflugvöll.

Fjármálaráðherra ákveður aðsetur skattstjóra í hverju umdæmi. Þá getur fjár- málaráðherra, ef sérstaklega stendur á, ákveðið önnur mörk milli einstakra skatt- umdæma en í 1. mgr. segir.

Skattstjórar

86. gr.

Tekju- og eignarskattur samkvæmt lögum þessum skal ákveðinn af skattstjórum, en þeir eru einn í hverju skattumdæmi. Fjármálaráðherra skipar skattstjóra. Engan má skipa skattstjóra nema hann uppfylli eftirgreind skilyrði:

1. Hafi óflekkað mannorð eða hafi ekki hlotið dóm fyrir refsiverðan verknað, slíkan sem um ræðir í 1. mgr. 68. gr. almennra hegningarlaga.
2. Sé lögráða og hafi forræði fjár síns.
3. Sé islenskur ríkisborgari.
4. Hafi lokið prófi í lögfræði, hagfræði eða viðskiptafræði eða sé löggiltur endurskoðandi. Víkja má þó frá ákvæði þessa tölulíðar ef maður hefur aflað sér víðtækrar sérmenntunar eða sérþekkingar um skattalöggjöf og framkvæmd hennar eða hefur áður verið skipaður skattstjóri.

Umboðsmenn skattstjóra

87. gr.

Fjármálaráðherra er heimilt að skipa umboðsmann skattstjóra utan aðseturs skattstjóra. Hreppstjóra, sveitarstjóra, bæjarstjóra og oddvita er skylt að gegna störfum umboðsmanns sé þess óskað.

Fjármálaráðherra skal gefa út erindisbréf fyrir umboðsmenn.

Ríkisskattstjóri o. fl.

88. gr.

Fjármálaráðherra skipar ríkisskattstjóra. Engan má skipa í það embætti nema hann fullnægi þeim skilyrðum sem sett eru í 86. gr., um embættisgengi skattstjóra.

Þá skipar fjármálaráðherra vararíkisskattstjóra og skattrannsóknarstjóra. Fullnægja skulu þeir hinum sömu skilyrðum um embættisgengi og ríkisskattstjóri.

Ríkisskattanefnd

89. gr.

Fjármálaráðherra skipar menn í ríkisskattanefnd til sex ára í senn. Hefur nefndin aðsetur í Reykjavík.

Í ríkisskattanefnd eiga sæti þrjú menn og ákveður fjármálaráðherra hver skuli vera formaður hennar en hann skal fullnægja skilyrðum til að vera skipaður héraðsdómari. Aðrir nefndarmenn skulu hafa lokið prófi í lögfræði, hagfræði eða viðskiptafræði, vera löggiltir endurskoðendur eða hafa aflað sér sérmenntunar í skattarétti og skattamálum. Skal seta í ríkisskattanefnd vera aðalstarf nefndarmanna og fer um heimild nefndarmanna til að gegna öðrum störfum eftir 2. mgr. 34. gr. laga nr. 38/1954.

Ríkisskattanefnd skal vera óháður úrskurðaraðili í ágreiningsmálum um ákvörðun skattstofna og skatta eins og nánar er kveðið á um í lögum þessum. Allir nefndarmenn skulu úrskurða í hverju máli.

Eigi má maður taka þátt í meðferð máls ef honum bæri að víkja sæti í því sem dómari samkvæmt lögum um meðferð einkamála í héraði.

Verði ríkisskattanefnd eigi fullskipuð vegna forfalla nefndarmanna, eða vegna þess að þeir mega ekki taka þátt í meðferð máls skv. 4. mgr. þessarar greinar, skal fjármálaráðherra skipa mann til að taka þátt í meðferð mála meðan þannig stendur á.

IX KAFLI FRAMTÖL OG SKÝRSLUGJAFIR

Framtals- og skattlagningarstaður

90. gr.

Menn, sem um ræðir í 1. gr., skulu telja fram og vera skattlagðir þar sem þeir áttu lögheimili 1. desember á tekjuári. Þó skulu menn, sem um ræðir í 2. tl. 1. gr., telja fram og vera skattlagðir þar sem þeir áttu síðast lögheimili fyrir brottflutningsdag. Þá skulu þeir, er um ræðir í 4. tl. 1. gr., telja fram og vera skattlagðir þar sem skip þeirra eða loftfar er skrásett.

Aðilar, sem um ræðir í 2. gr., skulu telja fram og vera skattlagðir þar sem þeir eiga heimili, en heimili þeirra telst þar sem þeir eru skráðir, telja heimili sitt samkvæmt samþykktum sínum eða þar sem raunveruleg stjórn þeirra er. Dánarbú, þrotabú og önnur bú undir skiptum skulu telja fram og skattleggjast þar sem skipti fara fram.

Aðilar sem hér eru skattskyldir skv. 3. gr. skulu telja fram og vera skattlagðir þar sem þeir eiga eignir eða hafa tekjur.

Megi samkvæmt framangreindu skattleggja skattaðila á fleiri stöðum en einum eða sé annars vafi á hvar skattaðili skuli skattlagður skal ríkisskattstjóri skera úr.

Skattframtöl

91. gr.

Allir, sem skattskyldir eru samkvæmt I kafla laga þessara, svo og þeir sem telja sig undanþegna skattskyldu skv. 5. og 6. tl. 4. gr., skulu afhenda skattstjóra eða umboðsmanni hans skriflega skýrslu í því formi sem ríkisskattstjóri ákveður, þar sem greindar eru að viðlögðum drengskap tekjur á síðastliðnu ári og eignir í árslok, svo og önnur atriði er máli skipta við skattálagningu. Skýrslu bókhaldsskyldra aðila skal fylgja ársreikningur í samræmi við ákvæði bókhaldslaga ásamt þeim breytingum sem nauðsynlegar kunna að vera til samræmis við ákvæði skattalaga. Skýrslu þeirra sem hafa með höndum atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi, en ekki eru bókhaldsskyldir samkvæmt ákvæðum bókhaldslaga, skal enn fremur fylgja rekstrar- og efnahagsreikningur.

Framtalsskyldan hvílir á hverjum manni. Fjárhaldsmenn skulu telja fram fyrir þá sem ekki eru fjárráða. Erfingjar skulu telja fram fyrir bú sem er undir einkaskiptum. Skiptaráðendur og skiptaforstjórar skulu telja fram fyrir þrotabú, dánarbú og önnur bú er þeir hafa undir skiptum. Skattframtölin skulu undirrituð af framteljendum. Ef um bókhaldsskylda aðila er að ræða skal ársreikningurinn, sbr. 1. mgr., undirritaður af sömu aðilum.

Framtalsskyldan hvílir á stjórnnum lögaðila. Skulu stjórnir skrifa undir skattframtal. Í skráðum félögum er nægilegt að jafnmargir stjórnarmenn og binda félagið undirriti skattframtalið. Sé um bókhaldsskylda aðila að ræða skal framtalinu fylgja ársreikningur, sbr. 1. mgr., undirritaður af stjórninni á sama hátt.

Ríkisskattstjóri getur veitt aðilum, sem undanþegnir eru skattskyldu skv. 5. og 6. tl. 4. gr., tímabundnar undanþágur frá framtalsskyldu skv. 1. mgr. þessarar greinar, enda liggja fyrir öyggjandi upplýsingar um starfsemi aðila.

Ef skattaðili er búsettur erlendis, dvelur erlendis eða getur af öðrum ástæðum eigi talið fram sjálfur er honum heimilt að veita manni, er lögheimili hefur hér á landi, umboð til að gera framtal og undirrita það og skal þá skriflegt umboð fylgja.

Nú er framtalsskyldur maður að mati skattstjóra ófær um að gera framtal sitt sökum hrumleika, sjúkdóms eða annarra hliðstæðra ástæðna og skal þá skatt-

stjóri eða umboðsmaður hans veita honum aðstoð til þess, en framteljandi skal láta í té allar nauðsynlegar upplýsingar og gögn. Sá er aðstoð veitir skal rita á skattframtalið yfirlýsingu um að hann hafi aðstoðað við gerð þess.

Launaskýrslur o. fl.

92. gr.

Allir, sem hafa menn í þjónustu sinni og greiða þeim endurgjald fyrir starfa, þar með talin ágóðabóknun, ökutækjastyrkur, húsaleigustyrkur og hvers konar önnur fríðindi og hlunnindi, eftirlaun, biðlaun og lífeyrir, skulu ótilkvaddir afhenda skattstjóra eða umboðsmanni hans skýrslu um greiðslur þessar ókeypis og í því formi sem ríkisskattstjóri ákveður. Ef framangreindar greiðslur eru inntar af hendi fyrir milligöngu annars aðila og sá, er unnið var fyrir, getur eigi látið umkrafaðar upplýsingar í té, hvílir skýrslugjafarskyldan á milligönguáðilanum.

Allir, sem hafa á leigu eða hafa afnot gegn gjaldi af fasteign, námurétti eða veiðirétti, lausafé, einkaleyfi, framleiðslurétti, útgáfurétti eða sérþekkingu, skulu ótilkvaddir afhenda skattstjóra eða umboðsmanni hans skýrslu um greiðslur vegna leigunnar eða afnotanna ókeypis og í því formi sem ríkisskattstjóri ákveður.

Skylt er móttakanda greiðslu samkvæmt þessari grein að sýna greiðanda nafn-skirteini sitt, en á greindum skýrslum skal nafnnumers móttakanda getið.

Ríkisskattstjóri getur ákveðið almenna skyldu til að afhenda skattstjóra eða umboðsmanni hans skýrslu ókeypis og í því formi sem hann ákveður um önnur atriði sem máli skipta varðandi álagningu skatta samkvæmt lögum þessum, svo sem um greiðslur til verktaka fyrir efni og vinnu, kaup og sölu á hráefni og afurðum, hlutafé og arð, stofnafé og stofnfjárvesti og vinninga í happdrætti og keppni.

Framtalsfrestur

93. gr.

Framtalsskyldir menn, sbr. 90. gr., sem eigi hafa með höndum atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi skulu skila framtali til skattstjóra eða umboðsmanns hans eigi síðar en 10. febrúar ár hvert. Skattstjóra er þó heimilt, ef sérstaklega stendur á, að veita frest til að skila framtali, þó ekki lengur en til febrúarloka.

Framtalsskyldir menn, sbr. 90. gr., sem hafa með höndum atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi skulu skila framtali til skattstjóra eða umboðsmanns hans eigi síðar en 15. mars ár hvert. Skattstjóri getur veitt þessum aðilum skilafrest til 15. apríl.

Framtalsskyldir lögaðilar skulu skila framtali til skattstjóra eða umboðsmanns hans eigi síðar en 31. maí ár hvert.

Þeir menn sem skattskyldir eru hér á landi samkvæmt 1. tl. 3. gr. og eru á förum úr landi skulu skila framtali til skattstjóra eigi síðar en viku fyrir brottför sína.

Ríkisskattstjóri skal eigi síðar en 1. janúar ár hvert ákveða hvenær skila skuli gögnum er um ræðir í 5. mgr. 91. gr. og 92. gr.

Upplýsingaskylda og eftirlitsheimildir

94. gr.

Öllum aðilum, bæði framtalsskyldum og öðrum, er skylt að láta skattyfirvöldum í té ókeypis og í því formi sem óskað er allar nauðsynlegar upplýsingar og gögn er þau beiðast og unnt er að láta þeim í té. Skiptir ekki máli í því sambandi hvort upplýsingarnar varða þann aðila sem beiðninni er beint til eða aðra aðila sem hann getur veitt upplýsingar um.

Vegna skatteftirlits samkvæmt lögum þessum getur skattstjóri, skattransóknarstjóri, ríkisskattstjóri og menn, sem þeir fela skatteftirlitsstörf, krafist þess að framtalsskyldir aðilar leggi fram til könnunar bókhald sitt og bókhaldsgögn, svo og önnur gögn er varða reksturinn, þar með talin bréf og samningar. Enn fremur hafa þessir aðilar aðgang að framangreindum gögnum og aðgang að starfsstöðvum framtalsskyldra aðila og birgðageymslum og heimild til að taka skýrslur af hverjum þeim sem ætla má að geti gefið upplýsingar er máli skipta. Sömu heimildir hefur skattransóknarstjóri vegna rannsókna skv. 102. gr.

Ríkisskattstjóri og skattransóknarstjóri hafa enn fremur heimildir þær er um getur í 2. mgr. þessarar greinar gagnvart þeim aðilum sem ekki eru framtalsskyldir, svo sem öllum stofnunum, bönkum, sparisjóðum og öðrum peningastofnunum.

Nú gegnir einhver ekki skyldu sinni samkvæmt þessari grein eða skorast undan að láta þar nefndar upplýsingar, skýrslur og gögn af hendi og getur þá ríkisskattstjóri eða skattransóknarstjóri vísað sökinni til sakadómara til meðferðar. Dómari skal taka slíkt mál án tafar til rannsóknar að hætti opinberra mála og er ríkisskattstjóra eða skattransóknarstjóra rétt að vera viðstaddur þá rannsókn eða láta fulltrúa sinn vera það. Að rannsókn lokinni sendir dómari rannsóknargerðir sínar til ríkissaksóknara og þess aðila sem um rannsókn bað. Ríkisskattstjóri eða skattransóknarstjóri hlutast síðan til um meðferð hins skattalega þáttar málsins að lögum.

Lögreglu er skylt, innan starfsmarka sinna, að veita ríkisskattstjóra og skatransóknarstjóra nauðsynlega aðstoð í þágu rannsóknar skattamáls.

X KAFLI ÁLAGNING, KÆRUR O. FL.

Álagning

95. gr.

Þegar framtalsfrestur er liðinn skal skattstjóri leggja tekjuskatt og eignarskatt á skattaðila samkvæmt framtali hans. Þó skal skattstjóri leiðrétta augljósar reikningskekkjur. Enn fremur getur skattstjóri leiðrétt fjárhæðir einstakra liða ef þeir eru í ósamræmi við gildandi lög og fyrirmæli skattyfirvalda, svo og einstaka liði framtals ef telja má að óbyggjandi upplýsingar séu fyrir hendi, en gera skal skattaðila viðvart um slíkar breytingar. Þá skal skattstjóri ákvarða um ívilnanir skv. 66. gr.

Telji skattaðili eigi fram innan tilskilins framtalsfrests, sbr. 93. gr., skal skattstjóri áætla tekjur hans og eign svo riflega að eigi sé hætt við að fjárhæðir séu áætlaðar lægri en þær eru í raun og veru og ákvarða skatta hans í samræmi við þá áætlun, sbr. þó 106. gr.

96. gr.

Komi í ljós fyrir eða eftir álagningu að framtal eða einstakir liðir þess eða fylgigögn séu ófullnægjandi, óglögg eða tortryggileg, eigi skráð á lögmæltan hátt eða ófullnægjandi undirrituð eða skattstjóri telur frekari skýringa þörf á einhverju atriði, skal hann skriflega skora á framteljanda að bæta úr því innan ákveðins tíma og láta í té skriflegar skýringar og þau gögn, þar með talið bókhald og bókhaldsgögn, sem skattstjóri telur þörf á að fá. Fáir skattstjóri fullnægjandi skýringar og gögn innan tiltekins tíma leggur hann skatt á eða endurákvæðar skattinn samkvæmt framtali og fengnum skýringum og gögnum, sbr. þó 106. gr. Ef eigi er hætt úr annmörkum á framtali, svar frá framteljanda helst ekki innan tiltekins tíma, skýringar hans eru ófullnægjandi, eigi eru send þau gögn sem óskað er eftir, send gögn eru ófullnægjandi eða tortryggileg eða bókhald og önnur gögn, sem skattframtal byggist á, verða ekki talin nægilega örugg heimild um atvinnurekstur eða starfsemi, skal

skattstjóri áætla tekjur og eign skattaðila svo riflega að eigi sé hætt við að fjárhæðir séu áætlaðar lægri en þær eru í raun og veru og ákvarða eða endurákvæða skatta hans í samræmi við þá áætlun, sbr. þó 106. gr.

Hafi skattaðili eigi talið fram til skatts og álagning skatta því byggð á áætlun, en síðar kemur í ljós að áætlun hefur verið of lág, skal áætla honum skattstofna að nýju og reikna skatta hans í samræmi við það. Á sama hátt skal ákvarða eða endurákvæða skattaðila skatt ef í ljós kemur að honum hefur ekki verið gert að greiða skatt af öllum tekjum sínum og eignum eða ef ekki hefur verið lagt á skattaðila. Séu skattar endurákvæðaðir samkvæmt þessari málsgrein skal gæta ákvæða 1. mgr. þessarar greinar, sbr. einnig 106. gr., eftir því sem við á.

Séu skattar endurákvæðaðir eftir reglum 1. eða 2. mgr. þessarar greinar skal tilkynna skattaðila endurákvörðunina með ábyrgðarbréfi. Ef eigi er kunnugt um dvalarstað skattaðila eða umboðsmanns hans má skattstjóri þó endurákvæða skatt án þess að tilkynna honum það. Skattstjóri skal tilkynna viðkomandi innheimtumann ríkissjóðs um álagningu samkvæmt þessari grein og senda samrit þeirrar tilkynningar til ríkisskattstjóra og ríkisendurskoðanda.

Hafi skattstjóri grun um að veruleg skattsvik hafi verið framin skal hann tilkynna það skattranssóknarstjóra sem ákveður hver annast skuli rannsókn í málinu.

97. gr.

Heimild til endurákvörðunar skatts skv. 96. gr. nær til skatts vegna tekna og eigna síðustu sex ára sem næst eru á undan því ári þegar endurákvörðun fer fram.

Hafi skattaðili látið í té í framtali sínu eða fylgigögnum þess fullnægjandi upplýsingar, sem byggja mátti rétta álagningu á, er þó eigi heimilt að endurákvæða honum skatt nema vegna síðustu tveggja ára sem næst eru á undan því ári þegar endurákvörðun fer fram þótt í ljós komi að álagning hafi verið of lág.

98. gr.

Eigi síðar en 31. maí skulu skattstjórar hafa lokið álagningu skv. 95. gr. á alla menn er um ræðir í 1. og 2. mgr. 93. gr. Skal senda hverjum gjaldanda tilkynningu um þá skatta er á hann hafa verið lagðir samkvæmt lögum þessum. Jafnframt skal skattstjóri auglýsa rækilega, m. a. í Lögbirtingablaði, að álagningu samkvæmt þessari málsgrein sé lokið. Þá skal skattstjóri senda ríkisskattstjóra skrá um þá er á hefur verið lagt og samrit til ríkisendurskoðanda.

Skattstjóri skal hefja álagningu skv. 95. gr., sbr. 96. gr., á aðila er um ræðir í 3. mgr. 93. gr. þegar er framtöl berast og skal henni að fullu lokið fyrir 1. október ár hvert. Skal skattstjóri tilkynna gjaldendum álögð gjöld jafnharðan með ábyrgðarbréfi. Jafnframt skal skattstjóri tilkynna ríkisskattstjóra um álagninguna og senda samrit þeirrar tilkynningar til ríkisendurskoðanda.

Þegar lokið er álagningu skatta og kærumeðferð, sbr. 99. gr., skulu skattstjórar semja og leggja fram skattskrá fyrir hvert sveitarfélag í umdæminu en í henni skal tilgreina álagðan tekjuskatt og eignarskatt hvers gjaldanda og aðra skatta eftir ákvörðun ríkisskattstjóra. Skattskrá skal liggja frammi til sýnis í tvær vikur á hentugum stað í hverju sveitarfélagi. Skattstjóri eða umboðsmaður hans auglýsir í tæka tíð hvar skattskrá liggur frammi.

Kærun til skattstjóra

99. gr.

Nú telur einhver skattstofn eða skatt sinn eigi rétt ákveðinn og getur hann þá sent skriflega kæru, studda nauðsynlegum gögnum, til skattstjóra eða umboðsmanns hans innan 30 daga frá því er póstlögð var tilkynning um álagningu eða endur-

ákvörðun. Sé um að ræða álagningu skv. 1. mgr. 98. gr. skal miða kærufrest við auglýsingu skattstjóra um að álagningu sé lokið. Innan tveggja mánaða frá lokum kærufrests skal skattstjóri hafa úrskurðað kærur. Úrskurðir skattstjóra skulu rökstuddir og sendir kærendum í ábyrgðarbréfi. Samrit úrskurða skulu þegar í stað send ríkisskattstjóra. Breytingar á skatti skal jafnframt senda viðkomandi innheimtumanni ríkissjóðs og samrit til ríkisskattstjóra og ríkisendurskoðanda.

Úrskurðir skulu uppkveðnir og undirritaðir af skattstjóra eða af þeim starfsmönnum hans sem fengið hafa sérstaka heimild ríkisskattstjóra til þess starfs.

Kærur til ríkisskattanevndar

100. gr.

Úrskurði skattstjóra, sbr. 99. gr., má skjóta til ríkisskattanevndar. Kærufrestur skattaðila til ríkisskattanevndar skal vera 30 dagar frá póstlagningu úrskurðar skattstjóra.

Ríkisskattstjóri hefur heimild til að skjóta úrskurði skattstjóra til ríkisskattanevndar á næstu þremur mánuðum eftir dagsetningu úrskurðar skattstjóra.

Kærur skulu vera skriflegar og studdar þeim gögnum sem kærandi telur nauðsynleg.

Ríkisskattanevnd skal tafarlaust senda ríkisskattstjóra endurrit kæru skattaðila ásamt endurriti af þeim gögnum sem kunna að fylgja kæru hans. Hafi ríkisskattstjóri kært úrskurð skattstjóra, sbr. 2. mgr. þessarar greinar, skal ríkisskattanevnd senda skattaðila endurrit kæru ásamt gögnum, sem henni kunna að hafa fylgt, og gefa honum kost á, innan hæfilegs frests, að koma fram með andsvör sín og gögn.

Ríkisskattstjóri skal koma fram fyrir hönd fjármálaráðherra gagnvart ríkisskattanevnd. Hann skal rökstyðja kröfur sínar og rita greinargerð í málum að því marki sem hann telur ástæðu til. Greinargerð skal hann hafa sent ríkisskattanevnd innan mánaðar frá því að honum barst málið.

Skattaðila er heimilt að krefjast þess að hann eða umboðsmaður hans með skriflegu umboði fái að flytja mál sitt fyrir ríkisskattanevnd. Ríkisskattanevnd getur einnig ákveðið sérstakan málflutning ef mál er flókið eða hefur að geyma vandasöm úrlausnarefni. Málflutningur má vera munnlegur ef ríkisskattanevnd ákveður. Um málflutning skulu gilda almennar reglur um málflutning fyrir héraðsdómi, eftir því sem við á. Í þessum málum er nefndin ekki bundin við þau tímatakmörk um afgreiðslu máls sem sett eru í 8. mgr. þessarar greinar.

Nú telur nefndin mál ekki nægilega upplýst og getur hún þá beint til málsaðila að afla frekari gagna eða upplýsinga máli til skýringar.

Ríkisskattanevnd skal hafa lagt úrskurði á allar kærur sex mánuðum eftir að þær hárust nefndinni. Úrskurðir nefndarinnar skulu rökstuddir þannig, að aðilar megi sjá á hvaða kærnatrimum og skattheimildum skattstofn eða álagning sé byggð. Breytingar á gjöldum skal tilkynna innheimtumanni skattsins og ríkisskattstjóra. Afrit úrskurða skal ríkisskattanevnd senda viðkomandi skattaðilum, skattstjóra og ríkisskattstjóra.

Ríkisskattanevnd skal gefa út úrskurði nefndarinnar árlega. Heimilt er að stytta úrskurði í útgáfu þessari, en tryggt skal að úrskurðir, sem almennt gildi hafa, birtist þar.

Úrskurður ríkisskattanevndar er fullnaðarúrskurður um skattfjárhæð. Ágreining um skattskyldu og skattstofna má bera undir dómstóla, enda hafi áður verið um hann úrskurðað af ríkisskattanevnd.

Ríkisskattanevnd skal úrskurða kærur um gjöld sem skattstjórar leggja á samkvæmt ákvæðum laga um þau efni. Gilda ákvæði þau, sem að framan eru rakin, um slíkar kærur, eftir því sem við á. Ríkisskattstjóri skal koma fram gagnvart ríkisskattanevnd fyrir hönd gjaldkrefjenda.

XI KAFLI ÝMIS ÁKVÆÐI UM SKATTYFIRVÖLD

Ríkisskattstjóri

101. gr.

Ríkisskattstjóri skal auk þeirra starfa, sem honum eru falin með öðrum ákvæðum laga þessara, hafa eftirlit með störfum skattstjóra og gæta þess að samræmi sé í störfum þeirra og ákvörðunum. Hann skal setja þeim framkvæmdar- og starfsreglur ásamt leiðbeiningum og verklagsreglum og kynna þeim úrskurði og dóma sem þýðingu kunna að hafa fyrir störf þeirra. Ríkisskattstjóri skal gefa út og hafa til sölu fyrir almenning reglur og gögn sem hann metur að rétt sé að kynnt skuli almenningi.

Ríkisskattstjóri getur af sjálfsdáðum kannað framtöl aðila og hvert það atriði er varðar framkvæmd laga þessara og annarra laga um skatta og gjöld sem álögd eru af skattstjórum. Getur hann í því skyni krafist allra upplýsinga og gagna sem hann telur þörf á frá skattstjórum, umboðsmönnum þeirra og aðilum sem um ræðir í 94. gr.

Telji ríkisskattstjóri ástæðu til að breyta ákvörðun skattstjóra um skattstofn eða skattálagningu samkvæmt lögum þessum og öðrum lögum um skatta og gjöld, sem skattstjórar leggja á, getur hann ákvarðað skattaðila skattstofn og skatt að nýju, enda séu uppfyllt skilyrði 96. og 97. gr., sbr. einnig 106. gr., ef um hækkun er að ræða. Heimilt er skattaðila að kæra ákvörðun ríkisskattstjóra eftir reglum 99. og 100. gr. þessara laga.

Skattrannsóknarstjóri, skatteftirlit

102. gr.

Við embætti ríkisskattstjóra skal starfa rannsóknardeild er hafi með höndum skatteftirlit og rannsóknir samkvæmt lögum þessum. Skattrannsóknarstjóri stýrir starfsemi deildarinnar.

Skattrannsóknarstjóri skal hafa með höndum skatteftirlit og rannsóknir samkvæmt lögum þessum og lögum um aðra skatta og gjöld sem á eru lögð af skattstjórum. Hann skal fylgjast með eftirlitsstörfum skattstjóra og afla upplýsinga um þau, leiðbeina skattstjórum um eftirlitsaðgerðir og veita þeim upplýsingar um atvinnugreinar, atvinnuvegi eða önnur atriði sem þýðingu hafa við skatteftirlit.

Skattrannsóknarstjóri getur hafið rannsókn á hverju því atriði er varðar skatta lagða á samkvæmt lögum þessum eða aðra skatta og gjöld, sbr. 2. mgr. þessarar greinar. Hann skal annast rannsóknir eftir kröfu ríkisskattstjóra og hann skal annast rannsóknir í málum sem til hans er vísað, sbr. 4. mgr. 96. gr., nema hann feli skattstjóra rannsóknina. Hann getur einnig falið skattstjórum athugun eða rannsókn á hverju því atriði sem um er getið í þessari málsgrein.

Þegar aðgerðir skattrannsóknarstjóra gefa tilefni til endurákvörðunar á sköttum, sbr. 2. mgr. þessarar greinar, skal ríkisskattstjóri annast endurákvörðunina, sbr. 3. mgr. 101. gr., nema hann feli hana skattstjóra.

Vanhæfi skattyfirvalda

103. gr.

Eigi má maður taka þátt í rannsókn eða annarri meðferð máls, hvorki skattákvörðun né kærur, ef honum hefði borið að víkja sæti sem héraðsdómari í málinu.

Gerðabækur

104. gr.

Skattstjórar, skattrannsóknarstjóri, ríkisskattstjóri og ríkisskattanefnd skulu halda gerðabækur um þau atriði og í því formi, er fjármálaráðherra gefur fyrir-mæli um.

Eftirlit fjármálaráðherra

105. gr.

Fjármálaráðherra hefur eftirlit með því að skattstjórar, skattrannsóknarstjóri og ríkisskattstjóri ræki skyldur sínar. Hann hefur rétt til að fá til athugunar skattframtöl og gögn varðandi þau og krefja framangreinda aðila skýringa á öllu því er framkvæmd laga þessara varðar.

Ráðherra skal enn fremur fylgjast með því að ríkisskattanefnd ræki skyldur sínar og skal nefndin senda ráðherra árlega skýrslu um störf sín.

XII KAFLI

VIÐURLÖG OG MÁLSMEÐFERÐ

Álag

106. gr.

Telji framtalsskyldur aðili ekki fram til skatts innan tilskilins frests má skattstjóri bæta 25% álagi við þá skattstofna sem hann áætla. Berist framtal, sem álagning verður byggð á, eftir lok framtalsfrests, en áður en álagningu skattstjóra er lokið, má þó aðeins bæta 1% álagi á skattstofna fyrir hvern dag sem skil hafa dregist fram yfir frestinn, þó ekki hærra álagi en 15%.

Séu annmarkar á framtali, sbr. 96. gr., eða einstakir liðir ranglega fram taldir, má skattstjóri bæta 25% álagi við áætlaða eða vantalda skattstofna. Bæti skattaðili úr annmörkum eða leiðrétti einstaka liði á framtali áður en álagning fer fram, má skattstjóri þó eigi beita hærra álagi en 15%.

Fella skal niður álag samkvæmt grein þessari ef skattaðili færir rök að því að honum verði eigi kennt um annmarka á framtali eða vanskil þess, að óviðráðanleg atvik hafi hamlað því að hann skilaði framtali á réttum tíma, bætti úr annmörkum á framtali eða leiðrétti einstaka liði þess.

Um kæru til skattstjóra og ríkisskattanefndar fer eftir ákvæðum 99. og 100. gr. laganna.

Refsingar

107. gr.

Skýri skattaðili af ásetningi eða stórkostlegu hirðuleysi rangt eða villandi frá einhverju því sem máli skiptir um tekjuskatt hans eða eignarskatt skal hann greiða sekt allt að tíufaldri þeirri skattfjárhæð sem undan var dregin. Einnig má, að fullnægðum sömu saknæmisskilyrðum, sekta skattaðila, sem ekki hefur talið fram til skatts, um allt að tíufaldri þeirri skattfjárhæð sem áætlun reyndist of lág, ef skattur er reiknaður að nýju skv. 2. mgr. 96. gr. Álag skv. 106. gr. dregst frá sektarfjárhæð.

Skýri framteljandi rangt eða villandi frá einhverjum atriðum er varða framtal hans, má gera honum sekt allt að 1 000 000 kr., enda þótt upplýsingarnar hafi ekki áhrif á skattskyldu hans eða skattgreiðslur.

Verði brot skv. 1. mgr. uppvíst við skipti dánarbús skal úr búinu greiða sekt allt að fjórfaldri þeirri skattfjárhæð sem undan var dregin. Sé svo ástatt sem í 2. mgr. segir má gera búinu sekt allt að 500 000 kr.

Hver sá, sem af ásetningi eða stórkostlegu hirðuleysi lætur skattyfirvöldum í té rangar eða villandi upplýsingar eða gögn um atriði varðandi skattframtöl annarra aðila eða gegnir ekki skyldu sinni samkvæmt 92. gr., skal greiða sekt allt að jafnhárra þeirri fjárhæð er undan skyldi dregin með upplýsingunum eða vanrækt var að gefa upplýsingar um. Sömu sekt skal sá sæta sem aðstoðar við ranga eða villandi skýrslugjöf til skattyfirvalda. Að öðru leyti skal hver sá sem visvitandi vanrækir skyldu sína samkvæmt ákvæðum 91. og 94. gr. greiða sekt allt að 1 000 000 kr.

Sektir samkvæmt lögum þessum geta eigi orðið hærrí en 20 000 000 kr. Sektir má jafnt gera lögaðila sem einstaklingi. Hafi fyrirsvarsaður félags, stofnunar, samtaka eða annars lögaðila framið brot, sem refsivert er skv. 4. mgr. þessarar greinar, má einnig gera lögaðila þeim sem í hlut á sekt og sviptingu starfsréttinda, enda sé brotið drýgt til hagsbóta fyrir lögaðilann eða hann hefur notið hagnaðar af brotinu.

Sé brot ítrekað eða sakir miklar að öðru leyti varðar brot auk sektar varðhaldi eða fangelsi allt að 6 árum.

Tilraun og hlutdeild í brotum á lögum þessum er refsiverð, eftir því sem segir í III kafla almennra hegningarlaga, og varða slík brot sektum allt að 1 000 000 kr. nema öðruvísi sé ákveðið í grein þessari.

Málsmeðferð og fyrning

108. gr.

Ríkisskattanevnd úrskurðar sektir skv. 107. gr. nema ríkisskattstjóri eða sökunautur óski þess að máli verði vísað til dómstóla. Við meðferð mála hjá nefndinni skal gæta ákvæða 100. gr., eftir því sem við á, og veita sakborningi færi á að taka til varna. Vararefsing fylgir ekki sektarúrskurðum nefndarinnar. Úrskurður ríkisskattanevndar er fullnaðarúrskurður.

Sektir, sem ríkisskattanevnd úrskurðar, renna í ríkissjóð. Gilda sömu reglur að því er innheimtu þeirra varðar og um skatta samkvæmt lögum þessum, þar á meðal um lögtaksrétt.

Mál út af brotum, sem koma til meðferðar dómstóla, skulu rekin að hætti opinberra mála.

Sök samkvæmt 107. gr. fyrnist á 6 árum miðað við upphaf rannsóknar, enda verði ekki óeðlilegar tafir á rannsókn máls eða ákvörðun refsingar.

XIII KAFLI ÝMIS ÁKVÆÐI

109. gr.

Skattar, álagðir samkvæmt lögum þessum, renna í ríkissjóð. Um innheimtu þeirra, vexti og ábyrgð á greiðslu þeirra fer eftir ákvæðum laga um staðgreiðslu opinberra gjalda.

110. gr.

Skattstjórum, umboðsmönnum skattstjóra, ríkisskattstjóra, skattrannsóknarstjóra og ríkisskattanevnd er bannað, að viðlagðri ábyrgð eftir ákvæðum almennra hegningarlaga um brot í opinberu starfi, að skýra óviðkomandi mönnum frá því er þeir komast að í sýslan sinni um tekjur og efnahag skattaðila. Hið sama gildir um þá er veita þessum aðilum aðstoð við starf þeirra eða á annan hátt fjalla um skattframtöl. Þagnarskyldan helst þó menn þessir láti af störfum.

Þrátt fyrir ákvæði 1. mgr. skulu skattyfirvöld gefa Hagstofu Íslands og Þjóðhagsstofnun skýrslur, í því formi er þeir aðilar ákveða, um framtaldar tekjur og eignir, álagða skatta og önnur atriði er varða skýrslugerð þeirra. Þá er skattyfirvöldum heimilt að veita gjaldeyriseftirliti Seðlabanka Íslands upplýsingar er nauðsynlegar eru til eftirlits með gjaldeyrismálum, enda standi ákvæði milliríkjasamninga ekki í vegi fyrir því.

111. gr.

Ríkisskattstjóri skal árlega gefa út reglur um mat á hlunnindum, sbr. 7. gr., og öðrum tekjum og frádrætti sem meta þarf til verðs samkvæmt lögum þessum.

112. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að gera samninga við stjórnir annarra ríkja um gagnkvæmar ívilnanir á tekju- og eignarskatti erlendra og íslenskra skattaðila sem eftir gildandi skattalöggjöf ríkjanna eiga að greiða skatt af sömu tekjum eða eignum bæði á Íslandi og erlendis.

Enn fremur er ríkisstjórninni heimilt að gera samninga um gagnkvæm upplýsingaskipti og um innheimtu opinberra gjalda við önnur ríki.

Nú er eigi fyrir hendi samningur við annað ríki um að komast hjá tvísköttun á tekjur og eignir skv. 1. mgr. og skattaðili, sem skattskyldur er hér á landi skv. 1. eða 2. gr., greiðir til opinberra aðila í öðru ríki skatta af tekjum sínum og eignum sem skattskyldar eru hér á landi og er þá ríkisskattstjóra heimilt, samkvæmt umsókn skattaðila eða ábendingu skattstjóra, að lækka tekjuskatt og eignarskatt hans hér á landi með hliðsjón af þessum skattgreiðslum hans.

113. gr.

Heimilt er fjármálaráðherra að breyta tímaákvörðunum og frestum sem um ræðir í 93., 98., 99. og 100. gr. ef brýna nauðsyn ber til.

114. gr.

Fjármálaráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd þessara laga, svo sem nánar um ákvörðun tekna og eigna, störf skattstjóra, skattrannsóknarstjóra, ríkisskattstjóra og ríkisskattanefndar.

Ráðherra getur kveðið á í reglugerð um sérstakt bókhald framtalsskyldra aðila, þar á meðal birgðabókhald. Einnig getur hann kveðið á um form reikningsskila og geymslu bókhalds og annarra gagna er varða skattframtöl.

115. gr.

Fjármálaráðherra er heimilt að ákveða, fyrir eitt ár í senn, að vinningar í tilteknum happdrættum teljist ekki til skattskyldra tekna, enda sé öllum ágóða af happdrættunum varið til menningarmála, mannúðarmála eða kirkjulegrar starfsemi.

116. gr.

Skylt er að hækka eða lækka fjárhæðir, sem um ræðir í 3. tl. B-liðs, 1., 3. og 4. tl. C-liðs, 3. tl. D-liðs og 2. tl. E-liðs 1. mgr. 30. gr., 2. mgr. 40. gr., 2. mgr. 44. gr., 1. mgr. 67. gr., 68. gr., 69. gr. og 83. gr., í samræmi við skattvísitölu sem ákveðin skal í fjárlögum ár hvert, í fyrsta sinn í fjárlögum fyrir árið 1980.

117. gr.

Nú hafa undirskattanefndum eða yfirskattanefndum verið falin sérstök störf samkvæmt öðrum lögum eða reglugerðum og skulu þá skattstjórar leysa þau störf af hendi uns öðruvísi verður ákveðið.

118. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1979 og koma til framkvæmda við álagningu skatta á árinu 1980 vegna tekna á árinu 1979 og eigna í lok þess árs. Ákvæði 89. gr. um ríkisskattanefnd skulu koma til framkvæmda 1. janúar 1980 og fellur niður frá sama tíma umboð ríkisskattanefndar sem skipuð er skv. 32. gr. laga nr. 68/1971, sbr. 13. gr. laga nr. 7/1972. Frá sama tíma fellur niður umboð nefndar sem um ræðir í 6. mgr. 48. gr. laga nr. 68/1971, sbr. 18. gr. laga nr. 7/1972.

Við gildistöku laga þessara falla úr gildi lög nr. 68 15. júní 1971 um tekjuskatt og eignarskatt, svo og lög nr. 7 22. mars 1972, lög nr. 60 30. apríl 1973, I kafli laga nr. 10 22. mars 1974, II kafli laga nr. 11 28. apríl 1975, II kafli laga nr. 20 5. maí 1976, lög nr. 32 12. maí 1977, lög nr. 63 28. desember 1977 og III kafli laga nr. 3 17. febrúar 1978 um breyting á þeim lögum. Þó skulu ákvæði framangreindra

laga gilda um álagningu tekju- og eignarskatts á árinu 1979 vegna tekna á árinu 1978 og eigna í lok þess árs.

Þá falla niður lög nr. 22 9. mars 1956 um skatt- og útsvarsgreiðslur útlendinga, gjaldenda sem eru á förum úr landi o. fl. frá og með 1. janúar 1979 og gilda ákvæði laga þessara frá þeim tíma.

ÁKVÆÐI TIL BRÁÐABIRGÐA

I

Sameignarfélög með ótakmarkaðri ábyrgð félagsaðila, sem stofnuð hafa verið fyrir gildistöku laga þessara og verið hafa sjálfstæðir skattaðilar en fullnægja ekki skilyrðum 3. tl. 1. mgr. 2. gr., skulu eigi síðar en með skattframtali sínu á árinu 1980 senda skattstjóra þar tilgreind gögn um að skilyrðum hafi verið fullnægt, æski þau þess að teljast áfram sjálfstæðir skattaðilar.

II

Úthlutun jöfnunarhlutabréfa, sem byggð er á raunverulegu verðmæti hreinnar eignar félags í árslok 1978 að teknu tilliti til opinberra gjalda sem tengd eru því ári, er ávallt heimil án þess að hún teljist til arðs, sbr. 9. gr. Til hreinnar eignar félags í þessu sambandi telst þó ekki varasjóður sem myndaður hefur verið samkvæmt eldri skattalögum, sbr. einnig 12. tl. 1. mgr. 31. gr. Skattfrelsi slíkrar úthlutunar er því skilyrði bundið að hún hafi ekki í för með sér breytta eignarhlutdeild hlutareigenda eða hluthafa í hlutafélagi.

Um úthlutun jöfnunarhlutabréfa, sem byggð er á breytingu hreinnar eignar eftir árslok 1978, fer eftir ákvæðum 9. gr.

III

Yfirfæranleg rekstrartöp í árslok 1978, sbr. 2. mgr. B-liðs 11. gr. laga nr. 68/1971, er heimilt að flytja milli ára og draga frá skattskyldum tekjum uns þau hafa verið jöfnuð skv. 6. tl. 1. mgr. 31. gr. þessara laga.

IV

Á árinu 1979 skal framkvæma endurmat á þeim fyrnanlegu eignum, sbr. 32. gr. þessara laga og 15. gr. laga nr. 68/1971, sbr. 7. gr. laga nr. 7/1972, sem voru í eigu skattaðila í byrjun þess árs. Endurmatið skal þannig framkvæmt að kostnaðarverði (stofnverði) og fengnum fyrningum samkvæmt skattalögum skal breytt eftir verðbreytingarstuðli fyrir hvert ár. Kostnaðarverð, þannig framreiknað, myndar nýjan fyrningargrunn sem fyrning reiknast af, í fyrsta sinn á árinu 1979. Mismunur þessa fyrningargrunns og framreiknaðra fyrninga telst eftirstöðvar fyrningarverðs. Fyrningargrunnur og fengnar fyrningar breytast síðan árlega, sbr. 26. gr.

Ríkisskattstjóri skal fyrir árslok 1979 reikna og birta verðbreytingarstuðul fyrir eignir sem skattaðili hefur eignast á árunum 1964 til 1978 og skal stuðullinn fyrir árið 1964 einnig gilda um eignir sem skattaðili eignaðist fyrir þann tíma. Stuðullinn skal miðast við breytingu á meðaltalsbyggingarvísitölu milli ára, sbr. nú lög nr. 93/1975.

Kostnaðarverð (stofnverð) eigna, sem skattaðili á og eignaðist á einhverju framangreindra ára, skal margfalda með stuðli viðkomandi árs. Hafi stofnverð eigna hækkað eftir kaupár skal hækkunin margfölduð með stuðli þess árs þegar hækkun varð.

Á sama hátt skulu fengnar fyrningar samtals til ársloka 1978 vegna þessara eigna margfaldaðar með stuðli kaupárs. Fyrning þannig framreiknuð telst fengin heildarfyrning. Til fenginna fyrninga í þessu sambandi telst þó ekki verðstuðulsfyrning samkvæmt 6. mgr. C-liðs 15. gr. laga nr. 68/1971, sbr. 7. gr. laga nr. 7/1972. Kostnaðarverð einstakra eigna og fengnar fyrningar samtals vegna þeirra skulu

þannig margfaldaðar með sama stuðli og hækka því eftirstöðvar fyrningarverðs samkvæmt þeim stuðli.

Endurmatsverð mannvirkja, sbr. 2. tl. 32. gr., er skattaðila heimilt að ákveða jafnt gildandi fasteignamati 1. janúar 1979 í stað framreiknaðs kostnaðarverðs (stofnverðs). Sé þessi heimild notuð myndar fasteignamatið nýjan fyrningargrunn. Fengnar fyrningar á tekjuárunum 1971 til 1978 vegna þessara eigna samkvæmt ákvæðum D-liðs 15. gr. laga nr. 68/1971, sbr. 7. gr. laga nr. 7/1972, skulu margfaldaðar með verðbreytingarstuðli þess árs, þegar þær voru notaðar. Samtala þessara fyrninga þannig framreiknaðra telst fengin heildarfyrning. Áður fengnar fyrningar samkvæmt C-lið 15. gr. laga nr. 68/1971, sbr. 7. gr. laga nr. 7/1972, skulu ekki hafa áhrif á eftirstöðvar fyrningarverðs þegar fasteignamatið er notað sem endurmatsverð samkvæmt þessari málsgrein.

Þegar um er að ræða eignir þær sem um getur í 3. tl. 38. gr., er skattaðila heimilt að nota sama verðbreytingarstuðul fyrir eignir sem hann hefur eignast fyrir árið 1973 í stað stuðuls hvers árs fyrir þann tíma. Stuðullinn skal vera jafn stuðli ársins 1971 eins og hann verður ákveðinn skv. 2. mgr. og skal upphaflegt kostnaðarverð og fengnar fyrningar samtals til ársloka 1978 margfaldaðar með þessum stuðli. Ekki skiptir máli á hvaða árum fyrir 1973 skattaðili eignaðist umræddar eignir.

Ef skattaðili hefur eignast fyrnanlega eign fyrir árið 1964 getur hann sótt um heimild til ríkisskattstjóra til að nota annan stuðul en þann sem ákveðinn er fyrir árið 1964, sbr. 2. mgr. þessa ákvæðis, enda leggi hann fram fullnægjandi upplýsingar um upphaflegt kostnaðarverð og fengnar fyrningar. Ríkisskattstjóri reiknar þá verðstuðul viðkomandi ára eftir breytingum á vísitölu byggingarkostnaðar eða hliðstæðum upplýsingum og hafa skal hann samráð við Hagstofu Íslands ef byggingarvísitala liggur ekki fyrir.

Skattaðilar sem eiga fyrnanlegar eignir í ársbyrjun 1979 skulu senda skattstjóra eigi síðar er með skattframtali 1980 greinargerð um matið ásamt skrá um hinar endurmetnu eignir, aldur þeirra, upphaflegt kostnaðarverð og notaðar fyrningar. Skattstjóri úrskurðar um matið og má skjóta úrskurði hans til ríkisskattstjóra sem kveður upp fullnaðarúrskurð. Sé skilyrðum þessarar málsgreinar eigi fullnægt af hálfu skattaðila kemur ekki til endurmats á fyrnanlegum eignum eldri ára.

Á árinu 1979 skal tillag í mótreikning fyrninga, sbr. 44. gr., reiknast samkvæmt verðbreytingarstuðli þess árs, en það skal vera sami stuðull og notaður er til framreiknings á eignum sem aflað er á árinu 1978.

Endurmatsbreyting samkvæmt þessu ákvæði telst ekki til tekna heldur færast í sérstakan reikning, endurmatsreikning, sem telst til eigin fjár.

V

Við ákvörðun á söluhagnaði eigna, sem skattaðili hefur eignast fyrir árið 1979, skal stofnverð þeirra framreiknað eftir sömu verðbreytingarstuðlum og með sama hætti og um er rætt í ákvæði til bráðabirgða IV eftir því sem við á. Eftir þann tíma gilda ákvæði 26. gr. um beitingu verðbreytingarstuðuls. Sé um sölu á fyrnanlegum eignum að ræða fer á sama hátt um framreikning fenginna fyrninga umræddra eigna.

VI

Komi í ljós á skattframtali fyrir tekjuárið 1979 að skattaðili hafi ekki talið fram til skatts á liðnum árum eignir sem um ræðir í 78. gr. eða tekjur af þeim, sem skattfrjálsar hafa verið við viss skilyrði, skal eigi lagður eignarskattur vegna fyrri ára á hinar óframtöldu fjárhæðir né tekjuskattur á tekjur af fjármunum þessum, enda hafi eignir þessar myndast fyrir ársbyrjun 1978.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Inngangur

Frumvarp til laga um tekjuskatt og eignarskatt, sem hér er lagt fyrir Alþingi, var boðað í stefnuræðu forsætisráðherra og framsögu fjármálaráðherra fyrir fjárlagafrumvarpi í upphafi þings. Samhliða frumvarpi þessu er lagt fram frumvarp til laga um staðgreiðslu opinberra gjalda og hefur það frumvarp nokkur áhrif á efni frumvarps þess er hér liggur fyrir. Frumvarp þetta er hvað efnisskipan snertir byggt á frumvarpi til laga um tekjuskatt og eignarskatt sem flutt var á síðasta þingi en varð þá eigi útrætt. Eru mörg efnisatriði frumvarps þessa tekin nær óbreytt úr fyrrgreindu frumvarpi en tillögur eru gerðar um breytingar á öðrum atriðum á grundvelli þeirra umræðna sem urðu um þessi mál, bæði innan þings og utan, á fyrri hluta síðastliðins árs. Frumvarp þetta er liður í heildarendurskoðun á tekjuöflun ríkisins og á sér langan aðdraganda. Um þessi atriði verður ekki fjölyrt hér en vísast til inngangs að almennum athugasemdum með tekjuskattsfrumvarpi því sem flutt var á síðasta þingi.

Frumvarpi þessu er ætlað að öðlast gildi 1. janúar 1979 og koma til framkvæmda við álagningu á tekjur og eignir þess árs á árinu 1980. Þykir ekki við hæfi að breyttar reglur um skattlagningu hafi afturvirk áhrif, einkanlega að því leyti sem hin ráðgerða breyting kann í einstökum tilvikum að verða til aukningar skattbyrði. Ákvæði frumvarpsins hefðu því ekki áhrif á tekjur ríkissjóðs 1978.

Helstu stefnubreytingar frá gildandi tekjuskattslögum, sem í frumvarpinu felast, eru þessar:

1. Frádráttarliðum frá tekjum manna utan atvinnurekstrar er fækkað verulega og skattaðilum heimilað að eigin vali að nota fastan frádrátt, sem er ákveðinn hundraðshluti af launatekjum, í stað frádráttar vegna iðgjalda af lífeyri, iðgjalda til stéttarféлага, vaxtagjalda og gjafa til menningarmála. Að þessu leyti er frumvarp þetta því verulega frábrugðið frumvarpinu í fyrra en þar var lagt til að flestir frádráttarliðir væru felldir niður með öllu eða þeim breytt í afslátt frá skatti.
2. Aðferð við skattlagningu hjóna er breytt. Tekin er upp takmörkuð sérsköttun hjóna með heimild til millifærslu þess hluta persónuafsláttar sem öðru hjóna nýtist ekki yfir til hins hjóna. Sérstakur frádráttur gildandi laga vegna launatekna giftrar konu er felldur niður. Skattstigi og persónuafsláttur er hinn sami fyrir alla menn án tillits til hjúskaparstöðu þeirra. Barnabótum er skipt til helminga milli hjóna.
3. Skattmeðferð einstaklinga, sem fást við atvinnurekstur, er breytt verulega. Rekstrarútgjöld atvinnurekstrar og þar með tap af slíkum rekstri yrði samkvæmt frumvarpinu ekki frádráttarbært frá öðrum tekjum mannsins. Hann gæti þannig t.d. ekki nýtt fyrningar í atvinnurekstri sínum til að firra sig skattgreiðslu af launatekjum sem hann kann að hafa.
Að auki gerir frumvarpið ráð fyrir þeirri breytingu frá gildandi lögum að maður, sem stundar atvinnurekstur í eigin nafni eða sjálfstæða starfsemi, verði án tillits til afkomu rekstrarins skattlagður eins og honum væru greidd frá öðrum. Er með þessum hætti stigið skref til aðgreiningar á atvinnurekstrinum sjálfum og þeim sem hann rekur.
4. Veruleg breyting er ráðgerð á fyrningarreglum og reglum um skattlagningu söluhagnaðar.

Að því er varðar fyrningar munar mest um þá ráðgerðu breytingu að reikna fyrningar af endurmatsverði með lægri hundraðshlutum en samkvæmt gildandi lögum. Endurmatið er byggt á breytingum á vísitölu byggingarkostnaðar og reiknast eins fyrir allar eignir. Fyrningarákvæðum frumvarpsins er ætlað að koma í stað fjölmargra fyrningarákvæða gildandi laga, þ. á m. verðstuðuls-

fyrninga. Þá eru í frumvarpinu ákvæði um skerðingu fyrninga þegar fjármögnun fyrnanlegra eigna byggist að nokkru eða öllu á lánsfé.

Frumvarpið gerir ráð fyrir að söluhagnaður verði alltaf skattskyldur án tillits til eignarhaldstíma, en við ákvörðun söluhagnaðar er upphaflegt kaup- eða kostnaðarverð framreiknað til söluárs eftir verðbreytingarstuðli. Hagnaður af sölu íbúðarhúsnæðis verður þó áfram skattfrjáls eftir ákveðinn eignarhaldstíma. Söluhagnaður samkvæmt gildandi lögum er yfirleitt skattfrjáls eftir tiltekinn eignarhaldstíma.

Breytingum á fyrninga- og söluhagnaðarreglum er m. a. ætlað að koma í veg fyrir að unnt sé að skapa nýjan fyrningargrunn með kaupum og skattfrjálsri sölu eigna eftir tiltekinn tíma með málamyndagerningum milli aðila.

5. Í þeim köflum laganna sem fjalla um framkvæmd skattlagningar og viðurlög eru gerðar nokkrar veigamiklar breytingar. Framlagningu skattskrár er seinkað þar til meginhluti úrskurða skattstjóra um kærur hefur farið fram, þannig að skattskrá verði réttari en sú frumskattskrá sem lögð er fram samkvæmt gildandi lögum.

Ríkisskattanefnd er breytt samkvæmt frumvarpinu í fastan úrskurðaraðila, eins konar skattadómstól þriggja manna sem ætlað er að hafa setu í nefndinni að aðalstarfi.

Loks eru viðurlög við skattsvikum samkvæmt frumvarpinu verulega þyngd, t.d. ákveðin há sektamörk. Veigamesta stefnubreytingin í þessu efni er þó að heimilað er, við ítrekuð brot eða miklar sakir, að dæma auk sektar varðhald eða fangelsi allt að 6 árum eins og nú gildir um þjófnað, fjárdrátt og önnur auðgunarbrot samkvæmt almennum hegningarlögum.

Hér á eftir fara nánari lýsingar á breytingum sem í frumvarpi þessu felast, skipt í eftirfarandi meginþætti:

- I Breyting á reglum um skattlagningu einstaklinga.
- II Breyting á reglum um skattlagningu atvinnurekstrar.
- III Breytingar á reglum um framkvæmd, úrskurði og eftirlit.
- IV Breyting á viðurlagaákvæðum.

I Breyting á reglum um skattlagningu einstaklinga

Skattlagning hjóna

Lagt er til að í stað núgildandi reglna um hjónasköttun verði tekin upp takmörkuð sérsköttun hjóna. Er hér um verulega breytingu að ræða frá ákvæðum gildandi laga þar sem samsköttun hjóna er meginreglan og sömuleiðis frávik frá ákvæðum tekjuskattsfrumvarps þess sem flutt var á fyrra þingi þar sem gert var ráð fyrir því að tekjur hjóna væru lagðar saman og þeim síðan skipt í tvo jafna hluta til skattlagningar hjá hvoru hjóna.

Í frumvarpinu er gert ráð fyrir að tekjum hjóna sé skipt upp í þrjá flokka. Þær tekjur sem falla undir A-lið 7. gr., en þar vega launatekjur þyngst, skal hvort hjóna um sig telja fram og frá þeim draga þá frádráttarliði sem tengjast þessum tekjum, þ. e. þá liði er um ræðir í A, C og D-liðum 30. gr. Þær tekjur hjóna sem um ræðir í C-lið 7. gr., en hér er fyrst og fremst um eignatekjur að ræða, skal leggja saman og telja til tekna hjá því hjóna sem hærri hefur hreinar launatekjur eða skyldar tekjur. Frá þessum tekjum má draga heimilaða frádráttarliði skv. B og E-lið 30. gr. Loks skulu tekjur af atvinnurekstri teljast hjá því hjóna sem stendur fyrir rekstrinum. Hvort hjóna um sig skal síðan skattlagt eftir sama skattstiga og einstaklingur og persónuafsláttur hvors hjóna er hinn sami og persónuafsláttur einstaklings. Sá hluti persónuafsláttar sem öðru hjóna nýtist ekki á móti reiknuðum skatti eða útsvari færast yfir til hins hjóna og gengur til frádráttar skatti þess meðan til endist og síðan til frádráttar útsvari þess. Eignir hjóna eru lagðar saman og síðan skipt í tvo jafna hluta sem skattlagðir eru hjá hvoru hjóna um sig. Sá

greinarmunur sem gerður er á hjónum eftir kyni í gildandi lögum er afnuminn svo og heimild til 50% frádráttar af launatekjum eiginkonu.

Með þessum reglum er gengið eins langt til sérsköttunar hjóna og fært er eins og nú er ástatt. Ekki þykir mögulegt að skipta eignum eða tekjum af þeim milli hjóna eftir því hvort hjóna telst eigandi þeirra. Kemur þar bæði til að í flestum hjónaböndum er töluverður vafi á til hjúskapareignar hvors hjóna á að telja verulegan hluta eignaheildarinnar og eins hitt að alger sérsköttun eigna og eignatekna opnar hjónum möguleika á að skipta þessum tekjum og eignum á milli sín til skattlagningar á þann hátt sem þeim væri hagkvæmastur án þess að skattyfirvöld hefðu möguleika til vefengingar á þeim skiptum. Heimildin til millifærslu ónýtt persónuafsláttar hefur þann ótvíræða kost umfram algera sérsköttun að með henni er við skattlagningu tekið tillit til þess að tveir eiga að lifa af tekjum þess hjóna sem vinnur utan heimilis í þeim fjölmörgum hjónaböndum þar sem hinn makinn aflar heimilinu ekki utanaðkomandi tekna.

Frádráttarheimildir

Frádrætti frá tekjum einstaklinga er fyrir komið með hliðstæðum hætti og í gildandi lögum nema hvað frádráttarliðum er nokkuð fækkað. Hins vegar er ekki gengið eins langt í því efni og gert var í frumvarpi því er lá fyrir síðasta þingi. Þannig er haldið frádrætti á lífeyrissjóðsígöldum, stéttarfélagsgjöldum, gjöfum til líknar- og menningarmála og námsfrádrætti, svo dæmi séu nefnd. Þó er í frumvarpinu það nýmæli að mönnum gefst kostur á að nota fastan frádrátt, sem er ákveðinn hundraðshluti af launum, í stað frádráttar iðgjalda af lífeyri, stéttarfélagsgjalda, vaxtagjalda og gjafa til menningarmála. Með þessu móti ætti framtalsgerð að geta orðið einfaldari hjá allmörgum skattaðilum og einnig ætti að nást meiri nákvæmni í staðgreiðslu opinberra gjalda.

Íbúðarhúsnæði

Tekjur og gjöld af eigin íbúðarhúsnæði verða tekin út bæði tekjumegin og gjaldamegin. Er um að ræða annars vegar eigin húsaleigu en hins vegar fasteignagjöld, fyrningu og viðhaldskostnað. Við álagningu 1975 voru bæði tekjur og gjöld íbúðarhúsnæðis reiknuð sem hlutfall af fasteignamatí. Við álagningu 1976 var frádrætti breytt með reglugerð þar sem einungis fyrning er ákveðið hlutfall af fasteignamatí en fasteignagjöld og viðhaldskostnaður frádráttarbær samkvæmt reikningi. Sé litið á eigin húsaleigu í heild annars vegar og heildargjöld af íbúðarhúsnæði hins vegar vögu þessir liðir nokkurn veginn salt við álagningu 1975. Sú tilhögun sem síðan hefur ríkt við álagningu hefur ekki gefið eins góða raun varðandi betra framtal viðhaldsvinnu og vonir stóðu til, auk þess sem afar erfitt er að draga skýr mörk milli viðhalds og endurbóta á íbúðarhúsnæði.

Skattlagning barna

Gert er ráð fyrir að launatekjur barns innan 16 ára aldurs verði skattlagðar hjá barninu sjálfu með föstu hlutfalli sem er tiltölulega lágt. Aðrar tekjur barns skulu teljast með tekjum þess foreldris sem hærri hefur launatekjur og skyldar tekjur sbr. 1. mgr. 65. gr. Eignir barns skulu skattlagðar með eignum foreldra eða eignum þess manns sem nýtur barnabóta vegna barnsins.

Önnur atriði varðandi skattlagningu einstaklinga

Ákvæði um tekjuskattsfrelsi vaxtatekna eru nú miðuð við vaxtagjöld í stað skulda samkvæmt gildandi lögum. Arður er gerður frádráttarbær hjá móttakanda að vissu marki. Framtalsskylda er útvíkuð, t. d. á sparifé. Ýmsar aðrar tillögur eru gerðar um breytingu á einstökum atriðum og vísast um þær til athugasemda við einstakar greinar.

II Breytingar á skattlagningu atvinnurekstrar

Einstaklingar í atvinnurekstri

Í gildandi lögum um tekjuskatt og eignarskatt eru engar heimildir til ákvörðunar launa af eigin atvinnurekstri manns eða sjálfstæðri starfsemi, umfram þær sem almennt gerist um einstaklinga. Í lögnum eru ekki sérstök ákvæði sem takmarka frádráttarbærni taps frá öðrum tekjum en af rekstrinum sjálfum. Sé reksturinn hins vegar í félagsformi kemur tap af rekstri ekki til frádráttar tekjum utan rekstrarins.

Í frumvarpinu er lagt til að maður sem atvinnurekstur stundar í eigin nafni eða sjálfstæða starfsemi sitji við sama borð og eigandi félags af starfslaunum sínum frá félaginu. Er miðað við að maður skuli telja sér til tekna eigi lægra endurgjald fyrir starf sitt en hefði hann innt starfið af hendi fyrir óskyldan aðila, hvort sem hann vinnur við eigin atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi eða þá hjá félagi sem honum er tengt. Endurgjald þetta yrði frádráttarbært sem kostnaður í atvinnurekstrinum en ekki frádráttarbært frá öðrum tekjum. Við ákvörðun endurgjaldsins yrði tekið tillit til aðstöðu aðila, aldurs, heilsufars og annarra atriða sem máli skipta. Með þessu móti reiknar maður sér tekjur af atvinnurekstrinum óháð sveiflum á afkomu rekstrarins frá einu ári til annars.

Fyrningar og söluhagnaður

Í gildandi lögum fer um fyrningar skv. 15. gr. en þær teljast til rekstrarkostnaðar skv. A-lið 11. gr. Í A-lið 15. gr. laganna er fyrnanlegum eignum skipt í fimm flokka og í 1. mgr. C-liðs sömu greinar er fyrning ákveðin sem fastur árlegur hundraðshluti af heildarfyrningarverði eigna, sem þar eru upp taldar, og innan vissra marka að því er fyrningarhlutfall varðar.

Í aðalatriðum er árlegt fyrningarhlutfall lausafjár 8—15%, bygginga og annarra mannvirkja en íbúðarhúsnæðis 1—10% eftir gerð og byggingarefni, en keypts eignaréttar að verðmætum hugverkum og auðkennum svo og sérstaks stofnkostnaðar 5—20%. Þá eru ýmis önnur ákvæði um fyrningu, þar á meðal þess efnis að yfirleitt skuli standa eftir niðurlagsverð eignanna 10% af heildarfyrningarverði þeirra.

Auk þeirra föstu fyrninga, sem hér hafa verið taldar eru í lögnum ákvæði um tvenns konar heimildarfyrningar til viðbótar. Annars vegar er heimild í D-lið 15. gr. til að fyrna lausafé og mannvirki, önnur en íbúðar- og skrifstofuhúsnæði, með sérstakri fyrningu er nemi 30% af heildarfyrningarverði. Þessi sérstaka fyrning má ekki mynda rekstrarhalla eða notast til að fresta yfirfærslu tapa frá fyrri árum.

Í 6. mgr. C-liðs 15. gr. er veitt heimild til svonefndrar „stuðulsfyrningar“ af eignum öðrum en íbúðarhúsnæði. Miðast verðhækkunarstuðullinn við almenna verðbreytingar á árinu og hefur hann reiknast af fyrningu ársins en ekki fyrningargrunni.

Í stað þeirra fyrninga, sem hér hefur verið lýst, er í frumvarpinu gert ráð fyrir einni árlegri fyrningu. Ekkert árlegt lágmarkshlutfall fyrningar er tiltekið en hins vegar árlegt hámarkshlutfall.

Gert er ráð fyrir að fyrningar verði reiknaðar af endurmatsverði með lægri hundraðshlutum heldur en samkvæmt gildandi lögum. Endurmatið miðast við breytingar á vísitölu byggingarkostnaðar. Í árslok á hverju ári skal ríkisskattstjóri birta verðbreytingarstuðul er miðist við þá hækkun sem orðið hefur á meðaltali gildandi byggingarvísitölu frá árinu á undan og skal þessi stuðull gilda fyrir allar eignir. Fengnar fyrningar skulu hækkaðar á sama hátt. Þá er í ákvæði til bráðabirgða gert ráð fyrir endurmati á þeim eignum sem skattaðili hefur eignast fyrir gildistöku laganna. Gert er ráð fyrir skerðingu frádráttar vegna fyrninga þegar fyrnanlegar eignir eru að einhverju eða öllu leyti fjármagnaðar með lánsfé.

Í frumvarpinu er ekki gert ráð fyrir að íbúðarhúsnæði verði fyrnanlegt. Fasteignir, sem heimilt er að fyrna, verða samkvæmt frumvarpinu fyrndar af framreiknuðu kostnaðarverði (stofnverði) að hámarki 10% á ári, en fjármálaráðherra

getur með reglugerð ákveðið þetta hámark hærra fyrir einstaka flokka mannvirkja eftir notkun, gerð og byggingarefni. Heimilt er að færa að fullu til gjalda eignir sem kosta minna en tiltekna fjárhæð.

Andstætt því sem er í gildandi lögum er engin lágmarksfyrning tiltekin og heimilt er að nota árlega fyrningu til fulls á kaupári en enga á söluári eignar. Gert er ráð fyrir 10% niðurlagsverði lausafjár og mannvirkja eins og verið hefur.

Töþ yrði heimilt að færa milli ára án tímatakörkunar.

Samkvæmt gildandi lögum má flytja tap á atvinnurekstri milli ára um fimm áramót, en þann hluta rekstrartapa sem myndast hefur vegna fyrninga, annarra en flýtfyrninga, má flytja milli ára uns hann er að fullu jafnaður.

Í frumvarpinu eru ýmis önnur ákvæði um fyrningar, bæði til skýringar á hugtökum, hvað teljast fyrnanlegar eignir, um upphaf og lok fyrningartíma, fyrningargrunn o. fl. Ennfremur um makaskipti, arftöku, eignir sem eru einungis að hluta til nýttar til öflunar tekna, um niðurlag rekstrar, skyldu til að halda skrá yfir eignir og um heimild ríkisskattstjóra til að víkja frá reglum um fyrningarhlutfall.

Söluhagnaður af þeim eignum í atvinnurekstri, sem heimilt yrði að fyrna, verður að fullu skattskyldur á söluári, óháð eignarhaldstíma. Samkvæmt gildandi lögum er skattskyldan hins vegar bundin eignarhaldstíma, en mismunandi er eftir tegundum eigna hvenær hann leysir aðila undan skattskyldu að einhverju eða öllu leyti, sbr. E-lið 7. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt.

Hagnaður af sölu fyrnanlegra eigna verður samkvæmt ákvæðum frumvarpsins þannig að fullu skattskyldur án tillits til eignarhaldstíma. Hagnaðurinn telst mismunur á söluverði annars vegar og stofnverði (kostnaðarverði) þeirra að frádregnum áður fengnum fyrningum, framreiknuðu með verðbreytingarstuðli, hins vegar. Sá munur, sem þá stendur eftir sem söluhagnaður, ætti að svara til hagnaðar sem myndast hefur, t. d. vegna þjóðfélagslegra aðgerða eða breytinga, svo sem vegna fenginna fyrninga umfram slit eignar við öflun tekna. Heimild er til að því er fasteignamat varðar að nota gildandi fasteignamat í ársbyrjun 1978 í stað stofnverðs, hafi aðilar eignast hið selda fyrir þann tíma. Heimild er til frestunar skattgreiðslu enda sé söluhagnaðurinn notaður til fyrningar annarra fyrnanlegra eigna. Með þessu ákvæði, er leitast við að hafa flutning eigna milli atvinnugreina sem greiðastan, t. d. milli fiskveiða og fiskvinnslu, eða úr útgerð í vefjariðnað, ef svo ber undir. Þá felur ákvæði 2. mgr. 45. gr. í sér nokkurs konar óbeina skattlagningu söluhagnaðar, en samkvæmt því skal tekjufæra mismun mótveiknings fyrninga og samanlagðra eftirstöðva fyrningarverðs allra fyrnanlegra eigna á því ári sem eftirstöðvar fyrningarverðs verða lægri en mótveikningurinn.

Svipað ákvæði gildir um söluhagnað af ófyrnanlegum fasteignum, þ. m. t. lönd, lóðir og ófyrnanleg náttúruauðæfi, og um söluhagnað af fyrnanlegum fasteignum. Þó er skattaðila jafnan heimilt að telja helming söluverðs ófyrnanlegrar fasteignar til tekna sem söluhagnað, enda getur viðmiðun við fasteignamat 1979 eða framreikningur á gömlu stofnverði reynst erfiður í sumum tilvikum. Þetta þýðir í reynd að heildarskattur af söluhagnaðinum yrði rúm 25% hið mesta (í stað skattfrelsis eftir sex ára eða lengri eignarhaldstíma). Flutningur söluhagnaðar til lækkunar stofnverðs annarra eigna er einungis heimilaður vegna sölu á landi bújarða og er sú heimild bundin allströngum skilyrðum.

Hagnaður af sölu ófyrnanlegs lausafjár, svo sem einkabíla telst að fullu skattskyldur án tillits til eignarhaldstíma en við ákvörðun söluhagnaðar skal hækka (eða lækka) stofnverð lausafjárins með tilliti til verðbreytinga frá kaupári.

Frumvarpið gerir ráð fyrir að ekki verði heimilt að fyrna íbúðarhúsnæði, hvorki í eigu lögaðila né manna. Hagnaður af sölu íbúðarhúsnæðis telst að fullu til skattskyldra tekna á söluári, hafi maður átt það skemur en fimm ár, en sé skattfrjáls eftir fimm ára eða lengri eignarhaldstíma. Um söluhagnað af íbúðarhúsnæði í eigu lögaðila svo og þeirra manna, sem eiga íbúðir yfir tilteknum stærðarmörkum, fer eins og um söluhagnað af öðrum ófyrnanlegum mannvirkjum. Þá eru í frumvarpinu ákvæði um flutning söluhagnaðar af seldu íbúðarhúsnæði á það, sem aflað er í staðinn.

Samkvæmt gildandi lögum telst ágóði af sölu hlutabréfa og eignarhluta í sam- eignarfélögum og samlögum að fullu til skattskyldra tekna á söluári hafi aðili átt hið selda skemur en tvö ár, að hálfu eftir tveggja ára eignarhaldstíma en skemur en fjögur ár en eftir fjögur ár telst ágóðinn ekki til skattskyldra tekna. Samkvæmt frum- varpinu er full skattskylda söluhagnaður af þessum eignum án tillits til eignar- haldstíma.

Ýmis ákvæði önnur eru í frumvarpinu um söluhagnað, svo sem af eignum sem einungis eru notaðar að hluta í atvinnurekstri, um altjón og eignarnám, arf- töku, tap af sölu, makaskipti, um sölu fasteignar sem er seld í heild eða að hluta og sala hennar fellur undir mismunandi ákvæði, um ákvörðun verðbreytingarstuðuls við ákvörðun söluhagnaðar o. fl.

Önnur atriði varðandi atvinnurekstur

Ýmsum öðrum atriðum varðandi skattlagningu atvinnurekstrar er ætlað að breyta með frumvarpi þessu. Má þar nefna frádráttarbærni arðs og opinberra gjalda á því ári sem þau varða og yfirfærslu rekstrartapa án tímatakmarkunar. Nýtt ákvæði er í frumvarpinu um heimild til sérstakrar 5% niðurfærslu á útistandandi kröfum í lok reikningsárs. Þá er gert ráð fyrir því að skylt sé að nota varasjóð til að mæta yfirfæranlegu rekstrartapi og lögboðið að mæta skuli tapi áður en fé er lagt í varasjóð.

III Framkvæmd, úrskurðir og eftirlit

Frumvarpið gerir ráð fyrir að álagning skv. framtölum manna fari fram fyrir mallok á grundvelli lítt endurskoðaðra framtala og frekari endurskoðun þeirra verði láatin bíða þar til eftir álagningu. Framtöl lögaðila verði hins vegar fullskoðuð áður en skattur er á þá lagður og álagningin birt þeim jafnharðan og henni lýkur. Skatt- skráin mun ekki koma út fyrr en í árslok þegar skattstjórar hafa úrskurðað flestar kærur.

Í stað gildandi ákvæðis um skipan ríkisskattanevndar skal hún samkvæmt frum- varpinu skipuð þremur mönnum sem hafa setu í nefndinni að aðalstarfi. Þá eru í frumvarpinu viðtækari ákvæði en í gildandi lögum um skatteftirlit og rannsóknir og verkefni skattrannsóknarstjóra í því sambandi.

IV Viðurlög

Allmiklar breytingar eru gerðar á viðurlagaákvæðum. Eftir sem áður er megin- reglan sú, að viðurlög eru ekki ákveðin af dómstólum nema sökunautur eða ríkis- skattstjóri óski þess sérstaklega. Samkvæmt gildandi lögum eru sektir í má'um, sem ekki fara fyrir dómstóla. úrskurðaðar af sérstakri skattsektanevnd. Hér er lagt til að þetta úrskurðavald verði í höndum ríkisskattanevndar. Ætti þessi breyting að horfa til einföldunar enda gerir hin breytta skipan ríkisskattanevndar henni mögu- legt að taka við auknum verkefnum.

Þá eru refsingar við brotum á lögnum verulega þyngdar frá því sem er í gild- andi lögum.

Athugasemdir við einstakar greinar.

Um 1. gr.

Ákvæði um skattskyldu eru gerð afdráttarlausari. Ákvæði eru sett um lengd dvalartíma, sem leiðir til fullrar skattskyldu, um lengd skattskyldutíma eftir brott- för úr landi, svo og um skattskyldu þeirra sem starfa um borð í loftfari eða skipi, skráðu hér á landi. Ákvæði frumvarpsins eru að þessu leyti svipuð þeim reglum sem í gildi eru annars staðar á Norðurlöndum.

Ákvæði þessarar greinar koma í stað 1. gr. gildandi laga um tekjuskatt og eignar- skatt og að hluta í stað 1. mgr. 2. gr. sömu laga.

Meðal þeirra sem teljast heimilisfastir hér á landi skv. 1. tl. eru þeir íslenskir ríkisborgarar sem starfa erlendis á vegum íslenska ríkisins eða á vegum alþjóðastofnana í samræmi við ákvæði 2. mgr. 10. gr. lögheimilislaga eins og þeirri grein var breytt með lögum nr. 42/1966. Skv. 2. tl. gildir skattskylda í þrjú ár frá næstu áramótum eftir brottflutningsdag ef maður bregður heimilisfesti og sannar ekki skattskyldu sína annars staðar. Eftir gildandi lögum getur svo farið að maður, sem flytur úr landi, verði hvergi skattskyldur, a. m. k. um stundarsakir.

Í 3. tl. er mælt fyrir um að sá er dvelst hér á landi lengur en í 183 daga á sama almanaksári, að meðtalinni eðlilegri fjarveru (t. d. vegna sumarleyfa), sé að fullu skattskyldur hér á landi af öllum tekjum sínum og eignum. Eðlilegt virðist að setja skýrari reglur að þessu leyti, en í reynd yrði jafnframt tekið tillit til tvísköttunarsamninga Íslands við önnur ríki við skattlagningu aðila sem þar eiga heimilisfesti. Eigi í hlut aðili frá ríki sem Ísland hefur ekki gert tvísköttunarsamning við má beita ákvæðum 3. mgr. 112. gr. frumvarpsins, sbr. nú 52. gr. gildandi laga, þess efnis að lækka megi tekjuskatt og eignarskatt slíks aðila með hliðsjón af skattgreiðslum hans annars staðar. Í 4. tl. er sams konar ákvæði og í 3. tl. um þá er starfa lengur en 183 daga á sama almanaksári um borð í loftfari eða skipi skráðu hér á landi.

Þar sem heimilisfesti samkvæmt þessari grein fellur ekki að öllu leyti saman við lagareglur um lögheimili er ríkisskattstjóra veitt úrskurðarvald um hverjir skulu teljast heimilisfastir hér á landi í skilningi skattalaga, en úrskurði hans má skjóta til dómstóla.

Um 2. gr.

Með lögáðila samkvæmt þessari grein og öðrum er átt við ópersónulegan aðila.

Ákvæði þessarar greinar koma í aðalatriðum í stað 5. gr. gildandi laga. Þeirri stefnu er fylgt að skilgreina skattskyldu fyrst en síðan undanþágur sérstaklega, sbr. 4. gr. frumvarpsins.

Í 3. tl. eru nokkuð hert skilyrði þess að sameignarfélag sé sjálfstæður skattaðili. Ákvæði um frest til að fullnægja þessum skilyrðum er að finna í bráðabirgðaákvæðum I. Þá er tekið fram í niðurlagi greinarinnar að fullnægi lögáðili ekki settum skilyrðum til að teljast sjálfstæður skattaðili skuli skipta tekjum og eignum milli eignaraðila.

Um 3. gr.

Í þessari grein er skilgreint hvaða aðilar, menn og ópersónulegir aðilar, bera takmarkaða skattskyldu hér á landi. Eru þessi ákvæði fyllri og viðtækari en í gildandi lögum, sbr. 1.—3. mgr. 2. gr., 2. mgr. 5. gr. og 6. gr. gildandi laga. Undanþágur frá skattskyldu er að finna í 4. gr. frumvarpsins.

Þá eru í frumvarp þetta felld inn atriði úr lögum nr. 22/1956 um skatt- og útsvarsreiðslur útlendinga, gjaldenda, sem eru á förum úr landi o. fl.

Í 1. tl. er m. a. ákveðin tekjuskattskylda þeirra sem starfa um borð í loftfari eða skipi skráðu hér á landi eigi lengur en 183 daga á sama almanaksári.

Í 2.—8. tl. er kveðið á um rýmkun skattskyldu vegna hvers konar launagreiðslna, leigugjalds eða arðs til aðila er ekki hafa heimilisfesti hér á landi og í 9. tl. er kveðið á um af hvaða eignum þessir aðilar skuli greiða eignarskatt hér á landi.

Um 4. gr.

Grein þessi er í meginatriðum hliðstæð 6. gr. gildandi laga, sbr. einnig A-lið 5. gr. laganna.

Í 1. tl. eru tekjur maka forseta Íslands lagðar að jöfnu við tekjur hans. Upptalning á kirkjusjóðum og sparisjóðum er sleppt þar sem þeir falla undir 6. tl. (þeir sem undanþegnir eru skattskyldu með sérstökum lögum).

5. tl. er efnislega hinn sami og 2. másl. A-liðs 5. gr. gildandi laga.

Um 5. gr.

Hér er kveðið á um þá meginreglu, að hjón skulu sérsköttuð. Hjón sem ekki eru samvistum skulu skattlögð sem tveir einstaklingar, en um hjón sem eru samvistum er að finna nánari ákvæði í 63. og 81. gr. frumvarpsins.

Jafnframt því sem lagt er til að samsköttun hjóna falli niður fellur niður núgildandi heimild til frádráttar á 50% launatekna eiginkonu.

Um 6. gr.

Lagt er til að tekjur barna sem eru innan 16 ára aldurs á tekjuárinu aðrar en launatekjur skuli skattlagðar með tekjum foreldris sbr. nánari ákvæði 1. mgr. 65. gr. frumvarpsins. Börn eru því almennt ekki sjálfstæðir skattaðilar og heimild sú til sérsköttunar á tekjum barns sem er að finna í 4. gr. laga nr. 68/1971, sbr. 3. gr. laga nr. 11/1975 er felld niður.

Hins vegar er lagt til að tekjur barns skv. 1. tl. A-liðs 7. gr., þ. e. launatekjur þess skuli ávallt skattlagðar sérstaklega sbr. 2. mgr. 65. gr. frumvarpsins. Er lagt til að þessar tekjur verði skattlagðar með lágrri fastri prósentu sbr. 2. mgr. 67. gr., en börn njóti ekki persónuafsláttar við skattlagningu þessara tekna.

Um 7. gr.

Í þessari grein eru í dæmaskyni taldar upp helstu tegundir skattskyldra tekna. Þessi upptalning getur aldrei orðið tæmandi og verður ekki gagnályktað frá þessari upptalningu eins og berlega má sjá af 9. tl. C-liðs. Tekjunum er skipt upp í þrjá stafliði og er það gert til hægðarauka einkum vegna ákvæða 63. gr. um skattlagningu hjóna.

Í 1. mgr. 1. tl. A-liðs er fyllri upptalning en í A- og B-lið 7. gr. gildandi laga á því hvaða launagreiðslur og starfstengd fríðindi og hlunnindi teljast til tekna.

2. mgr. 1. tl. er nýmæli. Mælt er fyrir um að maður, sem vinnur við eigin atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi, skuli telja sér til tekna eigi lægra endurgjald fyrir starf sitt en hefði hann innt það af hendi fyrir óskyldan og ótengdan aðila, eins og nú gildir um mann sem vinnur hjá félagi í atvinnurekstri.

2. tl. A-liðs felur í sér skýrari ákvæði en gildandi lög. Meðlagsgreiðslur með börnum eru gerðar skattfrjálsar hjá móttakanda í ríkara mæli en nú er skv. 16. gr. gildandi laga, sbr. 8. gr. laga nr. 11/1975 og er sú meginregla er nú gildir um einstæð foreldri gerð almenn. Þá er ákvæði um skattfrelsi móttækis framfærslueyris úr hendi maka eða fyrrverandi maka. Hvers konar bótagreiðslur eru skattskyldar en þetta ákvæði verður að skoða með hliðsjón af því hvað ekki telst til tekna skv. 2. tl. 28. gr. frumvarpsins, svo og með tilliti til ákvæða 43. gr.

Í 2. mgr. 2. tl. C-liðs er kveðið á um, að ekki skuli reikna tekjur af íbúðarhúsnæði því sem skattaðili á og notar til eigin þarfa. Fellur svonefnd eigin húsaleiga af íbúð, sem eigandi notar sjálfur, þar með niður svo og frádráttarbærni gjalda af þeirri íbúð.

Í 3. tl. C-liðs eru taldar vaxtatekjur, afföll og gengismunur, sem nánar er skilgreint í 8. gr. frumvarpsins. Vísast í þessu sambandi til 1. og 3. mgr. D-liðs 7. gr. gildandi laga varðandi vexti og afföll en til 4. mgr. D-liðs 15. gr. laganna varðandi gengishagnað og til 2. mgr. B-liðs og 5. mgr. C-liðs 15. gr. sömu laga um gengistöp.

4. tl. C-liðs, ásamt 9. gr. frumvarpsins, kemur í stað 2. mgr. D-liðs 7. gr. gildandi laga. Um frádrátt sem heimilaður er af tekjum skv. 3. og 4. tl. C-liðs fer samkvæmt ákvæðum 30. og 31. gr. frumvarpsins. Eins og þar kemur fram er frádráttarheimild arðs samkvæmt nánari skilmálum flutt að hluta frá félagi því er úthlutar og til móttakanda.

Í 5. tl. C-liðs er tekið fram að fé sem kaupfélög, samvinnufélög o. fl. færa félagsaðilum til séreignar í stofnsjóði vegna viðskipta þeirra teljist til tekna en á móti kemur frádráttur skv. 5. tl. B-liðs 30. gr.

Í 6. tl. C-liðs er kveðið á um að sé fé af viðskiptum félagsaðila í umræddum félögum greitt út teljist það einnig til tekna, séu viðskiptin í tengslum við atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi félagsaðilans.

Í 7. tl. C-liðs eru hliðstæð ákvæði og í 5.—6. tl. að því er varðar samlög og innkaupasamtök.

Um 8. gr.

Þessi grein hefur að geyma ákvæði um vaxtatekjur, afföll sem tekjur og gengishagnað.

Í 1. tl. er fjallað um vexti af innstæðum í peningastofnunum og vexti af og verðhækkun á sérstökum verðbréfum, sem undanþegin eru tekju- og eignarskatti í vissum tilvikum svo sem spariskirteini ríkissjóðs. Gert er ráð fyrir því að eigendur spariskirteina telji vexti og verðbætur fram til tekna þegar það er til útborgunar. Skattskylda höfuðstólsins svo og vaxta og verðbóta ræðst síðan af skuldastöðu skattaðila og vaxtagjöldum, sbr. 1. tl. B-liðs 30. gr. og 78. gr.

Vextir skv. 1., 2. og 3. tl. eru aðgreindir vegna mismunandi ákvæða um frádrátt frá tekjum, sbr. 30. gr. frumvarpsins.

4. tl. er hliðstæður síðustu mgr. D-liðs 7. gr. gildandi laga. Einnig er tekið fram hvernig með afföll skuli fara sem tekjur ef krafa er seld eða látin af hendi.

Í 5. tl. er fjallað um gengishagnað, hvenær og hvernig skuli reikna hann. Eru þetta skýrari ákvæði og efnisbreyting frá 4. mgr. D-liðs 15. gr. laganna að því er tekur til tímalengdar tekjufærslu. Þá er í lokamálslið 5. tl. brugðið út af þeirri meginreglu að tekjur og gjöld skuli færð sérstaklega hvort um sig, þar sem heimilað er að færa jákvæðan gengismun til tekna, þ. e. gengishagnað ársins að frádregnu gengis-tapi. Á hinn bóginn er einnig heimilt að færa neikvæðan gengismun til gjalda, sbr. 4. tl. 51. gr. frumvarpsins.

Um 9. gr.

Grein þessi kemur að efni til í stað 2. mgr. D-liðs 7. gr. gildandi laga. Tíma- viðmiðun eignarverðmætis þess sem útgáfa jöfnunarhlutabréfa skal byggð á skal vera lok þess árs sem næst er á undan útgáfuári og tekið skal tillit til opinberra gjalda á því ári við ákvörðunina. Þá er tekið fram að til hreinnar eignar, sem útgáfa bréfanna skal miðast við, teljist ekki varasjóður, sbr. 12. tl. 1. mgr. 31. gr. frumvarpsins. Ríkisskattstjóra er falið að ákveða hvernig reikna skuli þá almennu verðhækkun sem verðmæti jöfnunarhlutabréfa skal samsvara.

Ákvæði 2. mgr. eru í samræmi við þær reglur sem gilt hafa um skattskyldu úthlutaðs arðs umfram hlutafé við félagsslit.

Um 10. gr.

Í þessari grein er söluhagnaður skilgreindur svo og hvað telst stofnverð eigna. 10.—27. gr. koma í aðalatriðum í stað E-liðs 7. gr. gildandi laga.

Um 11.—13. gr.

Í sambandi við þessar og aðrar greinar um söluhagnað vísast jafnframt til almennra athugasemda hér að framan.

Í 11. gr. er kveðið á um það hvernig söluhagnaður af fyrnanlegum eignum ákvarðast. Sömu meginreglur gilda um allar fyrnanlegar eignir, en söluhagnaður, þ. e. mismunur á söluverði og bókfærðu verði þessara eigna, þegar tekið hefur verið tillit til verðbreytinga, telst alltaf til skattskyldra tekna óháð eignarhaldstíma.

Í 12. gr. er veitt heimild til að nota fasteignamat í ársbyrjun 1979 í stað framreiknaðs kostnaðarverðs til þess tíma.

Í 13. gr. er kveðið á um heimild til að fyrna aðrar eignir um sem nemur skattskyldum söluhagnaði eða fresta skattlagningu söluhagnaðar um tvenn áramót eigi skattaðili ekki fyrnanlegar eignir í lok söluárs. Frestun er því skilyrði bundin að

skattaðili afli sér fyrnanlegra eigna innan frestsins og fyrni þær. Þegar heimild til frestunar á skattlagningu söluhagnaðar er notuð er hann hækkaður eða lækkaður samkvæmt verðbreytingarstuðli og tekjufærður þannig framreiknaður.

Um 14.—15. gr.

Skv. 14. gr. er hagnaður af sölu fasteigna, sem eigi er heimilt að fyrna, þ. m. t. ófyrnanleg mannvirki, lönd, lóðir og ófyrnanleg náttúruauðæfi, að fullu talinn til skattskyldra tekna á söluári.

Eins og um fyrnanlegar fasteignir skal við útreikning á söluhagnaði tekinn mismunur söluverðs og framreiknaðs stofnverðs samkvæmt verðbreytingarstuðli, sbr. 26. gr. frumvarpsins. Skattaðila er heimilt að nota fasteignamat 1979 í stað stofnverðs hafi hann eignast hið selda fyrir þann tíma. Jafnan er honum heimilt að telja helming söluverðs til skattskyldra tekna sem söluhagnað. Þetta ákvæði setur í reynd efri mörk á skattlagningu, enda er um miklar breytingar frá gildandi lögum að ræða.

Frestun á skattlagningu söluhagnaðar af sölu ófyrnanlegra eigna er almennt ekki heimil. Undantekning er þó gerð um hújarðir að vissum skilyrðum fullnægðum.

Í 15. gr. er kveðið á um, að hagnaður af sölu lausafjár sem eigi er heimilt að fyrna, t. d. einkabíla, annars en hlutabréfa og eignarhluta í sameignarfélögum og samlögum, teljist alltaf til skattskyldra tekna án tillits til eignarhaldstíma en heimilaður er framreikningur stofnverðs samkvæmt verðbreytingarstuðli.

Um 16. gr.

Í greininni eru ákvæði um skattskyldu hagnaðar af sölu íbúðarhúsnæðis sem er í eigu manna, sem eiga ekki yfir 750 m³ íbúðarhúsnæði á sóludegi ef um einstakling er að ræða, og 1500 m³ ef hjón eiga í hlut. Um hagnað af sölu annars íbúðarhúsnæðis vísast til 14. gr. frumvarpsins.

Samkvæmt 16. gr. telst hagnaður af sölu íbúðarhúsnæðis til skattskyldra tekna á söluári hafi maður átt það skemur en fimm ár, en eftir þann eignarhaldstíma er söluhagnaður skattfrjáls. Heimilt er að fresta skattlagningu um tvenn áramót eða færa söluhagnaðinn til lækkunar stofnverðs íbúðarhúsnæðis sem aflað er í staðinn, fullgerðs eða í byggingu.

Við ákvörðun söluhagnaðar er stofnverðinu breytt samkvæmt verðbreytingarstuðli.

Þá er mælt fyrir um hvernig reikna skuli söluhagnað af íbúðarhúsnæði sem selt er í byggingu, en söluhagnaðurinn er skattskyldur hlutfallslega miðað við eignarhaldstíma.

Ákvæði þessi fela í sér breytingu og skýrari reglur en eru í gildandi lögum, sbr. 4. mgr. E-liðs 7. gr. Þar miðast skattfrelsi söluhagnaðar af íbúðarhúsnæði við þriggja ára eignarhaldstíma í stað fimm ára samkvæmt frumvarpinu. Á móti þessari lengingu eignarhaldstíma vegur öllu frjálsari heimild til endurfjárfestingar, þar sem endurkaup eru hvorki háð því skilyrði að hið keypta íbúðarhúsnæði sé jafnstórt eða stærra að rúmmáli en hið selda, né heldur að hús sem byggt er í staðinn sé íbúðarhæft innan þriggja ára. Ákvæði um íbúðarhæfi hafa reynst erfið í framkvæmd. Þá er ekki skilgreint í gildandi lögum hvernig reikna skuli söluhagnað af íbúðarhúsnæði sem byggt er á lengri tíma en einu ári og verðlag er breytilegt milli ára.

Í 5. mgr. er tekið fram hvernig með skuli fara þegar sala íbúðarhúsnæðis fellur bæði undir ákvæði 14. og 16. gr.

Ákvæði 7. mgr. um skattskyldu eigin vinnu eru efnislega hin sömu og í gildandi lögum, sbr. niðurlag 4. mgr. E-liðs 7. gr.

Um 17. gr.

Hagnaður af sölu hlutabréfa telst til skattskyldra tekna á söluári án tillits til eignarhaldstíma, en samkvæmt frumvarpinu er opnuð heimild til útgáfu jöfnunarhlutabréfa umfram þá sem er í gildandi lögum.

Í gildandi lögum, sbr. 1. mgr. E-liðs 7. gr., fer með skattskyldan söluhagnað af sölu hlutabréfa eins og af lausafé, þ. e. full skattskylda er ef selt er innan tveggja ára, að hálfu sé selt á 3. og 4. ári, en eftir lengri eignarhaldstíma telst söluhagnaður ekki til skattskyldra tekna.

Um 18. gr.

Í 1. mgr. er fjallað um hagnað af sölu eignarhluta í samlögum og sameignarfélögum til samræmis við ákvæði 17. gr. um sölu hlutabréfa.

2. mgr. er til skýringar á hvernig ákvarða skuli hagnað af sölu eignarhluta.

Um 19. gr.

Í þessari grein er skilgreining á því hvað telst vera söluverð eigna.

Um 20. gr.

Ákvæði greinarinnar eru um að hagnaður af sölu eigna í atvinnurekstrartilgangi eða sölu í tekjuöflunarskyni skuli að fullu teljast til skattskyldra tekna á söluári og eru þau hliðstæð ákvæði í 9. mgr. E-liðs 7. gr. gildandi laga.

Um 21. gr.

Greinin er hliðstæð 10.—11. mgr. E-liðs 7. gr. gildandi laga og kveður á um að bætur vegna altjóns eða eignarnáms teljist jafngilda söluverði og að heimilt sé að jafna skattskyldu á allt að fimm ár. Ef um er að ræða eign sem ekki er heimilt að fyrna má verja hagnaðinum til öflunar sams konar eignar innan þriggja ára og færa söluhagnaðinn til lækkunar stofnverði hinnar nýju eignar, en þetta ákvæði er nýmæli.

Um 22. gr.

Greinin kveður á um ákvörðun eignarhaldstíma íbúðarhúsnæðis hafi eign fengist í arf, sbr. 12. mgr. E-liðs 7. gr. gildandi laga.

Um 23. gr.

Grein þessi er efnislega hin sama og ákvæði sem að þessum eignum lúta í E-lið 7. gr. gildandi laga.

Um 24. gr.

Ákvæði greinarinnar fjalla um hvað teljist stofnverð við makaskipti eigna. Ákvæði þess efnis er ekki í gildandi lögum.

Um 25. gr.

Ákvæði greinarinnar fjalla um skiptingu söluverðs, þegar mannvirki ásamt lóð eða landi er selt í heild eða að hluta, sbr. 7. mgr. E-liðs 7. gr. gildandi laga.

Um 26. gr.

Greinin hefur að geyma ákvæði um árlegan útreikning verðbreytingarstuðuls til framreiknings á stofnverði (eða fasteignamati) eigna við ákvörðun á söluhagnaði. Sami verðbreytingarstuðull er notaður til framreiknings á stofnverði eigna til fyrninga og á fengnum fyrningum. Einnig er stuðullinn notaður við framreikning söluhagnaðar þegar skattlagningu söluhagnaðar er frestað.

Verðbreytingarstuðullinn er sá sami fyrir allar eignir og miðast við breytingar á byggingarvísitölu, sbr. lög nr. 93/1975. Útreikningurinn fer þannig fram að reiknað er meðaltal þeirrar vísitölu sem í gildi hefur verið útreikningsárið (ársfjórðungsleg vísitala) og á verðbreytingarstuðullinn að sýna hækkun sem orðið hefur á sömu meðaltalsvísitölu frá árinu áður.

Ákvæðum þessarar greinar er ekki beitt fyrr en við útreikning verðbreytingarstuðuls í árslok 1980, en varðandi framreikning eigna og fenginna fyrninga fyrir þann tíma vísast til ákvæðis til bráðabirgða IV.

Um 27. gr.

Heimild er veitt með vissum skilyrðum til að dreifa tekjufærslu söluhagnaðar af seldri eign á sjö ár. Ákvæði þessarar greinar er nýmæli.

Um 28. gr.

Ákvæði hliðstæðs efnis er að finna í 10. gr. gildandi laga. Hins vegar hefur efnisröðun verið breytt að nokkru.

1. málsli. A-liðs 10. gr. laganna þess efnis að eignarauki, sem stafar af því að fjármunir skattgreiðanda hækka í verði, teljist ekki til tekna, er felldur niður enda álitinn óþarfur. Hér er ekki um efnisbreytingu að ræða frá gildandi lögum, en skattlagning á verðmætishækkun eigna kemur ekki til fyrr en við eigendaskipti frekar en verið hefur.

1. tli. þessarar greinar er hliðstæður B-lið 10. gr. laganna að því er eignarauka vegna arftöku varðar.

2. tli. felur í sér skýrari ákvæði en B-liður 10. gr. laganna, um skilyrði þess að greiðslur líftryggingafjár, dánarbóta, miskabóta, og bóta fyrir varanlega örorku teljist ekki til tekna, séu þær ákveðnar til greiðslu í einu lagi. Með því er átt við að greiðslur þessar séu ekki tímabilsgreiðslur um ótakmarkaðan tíma, heldur ákveðnar að fjárhæð í eitt skipti fyrir öll, enda þótt útborgun sé skipt í nokkrar greiðslur, verðtryggðar eða óverðtryggðar. Þá er í 2. tli. tekið fram að skaðabætur og váttryggingabætur fyrir tjón á eignum utan atvinnurekstrar teljist ekki til tekna. Um þess háttar bætur fyrir eignir í atvinnurekstri fer hins vegar samkvæmt ákvæðum 10.—27. gr. frumvarpsins, eftir því sem við á.

Ákvæði hliðstæð 3. tli. eru í C-lið 10. gr. laganna og hliðstæð 4. tli. í E-lið sömu greinar. Um 5. tli. vísast til G-liðs 10. gr. laganna.

Í 6. tli. er kveðið á um að staðaruppbót sem greidd er þeim starfsmönnum utan-riksþjónustunnar er starfa erlendis skuli ekki teljast til tekna. Hins vegar gerir frumvarpið ráð fyrir því að föst laun þessara aðila verði skattlögð eftir almennum reglum en þau eru skv. 2. mgr. 6. gr. gildandi laga undanþegin tekjuskatti. Hliðstæðar breytingar hafa verið gerðar í grannlöndum okkar á undanförunum árum.

7. tli. svarar til I-liðs 10. gr. laga nr. 68/1971, sbr. 5. gr. laga nr. 11/1975.

Um 29. gr.

Ákvæði þetta er eins konar stefnumörkun um hvað sé frádráttarbart frá tekjum. Þeirri almennu reglu skal fylgt að frá tekjum, sem ekki eru tengdar atvinnurekstri eða sjálfstæðri starfsemi, er einungis heimilt að draga gjöld sem sérstaklega er kveðið á um í frumvarpinu. Frá tekjum af atvinnurekstri eða sjálfstæðri starfsemi er heimilt að draga rekstrarkostnað, það er þau gjöld sem eiga á árinu að ganga til að afla teknanna, tryggja þær og halda þeim við. Í frumvarpi því um tekjuskatt og eignarskatt sem flutt var á síðasta þingi var þetta orðað þannig að frá tekjum af atvinnurekstri væri heimilt að draga þann rekstrarkostnað sem nauðsynlegur væri til að afla teknanna og halda þeim við. Þótt með þessari grein sé snúið aftur til hefðbundins orðalags við skýrgreiningu á rekstrarkostnaði felst engan veginn í þeirri orðalagsbreytingu að óþörf eða ónauðsynleg útgjöld skuli teljast til rekstrarkostnaðar.

Um 30. gr.

Í þessari grein eru taldar upp tekjur, hlunnindi og kostnaður sem mönnum er heimilt að draga frá þeim tekjum sínum sem ekki stafa af atvinnurekstri eða sjálfstæðri starfsemi. Ýmsir af þeim frádráttarliðum sem nú gilda eru felldir niður. Má meðal þeirra nefna kostnað við öflun bóka o. fl., verkfærakostnað, flugfreyjufrádrátt, sjúkra- og slysadagpeninga, hjörgunarlaun, frádrátt að námi loknu vegna námskostnaðar sem stofnað var til eftir 20 ára aldur, messusöngsfrádrátt, leikarafrádrátt o. fl. Heimiludum frádráttarliðum er skipt upp í fimm stafliði en það er gert til hægðarauka fyrst og fremst vegna reglna 63. gr. um hjónasköttun.

Í 2. mgr. er það nýmæli að skattaðilum gefst kostur á að velja milli fasts frádráttar í formi ákveðins hundraðshluta af launatekjum og frádráttar samkvæmt einstökum liðum D- og E-liðs greinarinnar. Með þessu er stefnt að því að einfalda framtöl og koma jafnframt að nokkru til móts við þá sem greiða húsaleigu sem ekki er frádráttarbær.

1. tl. A-liðs þessarar greinar um skyldusparnað felur ekki í sér breytingu frá gildandi lögum.

2. tl. A-liðs er í samræmi við C-lið 12. gr. gildandi laga.

Í 3. tl. A-liðs eru útgjöld vegna móttækis risnufjár og ökutækjastyrkja heimiluð til frádráttar eins og verið hefur í samræmi við matsreglur ríkisskattstjóra.

Í 4. tl. A-liðs er veitt heimild til að draga frá tekjum hlunnindi sem veitt eru í fatnaði, fæði, húsnæði o. fl. sem eigi er viðtakanda til hagsbóta að mati ríkisskattstjóra með hliðstæðum hætti og verið hefur. Er þetta í samræmi við þá framkvæmd sem verið hefur í þessum efnum.

5. tl. A-liðs. Þessi tölulíður svarar til H-liðs 10. gr. gildandi laga. Frádráttarbærnin er hér bundin því skilyrði að kveðið sé á um skattfrelsið í samningum sem Ísland er aðili að.

6. tl. A-liðs þarfnast ekki skýringa og 7. tl. samsvarar 16. gr. laga nr. 68/1971, sbr. 8. gr. laga nr. 11/1975.

Í 1. tl. B-liðs er kveðið á um frádráttarbærni vaxtatekna af innstæðum í innlendum bönkum og sparisjóðum, sbr. 1. tl. 8. gr. frumvarpsins, en með 3. tl. C-liðs 7. gr. eru allir móttæknir vextir gerðir framtalsskyldir. Þann hluta vaxtatekna sem er umfram vaxtagjöld og verðbætur má draga frá tekjum. Í þessu sambandi telst þó ekki hjá hjónum til vaxtagjalda eða verðbóta fjárhæð er svarar til hæstu lögleyfðra fasteignaveðlánsvaxta reiknuðum af hámarksláni Húsnæðismálastofnunar ríkisins í árslok. Hjá einstaklingi skal hámark þetta vera helmingi lægra en hjá hjónum. Hér er horfið frá því að tengja skattfrelsi vaxta skuldum í árslok en þess í stað miðað við vaxtagjöld á árinu.

2. tl. B-liðs kveður á um að börn skuli talin sérstaklega þegar ákvæðum 1. tl. þessa stafliðs er beitt.

3. tl. B-liðs kveður á um frádráttarbærni fengins arðs. Hliðstæður frádráttur er ekki í gildandi lögum.

4. tl. B-liðs kveður á um að vextir af stofnsjóðseign félagsmanns í samvinnufélagi séu skattfrjálsir. Í gildandi lögum eru vextir af þessu tagi einnig skattfrjálsir án hámarks, sbr. 1. mgr. D-liðs 7. gr. laganna.

5. tl. þessa stafliðs kemur í stað 3. mgr. 17. gr. gildandi laga um skattfrelsi fjár sem félagsmanni er fært til séreignar í stofnsjóð hans á árinu og skal vera að hámarki 5% af viðskiptum hans utan atvinnurekstrar.

Í 1. tl. C-liðs er ákvæði um sjómannafrádrátt er kemur í stað 14. gr. laga nr. 68/1971, sbr. lög nr. 60/1973. Eru þeir sjómannafrádrættir sem farið hafa eftir vikufjölda á sjó sameinaðir í einn frádrátt.

Í 2. tl. C-liðs er ákvæði er samsvarar 5. mgr. 14. gr. laga nr. 68/1971, sbr. 6. gr. laga nr. 7/1972 og 2. gr. laga nr. 60/1973.

Í 3. tl. C-liðs eru ákvæði um frádrátt vegna námskostnaðar og er lagt til að frádráttur þessi verði helmingur af launatekjum námsmanns allt að vissu hámarki í stað námskostnaðar að mati ríkisskattstjóra skv. 2. mgr. 16. gr. laga nr. 68/1971, sbr. 8. gr. laga nr. 11/1975.

4. tl. C-liðs samsvarar A-lið 13. gr. gildandi laga.

Í 1. tl. D-liðs er kveðið á um frádráttarbærni lífeyrissjóðsiðgjalda en hliðstæð ákvæði eru nú í D-lið 13. gr. laga nr. 68/1971 og í 2. tl. D-liðs er ákvæði um frádráttarbærni stéttarfélagsiðgjalda o. fl. en samsvarandi ákvæði er í C-lið 13. gr. gildandi laga.

1. tl. E-liðs samsvarar A-lið 12. gr. gildandi laga og er með þessum tölulíði lagt til að vaxtagjöld verði frádráttarbær án takmörkunar á svipaðan hátt og verið hefur. 2. tl. E-liðs er nánast óbreyttur frá ákvæði D-liðs 12. gr. gildandi laga.

Um 31. gr.

Í þessari grein er kveðið á um hvað draga megi frá tekjum lögaðila og þeim tekjum manna er stafa af atvinnurekstri eða sjálfstæðri starfsemi. Vísast í þessu sambandi til ákvæða 11. gr. gildandi laga um frádrátt frá tekjum.

Efnisbreytingar frá gildandi lögum eru aðallega þessar:

Atvinnurekanda, sem rekur eigið fyrirtæki, er gert að reikna sér laun sem eru frádráttarbær frá tekjum af rekstrinum.

Kveðið er skýrt á um að aðstöðugjald og landsútsvör séu frádráttarbær frá tekjum þess rekstrarárs er þau reiknast af.

Heimiluð er niðurfærsla útistandandi viðskiptaskulda um 5%.

Yfirfærsla rekstrartapa frá fyrri árum, sem eigi hafa verið jöfnuð með færslu úr varasjóði, er skv. 6. tl. ekki lengur háð tímatak mörkunum þeim sem nú gilda skv. B-lið 11. gr. gildandi laga.

Frádráttarbærni arðs er færð frá félagi til móttakanda að nokkru leyti, sbr. 3. tl. B-liðs 30. gr. Er félagi heimilað að draga frá tekjum helming útborgaðs arðs, þó eigi hærri fjárhæð en nemur 5% af nafnverði hlutafjár, sbr. 9. tl.

Ákvæði 10. tl. um frádráttarbærni þeirra fjárhæða sem samvinnufélög greiða félagsaðilum sínum í árslok eða færa þeim til séreignar í stofnsjóði eru svipuð ákvæðum í 17. gr. gildandi laga en eru þó að ýmsu leyti skýrari.

Um 32. gr.

Skilgreint er í greininni hvað teljist fyrnanlegar eignir og þær flokkaðar. Ákvæðin eru sama efnis og A-liður 15. gr. gildandi laga. Beinlínis er tekið fram um að ræktun á hújörðum sé fyrnanleg og sú breyting á gerð að ekki er heimilt að fyrna íbúðarhúsnæði.

Um 33. gr.

Fyrningartími eignar hefst við byrjun þess árs, þegar hún er fyrst nýtt til öflunar tekna.

Um 34. gr.

Ekki er heimilt að fyrna eign á því rekstrarári þegar hún er seld eða tekin úr notkun. Í gildandi lögum eru upphaf og lok fyrningartíma hins vegar miðuð við brot úr ári, ef svo ber undir.

Í greininni er veitt heimild til að gjaldfæra mismun sem myndast þegar söluverð er lægra en eftirstöðvar fyrningarverðs, sbr. hliðstætt ákvæði 7. mgr. C-liðs 15. gr. gildandi laga.

Um 35. gr.

Skilgreint er í þessari grein hvað teljist fyrningargrunnur eigna. Hér er gert ráð fyrir þeirri grundvallarbreytingu frá gildandi lögum að fyrningargrunni skuli árlega breytt eftir verðbreytingarstuðli, sbr. athugasemdir við 26. gr.

Um 36. gr.

Hér er kveðið nánar á um breytingar á fyrningargrunni samkvæmt verðbreytingarstuðli og skal stofnverði breytt þótt ekki sé hafin nýting eignar og hún því ekki orðin fyrnanleg.

Greinin kveður einnig á um breytingar á áður fengnum fyrningum eftir verðbreytingarstuðli.

Um 37. gr.

Verðbreytingar á fyrningargrunni og fengnum fyrningum færast til breytingar á verði viðkomandi eigna annars vegar og á sérstakan reikning, endurmatsreikning, hins vegar. Endurmatsreikningur telst til hreinnar eignar skattaðila.

Um 38. gr.

Grein þessi kveður á um hámarkshlutfall árlegra fyrninga hinna ýmsu tegunda fyrnanlegra eigna. Þessum fyrningum er ætlað að koma í stað þrenns konar fyrninga gildandi laga, en þær eru föst árleg fyrning, verðstuðulsfyrning og flýti-fyrning.

Um 39. gr.

Hliðstæð ákvæði hafa verið í reglugerð að því er mannvirki varðar, en eðlilegt þykir að þau gildi um allar eignir og séu ákveðin með lögum.

Um 40. gr.

Samkvæmt þessari grein er heimilað að færa eignir, sem hafa styttri endingartíma en þrjú ár, til gjalda á kaupári. Á sama hátt er heimilað að gjaldfæra þegar í stað eignir sem kosta minna en tiltekna fjárhæð, óháð endingartíma þeirra. Hins vegar telst söluverð eigna, sem færðar hafa verið til gjalda, til tekna á söluári.

Um 41. gr.

Kveðið er á um, að gjaldfæra megi kostnað vegna viðgerða eða endurbygginga fyrnanlegra eigna á sama ári og til hans er stofnað, að því marki sem hann fer fram úr tjónbótum.

Um 42. gr.

Hliðstætt ákvæði er að finna í lokamálsgrein D-liðs 15. gr. gildandi laga.

Um 43. gr.

Hliðstæð ákvæði um 10% niðurlagsverð eru í 15. gr. gildandi laga.

Um 44. og 45. gr.

Eins og þegar er komið fram gerir frumvarpið ráð fyrir því að stofnverð eigna sé árlega endurmetið til fyrninga. Ekki hefur þótt rétt að heimila fulla fyrningu af endurmetnu stofnverði í þeim tilvikum sem fyrnanlegar eignir eru fjármagnaðar að einhverju eða öllu leyti með lánsfé, en frumvarpið gerir ráð fyrir því að fjármagnskostnaður, þar með taldar verðbætur og gengistap af lánum, sé gjaldfært óháð fyrningum. Ótakmarkaðar endurmatsfyrningar samhliða gjaldfærslu alls fjármagnskostnaðar mundi í reynd auka mismunun milli þess atvinnurekstrar sem fjármagnar fyrnanlegar eignir með eigin fé og hins sem fjármagnar þær með lánsfé.

Í þessum greinum eru sett fram skerðingarákvæði til að draga úr þessari mismunun. Í þeim tilvikum sem skuldir skattaðila í heild fara fram úr eignum hans, að undanskildum fyrnanlegum eignum, er gert ráð fyrir því að fyrnanlegar eignir séu að hluta til fjármagnaðar með lánsfé. Skerðing á fyrningum er síðan reiknuð út frá þessum mismun eigna og skulda. Reiknað er árlega tillag í sérstakan reikning, mót-reikning fyrninga, sem er ákveðið hlutfall af þeirri fjárhæð sem skuldir eru umfram þessar eignir, þ.e. eignir í atvinnurekstri, aðrar en fyrnanlegar eignir. Hlutfallið miðast við sama verðstuðul og endurmat eigna, og er mót-reikningurinn eða eftirstöðvar hans síðan framreiknaður árlega með árlegum verðbreytingarstuðli. Í lok hvers árs er síðan reiknuð fyrning af mót-reikningum, nokkurs konar neikvæð fyrning, sem er tekjufærð á móti almennum fyrningum.

Við ákvörðun eignarskattsstofns er mót-reikningur fyrninga dreginn frá eftirstöðvum fyrningarverðs eigna í heild.

Um 46. gr.

Við ákvörðun fyrningargrunns yfirtekinna eigna í makaskiptum skal miða við ákvæði makaskiptasamnings nema kaupverð sé óeðlilegt en þá geta skattyfirvöld metið hvað telja skuli eðlilegt verð.

Um 47. gr.

Þarfnast ekki skýringa.

Um 48. gr.

Þarfnast ekki skýringa.

Um 49. gr.

Ákvæði þessarar greinar heimilar ríkisskattstjóra að ákveða að framtalsskyldir aðilar haldi skrá yfir fyrnanlegar eignir með tilteknum hætti. Hér er þó fyrst og fremst átt við helstu flokka eigna og meiri háttar eignir.

Um 50. gr.

Grein þessi er efnislega svipuð 7. mgr. C-liðs 15. gr. gildandi laga. Leyft er að víkja frá aðalreglu frumvarpsins um hámark hundraðshluta fyrninga ef sérstakar ástæður eru fyrir hendi. Ríkisskattstjóri veitir undanþágurnar.

Um 51. gr.

Vaxtagjöld eru í 1. tl. skilgreind nákvæmar en í gildandi lögum. Er lántöku-kostnaður, þóknanir og stimpilgjöld af vixlum o. fl. talið til vaxta í þessu sambandi, svo og áfallnar verðbætur.

2. tl. fjallar um afföll af seldum verðbréfum, vixlum og öðrum skuldarviðurkenn-ingum, sbr. A-lið 12. gr. gildandi laga. Skulu afföllin reiknuð til frádráttar með hlut-fallslegri fjárhæð ár hvert eftir afborgunartíma eins og gert hefur verið. Þá er til skýringar sagt hvernig með skuli fara ef skuld er yfirtekin af öðrum eða greiðslu-skylda fellur niður áður en afborgunartíma er lokið. Teljast eftirstöðvar affalla þá ekki til frádráttar tekjum, en þetta hefur ekki verið ljóst í lögum. Einnig er nýtt ákvæði þess efnis að yfirtaki kaupandi skuld í sambandi við eignasölu sé seljanda heimilt að lækka söluverð eignarinnar sem eftirstöðvum affallanna nemur, enda hafi seljandi verið upphaflegur skuldari þeirrar skuldar, sem kaupandi yfirtekur.

Í 4. tl. eru hliðstæð ákvæði um gengistap og um gengishagnað í 8. gr. frum-varpsins, þ. e. að gengistap skuli færa til gjalda á því ári sem það myndast. Gengis-tap af verðbréfum og öðrum langtímakröfum ber þó að færa til gjalda með hlut-fallslegri fjárhæð ár hvert miðað við afborgunartíma. Reikna skal út mis-mun gengishagnaðar og gengistaps og færa hinn reiknaða mismun til gjalda. Ákvæði þessi koma í stað ákvæða 2. mgr. B-liðs 15. gr., sbr. 5. mgr. C-liðs 15. gr. gildandi laga. Eðlilegra þykir, eins og hér er lagt til, að gengismunurinn fylgi hinum erlendu skuldum fremur en eignunum.

Um 52. gr.

Í greininni eru greind útgjöld sem ekki teljast til rekstrarkostnaðar og er því eigi heimilt að draga þau frá skattskyldum tekjum. Hliðstæð grein er ekki til í gildandi lögum en ákvæðin eru í samræmi við ríkjandi framkvæmd.

Um 53.—55. gr.

Þessi ákvæði samsvara 9. gr. gildandi laga. Skýrt er tekið fram að ef tap mynd-ast af atvinnurekstri skattaðila skuli það jafnað með ráðstöfun varasjóðs, þannig að ekki er unnt að flytja tap milli ára meðan skattaðili hefur varasjóð sem ekki hefur verið ráðstafað. Álag vegna óheimilaðrar ráðstöfunar varasjóðs er hækkuð úr 20% í 25%.

Um 56. gr.

Greinin er samhljóða 8. gr. gildandi laga og þarfnast ekki skýringa.

Um 57. gr.

Grein þessi fjallar um sameiningu samvinnufélaga og er nýmæli en er hliðstæð ákvæðum 56. gr. um samruna hlutafélaga.

Um 58. gr.

1. mgr. er samhljóða 3. mgr. 18. gr. gildandi laga.
2. mgr. tekur til kaupa á eign við óeðlilega háu eða lágu verði. Skal þá metið af skattfyrirvöldum hvert sé eðlilegt kaup- eða söluverð.

Um 59. gr.

Grein þessi, sem er nýmæli, er nátengd ákvæðum 2. mgr. 1. tl. A-liðs 7. gr. Mælt er fyrir um, að telji maður sér til tekna lægra endurgjald fyrir starf við eigin atvinnurekstur, sjálfstæða starfsemi eða hjá aðila honum tengdum en ætla má að launatekjur hans hefðu orðið fyrir sams konar starf sem launþegi hjá öðrum, skuli ákvarða honum tekjur af starfinu. Ríkisskattstjóri skal árlega setja skattstjórum viðmiðunarreglur í þessu efni. Skattstjóri ákveður síðan tekjur þessar með hliðsjón af viðmiðunarreglum og að teknu tilliti til aðstöðu hlutaðeigandi, aldurs, heilsu, starfstíma o. fl. Með þessum hætti er hverjum atvinnurekanda og þeim sem stunda sjálfstæða starfsemi ætlað að greiða til hinna sameiginlegu þarfa, jafnvel þótt rekstur hans skili ekki hagnaði.

Um 60. gr.

Greinin er samhljóða 1. og 2. mgr. 18. gr. gildandi laga.

Um 61. gr.

Greinin er nýmæli. 1. másl. er þess efnis að heimilt sé að miða við móttæknar fremur en áunnar tekjur í atvinnugreinum þar sem uppistaða seldrar þjónustu er laun. 2. másl. er einnig nýmæli en þar er listamönnum o. fl., sem hafa ójafnar tekjur milli ára af eigin verkum, veitt heimild til að jafna tekjum á fleiri ár, að fengnu samþykki ríkisskattstjóra. Hið sama gildir um björgunarlaun sem áhafnir skipa, annarra en björgunarskipa, hljóta. Jafnframt er B-liður 13. gr. gildandi laga um helmingsfrádrátt björgunarlauna felldur niður.

Um 62. gr.

Hugtakið tekjuskattsstofn kemur í stað skattgjaldstekna eða hreinna tekna til skatts í gildandi lögum.

Gerður er greinarmunur á þrenns konar tekjuskattsstofnum. Í 1. tl. er skilgreindur tekjuskattsstofn manna sem ekki hafa með höndum atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi. Í 2. tl. er samsvarandi stofn lögaðila skilgreindur og í 3. tl. er tekjuskattsstofn manna sem hafa með höndum atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi.

Nauðsynlegt er að gera þennan mun vegna meðferðar taps af atvinnurekstri í eigin nafni eða sjálfstæðri starfsemi, sem ekki er lengur heimilt að draga frá öðrum tekjum en af rekstrinum sjálfum, sbr. 2. og 3. mgr. 3. tl. greinarinnar. Hins vegar er heimilt að draga tap frá tekjum sem síðar verða af rekstrinum án tímatakmarkunar.

Um 63. gr.

Eins og fram kemur í almennum athugasemidum með frumvarpi þessu er meginreglan sú að hjón skuli sérsköttuð. Í grein þessari er kveðið á um hvernig fara skuli með tekjur hjóna sem samvistum eru.

Skv. 1. tl. skal hvort hjóna telja sér til tekna þær tekjur sínar er um ræðir í A-lið 7. gr. Eru þar mikilvægastar launatekjur. Frá þessum tekjum má hvort hjóna síðan draga þá frádráttarliði sem tengdir eru þessum tekjum. Velji hjónin fastan frádrátt skv. 2. mgr. 30. gr. dregst hann frá þessum tekjum þeirra.

Skv. 2. tl. skulu allar tekjur heggja hjóna skv. C-lið 7. gr. taldar saman og skattlagðar með tekjum þess hjóna er hærri hefur nettótekjur skv. 1. tl. og heimilast því hjóna einnig allur frádráttur sem er eðlisskyldur tekjum þessum. Ástæðan fyrir þessari meðferð er sú að örðugt mun reynast í framkvæmd að skipta eignatekjum milli hjóna eftir því hvort telst eiga af eignaheildinni og slík heimild mundi opna hjónum sem hafa verulegar tekjur af því tagi sem hér um ræðir auðvelda leið til tekju-dreifingar.

Í 3. tl. er ákvæði um meðferð atvinnurekstrartekna. Er leitast við að koma í veg fyrir möguleika hjóna til að dreifa þessum tekjum á milli sín í þeim tilvikum sem aðeins annað þeirra stendur að rekstrinum.

Í 2. mgr. er sambúðarfólki veittur réttur til að vera skattlagt sem hjón ef það uppfyllir þargreind skilyrði. Hliðstætt ákvæði er í 5. mgr. B-liðs 25. gr. laga nr. 68/1971, sbr. 9. gr. laga nr. 11/1975. Skilyrðum samsköttunar er þó breytt og eru þau líkari skilyrðum 51. gr. almannatryggingarlaga en ákvæði núgildandi laga.

Um 64. gr.

Í þessari grein eru sett ákvæði um skattlagningu hjóna á því ári sem hjúskapur stofnast eða honum lýkur. Þá eru sett ákvæði um skattlagningu annars hjóna í þeim tilvikum sem hitt hjónanna ber ekki ótakmarkaða skattskyldu hér á landi. Skýr ákvæði skortir um þessi atriði í gildandi lögum.

Um 65. gr.

Greinin er nýmæli til samræmis við breytingu á skattlagningu tekna barna skv. 6. gr. frumvarpsins. Lagt er til að allar tekjur barns aðrar en þær sem um ræðir í 1. tl. A-liðs 7. gr., séu skattlagðar með tekjum foreldris.

Um 66. gr.

Greinin samsvarar 52. gr. gildandi laga. 5. tl. er nýmæli sem inn kemur vegna þess að í 3. tl. C-liðs 30. gr. er námsfrádráttur bundinn við menn á aldrinum 16—26 ára. 7. tl. 52. gr. gildandi laga er felldur niður enda er hans ekki þörf við staðgreiðslufyrirkomulag skatta.

Um 67. gr.

Lagt er til að allir menn sem náð hafa 16 ára aldri séu skattlagðir eftir sama skattstiga án tillits til hjúskaparstöðu. Skv. A-lið 25. gr. laga nr. 68/1971, sbr. 1. gr. laga nr. 63/1977, gildir ekki sami skattstigi fyrir samsköttuð hjón og einstaklinga.

Um 68. gr.

Lagt er til að allir menn, sem náð hafa 16 ára aldri, njóti sama persónuafsláttar án tillits til hjúskaparstöðu. Er þetta veruleg breyting frá B-lið 25. gr. gildandi laga en þar er persónuafsláttur einstaklinga annar en persónuafsláttur hjóna og einstæðra foreldra. Þá er lagt til að sá hluti persónuafsláttar sem eftir stendur þegar tekjuskattur hefur verið jafnaður gangi til greiðslu útsvars viðkomandi árs og ónýttur hluti persónuafsláttar hjóna sé millifæranlegur til greiðslu skatta og útsvars hins.

Um 69. gr.

Grein þessi svarar að mestu til C-liðs 25. gr. gildandi laga. Kveðið er á um að annist hjón framfærslu barns skuli barnabætur skiptast á milli þeirra til helminga. Í greininni er það nýmæli að barnabætur með börnum innan sjö ára aldurs eru nokkru hærri en barnabætur með eldri börnum. Þá er gert ráð fyrir að einstæðir foreldrar njóti 40% hærri barnabóta en aðrir.

Um 70. gr.

Í frumvarpi þessu er gert ráð fyrir að lög nr. 22/1956 verði felld niður en þessi grein frumvarpsins er svipuð að efni og 4. gr. þeirra laga.

Um 71. gr.

Greinin kveður á um útreikning tekjuskatts af tekjuskattsstofni þeirra aðila sem bera takmarkaða skattskyldu. Er þetta efnisbreyting frá gildandi lögum, jafnframt því sem skattskylda er gerð víðtækari.

Um 72. gr.

Greinin er sama efnis og D-liður 25. gr. gildandi laga um hundraðshluta tekjuskatts hjá löggaðilum.

Um 73. gr.

Greinin er sama efnis og fyrsti og síðasti málsl. 19. gr. gildandi laga.

Um 74. gr.

Greinin fjallar um mat skattskyldra eigna og felur í sér nokkrar efnisbreytingar frá 22. gr. gildandi laga.

Í 3. tl. er kveðið á um að við mat á lausafé til eignarskatts skuli tekið tillit til verðbreytinga á hliðstæðan hátt og gert skal við ákvörðun fyrninga og söluhagnaðar.

Í 4. tl. er getið um mat vörubirgða en frá matsverði þeirra eins og þær eru í lok hvers árs er heimilt að draga 30% sem sérstaka niðurfærslu. Í gildandi lögum er hliðstætt ákvæði en ekki er þó heimilt að hækka niðurfærsluna meira árlega en svo að 30% hámarkið náist í fjórum jöfnum áföngum.

Til vörubirgða teljast hvers konar birgðir verslana og framleiðsluaðila af endursöluvörum og framleiðsluvörum svo og birgðir af rekstrarvörum. Gert er ráð fyrir því að heimilt sé að færa niður þær vörubirgðir skattaðila sem komnar eru í hans ábyrgð þótt þær séu ekki komnar í vörugeymslur hans.

Til vörubirgða teljast hins vegar ekki verkhlutar eða fullbúin verk sem unnið er að samkvæmt verksamningum. Sem dæmi má nefna skip, sem smíðað er samkvæmt verksamningi. Fasteignir teljast ekki til vörubirgða þótt þær séu keyptar eða byggðar til sölu.

Í 5. tl. er það nýmæli að stofnfjáreignir í sameignarfélögum skuli teljast til eignar hjá eigendum en venja hefur verið að telja stofnfé þessara félaga til hreinnar eignar félaganna við skattlagningu.

Í 5. tl. er einnig það nýmæli að heimilt er að lækka nafnverð áhvilandi skulda í lok hvers reikningsárs um 5% og mynda mótreikning til að mæta töpum á úti-standandi skuldum. Niðurfærslan færir til lækkunar á skattskyldum tekjum og hefur þannig hliðstæð áhrif og niðurfærsla vörubirgða. Þegar heimild þessi er notuð í fyrsta sinn færir niðurfærslan öll til frádráttar tekjum en síðan færir aðeins árleg breyting niðurfærslunnar til lækkunar eða hækkunar skattskyldum tekjum eftir því sem við á.

Um 75. gr.

Fjórir fyrstu töluliðir eru nær orðrétt eins og ákvæði sama efnis í 20. gr. gildandi laga. Til skýringar er tekið fram í 5. tl. að eigin hlutabréf hlutafélags teljist ekki til eignar.

Um 76. gr.

Greinin fjallar um þau atriði 19. gr. gildandi laga sem ekki eru í 73. gr. frumvarpsins. Í lokamálslið 1. mgr. er það nýmæli að öll opinber gjöld er varða viðkomandi reikningsár skuli teljast til skulda.

Í 2. mgr. er kveðið á um að frá eignum þeirra sem reka fasta starfsstöð hér á landi, sbr. 4. tl. 3. gr., megi einungis draga skuldir sem beint eru tengdar starfsemi þeirra hér á landi.

Um 77. gr.

Greinin er hliðstæð 23. gr. gildandi laga.

Um 78. gr.

Grein þessi samsvarar 21. gr. gildandi laga.

Frumvarpið gerir ráð fyrir að þessar eignir verði framtalsskyldar að fullu. Frádráttarbærni þessara eigna til eignarskatts er látin ná bæði til manna og lögaðila.

Um 79. gr.

Ákvæði þessarar greinar eru hliðstæð 1. mgr. 24. gr. gildandi laga.

Um 80. gr.

Í 1. mgr. er eignarskattsstofn skilgreindur. 2. mgr. er hliðstæð 2. mgr. 24. gr. gildandi laga.

Um 81. gr.

Hér er gerð sú efnisbreyting frá 3. gr. gildandi laga að eignarskattsstofni skal skipt að jöfnu milli hjóna.

Um 82. gr.

Kveðið er á um að eignir barns skuli teljast með eignum foreldra eða hjá þeim manni sem nýtur barnabóta vegna barnsins. Heimild til handa skattstjóra að ákveða börnum eignarskatt sem sjálfstæðum skattaðilum skv. 4. gr. gildandi laga er felld niður.

Um 83. gr.

Hér er lagt til að sömu reglur um álagningu eignarskatts gildi um alla menn sem geta verið sjálfstæðir eignarskattaðilar án tillits til hjúskaparstöðu þeirra, en skv. gildandi lögum er skattfrjáls eign einstaklinga 8 000 000 kr. en skattfrjáls eign hjóna 50% hærrí, eða 12 000 000. Lagt er til að hundraðshluti eignarskatts verði hinn sami hjá mönnum og nú er skv. lögum nr. 63/1977, eða 0.8%.

Um 84. gr.

Greinin er hliðstæð gildandi ákvæði um eignarskatt lögaðila í 2. tl. 26. gr. laga nr. 68/1971, sbr. lög nr. 63/1977.

Um 85. gr.

Grein þessi er samhljóða 28. gr. gildandi laga með þeim breytingum er leiða af fjölgun kaupstaða.

Um 86. gr.

27. gr. og 1. mgr. 29. gr. gildandi laga eru hér sameinaðar í eina grein, nær óbreyttar.

Um 87. gr.

Ákvæði svipaðs efnis er að finna í 2. mgr. 29. gr. og 30. gr. gildandi laga. Þær efnisbreytingar eru gerðar að ekki er lengur skylt að hafa umboðsmenn skattstjóra í öllum sveitarfélögum utan aðseturs þeirra enda er ekki þörf á umboðsmönnum í þeim sveitarfélögum er næst eru skattstofu. Þá er horfið frá því að lögbinda starfsvið umboðsmanna og er til þess ætlast að fjármálaráðherra setji þeim erindisbréf sem getur verið misviðtækt eftir aðstæðum á hverjum stað.

Um 88. gr.

Grein þessi er sama efnis og 31. gr. gildandi laga og samhljóða henni, nema hvað hliðstæð ákvæði eru sett um skattrannsóknarstjóra og gilda um vararíkisskattstjóra í 2. mgr.

Um 89. gr.

Hér er gert ráð fyrir nýskipan ríkisskattanevndar frá því sem nú er, sbr. 32. gr. gildandi laga. Í stað þess að seta í ríkisskattanevnd sé aukastarf sex manna er gert ráð fyrir að nefndin verði skipuð þremur mönnum, er hafi nefndarstarfið að aðalstarfi, og skipun fastra varamanna verði felld niður. Starf ríkisskattanevndar er orðið það umfangsmikið að fyllsta ástæða er til þess að styrkja hana með því að gera setu í nefndinni að föstu starfi þriggja manna. Ætti tilhögun þessi jafnframt að flýta úrskurðum.

Skipunartími nefndarmanna er lengdur úr fjórum árum í sex og skilyrði um embættisgengi hert frá því sem nú er.

Um 90. gr.

Ákvæði þessarar greinar eru mun ítarlegri en samsvarandi ákvæði 34. gr. gildandi laga.

Um 91. gr.

Greinin svarar til 35. gr. gildandi laga og fjallar um hverjir séu framtalsskyldir og á hverjum ábyrgð á framtali hvílir.

Kveðið er skýrar á um hvaða gögn skuli fylgja framtali bókhaldsskyldra aðila og hverjir skuli undirrita skattframtöl. Er með síðargreinda atriðinu ætlað að kveða skýrt á um hver ábyrgð ber á framtali og er þá gert ráð fyrir að skattstjórar taki ekki gild framtöl sem ekki eru staðfest á lögumæltan hátt og að þeir sem undirrita framtal, þ. á m. stjórnarmenn, verði sóttir til saka ef framtöl reynast röng.

Í síðustu málsgrein eru skilyrði fyrir framtalsaðstoð þrengd nokkuð frá því sem nú er enda hefur þessi þjónusta verið misnotuð víða hin síðari ár og hefur það skapað mjög mikið vinnuálag fyrir skattstofurnar.

Um 92. gr.

Greinin svarar til 2. mgr. 36. gr. gildandi laga og að nokkru til 1. mgr. þeirrar greinar. Hér er um að ræða upplýsingar sem allir þeir sem í hlut eiga skulu senda skattfyrirvöldum án þess að beiðast þurfi sérstaklega upplýsinga af hverjum og einum.

1. mgr. fjallar um svonefnda launamiða en með 2. og 4. mgr. er skylda til upplýsingagjafar aukin nokkuð og gert ótvírætt að ríkisskattstjóri getur krafist um almenn skil á öðrum gögnum en lögin ákveða beinlínis. Slík heimild hefur reyndar hingað til verið leidd af 1. mgr. 36. gr. gildandi laga.

Um 93. gr.

Ákvæðin eru svipuð gildandi ákvæðum í 35. gr. laganna. Framtalsfrestur manna, sem ekki hafa atvinnurekstur með höndum, er lengdur um 10 daga og framtalsfrestur manna er atvinnurekstur stunda um hálfan mánuð. Frestur lögaðila til að skila framtali er lengdur til 31. maí. Ástæðan fyrir þessari breytingu er sú, að hingað til hefur mjög mikið kveðið að því að einstökum framtalsskyldum aðilum væri veittur viðbótarfrestur. Er ætlast til að slíkur frestur verði nú einungis veittur í algerum undantekningartilvikum.

Um 94. gr.

Hér er fjallað um skyldu til að gefa skattfyrirvöldum upplýsingar um atriði sem þau beiðast sérstaklega. Greinin svarar til 1., 3. og 4. mgr. 36. gr. gildandi laga.

Eftirlitsheimildir skattstjóra gagnvart framtalsskyldum aðilum eru rýmkaðar nokkuð. Gert er ráð fyrir að einungis ríkisskattstjóri og skattranssóknarstjóri geti krafist framlagningar bókhaldsgagna og aðgangs að starfsstöðvum aðila sem ekki eru framtalsskyldir, t. d. lánastofnana.

4. mgr. greinarinnar svarar til 3. mgr. 50. gr. í gildandi lögum.

5. mgr. hefur að geyma nýmæli í skattalögum. Í 3. mgr. 32. gr. laga um meðferð opinberra mála, nr. 74/1974, eins og þeirri grein hefur verið breytt með lögum nr. 107/1976, er áréttað að rannsókn út af skattalagabrotum heyri ekki undir lögregluna. Í 4. mgr. þessarar greinar er fjallað um tiltekin úrræði til handa ríkisskattstjóra og skattranssóknarstjóra til þess að knýja fram gögn og upplýsingar, sem eigi hefur verið unnt að afla með heimildum í öðrum ákvæðum. 4. mgr. heimilur þessum aðilum þannig beinan aðgang að sakadómara að þargreindum skilyrðum fullnægðum. Hins vegar geta við eftirlit eða frumrannsókn komið upp þær aðstæður að nauðsyn sé á fljótvirkum aðgerðum til öflunar sönnunargagna og til þess að koma í veg fyrir að þau fari forgörðum.

Um 95. gr.

Greinin fjallar um lágmarksskoðun skattstjóra á framtali áður en hann leggur á skatt og svarar hún til upphafs 1. og 2. mgr. 37. gr. gildandi laga.

Um 96. gr.

Grein þessi svarar til síðari hluta 1. mgr. 37. gr. og 38. gr. gildandi laga og fjallar um heimildir og starfsaðferðir skattstjóra ef í ljós kemur, fyrir eða eftir frumálagningu, að framtal er tortryggilegt eða ófullnægjandi eða frumálagning er röng. Tekin eru af öll tvímæli um heimild til áætlunar ef framtal styðst ekki við fullnægjandi bókhald eða gögn, svo og að skattstjóra sé heimilt að endurskoða frumálagningu ef í ljós kemur að hún er röng enda þótt engar nýjar upplýsingar hafi komið fram.

Um 97. gr.

Hliðstæð ákvæði eru nú í 1. og 2. mgr. 38. gr. gildandi laga.

Í 2. mgr. er það nýmæli að frestur til endurupptöku er stytur ef ástæðan fyrir henni er ófullnægjandi skoðun skattstjóra á framtali og fylgigögnum þess en ekki ófullnægjandi upplýsingar skattaðila. Þessi málsgrein á aðeins við ef upplýsingar, sem byggja mátti rétta álagningu á, koma beinlínis fram í framtali eða fylgigögnum þess, en 1. mgr. gildir ef þessi gögn eru ófullnægjandi enda þótt skattstjóra hefði mátt vera ljóst fyrir að eitthvað var athugað við framtalið.

Um 98. gr.

Hér er lagt til að grundvallarbreyting verði gerð á hlutverki og þýðingu skattskrár og jafnframt skapaður grundvöllur til virkari vinnutilhögunar á skattstofum. Núgildandi lög gera ráð fyrir að skattskrá komi út fyrir 20. júní ár hvert. Þetta þýðir að skattstofurnar hafa þurft að fara yfir öll framtöl fyrir útkomu skrárinnar. Vegna hins stutta tíma frá lokum framtalsfrests til útkomu skattskrár hefur þessi yfirferð framtala víða verið ófullnægjandi og afleiðingin orðið sú að þurft hefur að fara aftur yfir mikinn hluta framtala eftir útkomu skattskrár. Af þessum sökum hefur skattskráin alls ekki gefið rétta mynd af gjöldum, sem endanlega eru lögð á, og hefur þessi vinnutilhögun haft í för með sér tvíverknað á skattstofunum.

Er því lagt til að álagning samkvæmt framtölum manna fari fram þegar fyrir máflok og frekari skoðun þeirra verði látin biðja þar til eftir álagningu. Hins vegar verði framtöl lögaðila fullskoðuð áður en á þá er lagt og álagningin verði birt viðkomandi aðilum jafnharðan og henni lýkur. Skattskráin komi hins vegar ekki út fyrir en í árslok þegar skattstjórar hafa úrskurðað meginhluta af kærnum. Með þessum hætti ætti skráin að geta gefið mun réttari upplýsingar en nú er um endanlega fjárhæð álagðra gjalda.

Um 99. gr.

Grein þessi samsvarar 40. gr. gildandi laga. Kærufrestur er lengdur úr 14 dögum í 30 daga.

Um 100. gr.

Grein þessi svarar til 41. gr. gildandi laga og er að mestu óbreytt efnislega. Kærufrestur er lengdur úr 21 degi í 30 daga.

Um 101. gr.

Greinin svarar til 42. gr. gildandi laga og fjallar um verksvið rikisskattstjóra. Efnislega eru ekki gerðar tillögur um breytingar að öðru leyti en því að ákvæðið um framkvæmd tvísköttunarsamninga er fellt niður. Þykir eðlilegra að það vald sé formlega hjá fjármálaráðherra en hann geti falið rikisskattstjóra framkvæmd þessara mála, að því marki sem ástæða er til á hverjum tíma.

Um 102. gr.

Greinin svarar til 3. mgr. 42. gr. gildandi laga. Er verksvið skattransóknarsjóra bér nánar skilgreint en í gildandi lögum og aukin áhersla lögð á það hlutverk hans að fylgjast með og samhæfa eftirlitsstörf skattsjóra.

Um 103. gr.

Grein þessi er efnislega samhljóða 33. gr. gildandi laga.

Um 104. gr.

Grein þessi er efnislega samhljóða 1. ml. 1. mgr. 44. gr. gildandi laga.

Um 105. gr.

Greinin samsvarar 45. gr. gildandi laga. Með því að fjalla sérstaklega um ríkisskattanevnd í 2. mgr. er lögð áhersla á sjálfstæði ríkisskattanevndar gagnvart ráðherra við úrlausnir einstakra mála.

Um 106. gr.

Greinin kemur í stað 47. gr. gildandi laga og fjallar um refsikennd viðurlög (refsiskatt) þegar framtalsskyldur aðili telur ekki fram innan tilskilins frests, telur ranglega fram eða aðrir ágallar eu á framtalinu, vantar t. d. nauðsynleg fylgigögn. Greinin er ekki mikið breytt efnislega en framsetning hennar er til muna einfölduð.

Aðalbreytingin frá gildandi lögum og fyrri gerð frumvarpsins er sú að skylduákvæðum er breytt í heimildarákvæði. Er það gert bæði vegna almennrar þróunar í þá átt í viðurlagakerfinu, t. d. varðandi upptöku eigna, og eins til þess að bæta réttarstöðu skattaðila lítið eitt. Álagi veður beitt án tillits til sakar og hefur skattaðili sönnunarbyrðina fyrir því, að honum verði ekki um kennt. Þykir því óeðlilegt að heimilt geti verið þrátt fyrir slíka sönnun að beita álagi. Er því fortaks-laust tekið fyrir beitingu álags þegar svo stendur á, sbr. 3. mgr.

Sé álagsheimildar 1. og 2. mgr. neytt ber hins vegar að miða við þær hundraðs-tölur sem nefndar eru í ákvæðinu.

Tekið er fram til öryggis, að um kæru vegna álags fari eftir almennum reglum um kæru vegna skattálagningar.

Um 107. gr.

1. mgr. svarar til 1. mgr. 48. gr. gildandi laga. Fyrningarreglan er þó flutt í 108. gr. Bætt er við orðinu „villandi“ í verknaðarlýsingu ákvæðisins. Í því felst engin efnisbreyting þar sem orðið „rangt“ á sennilega að skýra þannig að það taki til ófull-nægjandi og á annan hátt villandi upplýsinga. Í þessari gerð frumvarpsins er aftur horfið að skipan gildandi laga varðandi saknæmisskilyrði (ásetningur eða stór-kostlegt hirðuleysi). Í fyrri gerð þess var ekki vikið að saknæmi og hefði orðið að skýra ákvæðið með gagnályktun frá 18. gr. alm. hgl. nr. 19/1940, þannig, að ásetningur eða hvers konar gáleysi væri nægilegt. Æskilegt er að viðhalda nokkurri takmörkun á gáleysisábyrgðinni vegna ótraustari réttarfarsstöðu skattaðila og óvandaðri með-ferð hjá stjórnsýsluaðilum en sakborningar í venjulegum refsímálum njóta fyrir dómstólum. Vafasamt hefur þótt hvort beita megi saman viðurlögum 47. og 48. gr. gildandi laga. Hér eru tekin af öll tvímæli um þetta atriði. Ósannngjarnt þykir að bæta álagi við skattstofn áður en sekt er reiknuð út með margfeldisreglu. Slík upp-söfnun (kumulation) viðurlaga er almennt talin varhugaverð nú á dögum.

2. mgr. er nýmæli. Vegna tengsla hennar við 1. mgr. verður að gera sömu saknæmiskröfur sem þar. Eini munurinn er sá að hinar röngu upplýsingar eru ekki jafnalvarlegt brot þar sem þær hafa ekki áhrif á skattskyldu eða skattgreiðslur upplýsingagjafa.

3. mgr. er sama efnis og 2. mgr. 48. gr. gildandi laga að öðru leyti en því að hér er veitt svigrúm til sektarákvörðunar eftir aðstæðum en í gildandi lögum er sekt bundin við tvöfalda þá fjárhæð er á vantar. Þá er bætt við nýju ákvæði er svarar til 2. mgr.

4. mgr. felur í sér sérstakar hlutdeildarreglur er koma í stað 3. og 4. mgr. 48. gr. gildandi laga. Auk þess er gert ráð fyrir því nýmæli í 7. mgr. greinarinnar að lögfest verði almennt hlutdeildarákvæði með sérstökum refsímörkum. Hlutdeildarákvæði 22. gr. alm. hgl. er bundið við þau lög og ekki er treystandi á að því yrði beitt með lögjöfnun ef tilefni gæfist. Af sömu ástæðum er lagt til að í 7. mgr. verði lögfest ótvírætt ákvæði um tilraunabrot. Horfið er hér aftur að saknæmisskilyrðum gildandi laga en í fyrri gerð frumvarpsins var refsíabyrgð takmörkuð við ásetning. Sektahámark er tvöfaldað frá því sem nú er. Aðstoð við ranga skýrslugjöf er hér ekki bundin við að hún sé veitt í atvinnuskyni. Loks er kveðið á um sektir fyrir tiltekin athafnaleyfisbrot og er ásetningur þá áskilinn.

Sektir geta skv. 5. mgr. hæstar orðið 20 milljónir króna, jafnvel þótt margfeldisregla sé notuð. Það nýmæli er hér að sekta má félög, stofnanir, samtök og aðra lögáðila. Til þess er ekki heimild í gildandi lögum ef frá er skilið ákvæðið um ábyrgð dánarhús. Svipuð regla kom í söluskattslögin með 14. gr. laga nr. 10/1974. Heimild til sektarákvörðunar og réttindasviptingar gagnvart lögáðila, sem nýtur hagnaðar af broti fyrirsvarmanns, er hliðstætt 3. mgr. 26. gr. söluskattslaga nr. 10/1960, sbr. 15. gr. laga nr. 10/1974.

Um meiri háttar brot er ákvæði í 6. mgr. hliðstætt 5. mgr. 48. gr. gildandi laga. Refsímörk eru hér verulega þynnd, þ. e. hámark refsingar er hækkað úr 2 ára varðhaldi í 6 ára fangelsi. Gæsuvarðhaldi má því beita við rannsókn á skattalagabrotum einum sér, sbr. 3. mgr. 65. gr. stjórnarskrárinnar.

Um 7. mgr. var fjallað í athugasemdum við 4. mgr. greinarinnar.

Um 108. gr.

Í 1. mgr. er ríkisskattanefnd falið að úrskurða sektir þessar í stað þess að sérstök skattsektanefnd annist það verk, sbr. nú 6. mgr. 48. gr. Horfir þetta til einföldunar auk þess sem breytt skipan ríkisskattanefndar gerir henni fært að takast á við aukin verkefni. Lögð er áhersla á það í ákvæðinu að málsmeðferð verði sem vönduðust og að sökunautur fái næg tækifæri til varna. Tekið er fram að vararefsing fylgi ekki úrskurðum nefndarinnar og felst engin efnisbreyting í því.

2. og 3. mgr. eru að mestu sama efnis og 51. gr. gildandi laga.

Í 4. mgr. er ákvæði um fyrningu sakar án tillits til þess hver refsing liggur við broti. Fyrningarfrestur er óbreyttur. Ákvæðið er skýrara en gildandi ákvæði í 1. mgr. 48. gr. Fyrningarfrestur stöðvast við upphaf rannsóknar og mun eðlilegast að miða við rannsókn á vegum rannsóknardeildar ríkisskattstjóra, sjá til samanburðar 4. mgr. 25. gr. söluskattslaga, sbr. 14. gr. laga nr. 10/1974. Ekki mun stætt á því að sekta fyrir brot lengra aftur í tímann en 6 ár þótt skattaðili hafi árlega brotið af sér með framtali sínu í lengri tíma. Nýr er einnig sá fyrirvari að ekki verði óeðlilegar tafir á rannsókn eða ákvörðun refsingar. Er hann í samræmi við almennar fyrningarreglur, sbr. 2. mgr. 82. gr. alm. hgl.

Um 109. gr.

Í frumvarpi þessu eru ekki tekin upp ákvæði um innheimtu tekjuskatts og eignarskatts eða ábyrgð á greiðslu þeirra, enda eru ákvæði um þetta efni í frumvarpi til laga um staðgreiðslu opinberra gjalda.

Um 110. gr.

1. mgr. greinarinnar svarar til 49. gr. gildandi laga og þarfnast ekki skýringa. Í 2. mgr. eru tekin upp ákvæði 44. gr. gildandi laga um upplýsingaskyldu skattfyrvalda gagnvart Hagstofu Íslands og Þjóðhagsstofnun veitt sama réttarstaða. Síðari málsliður 2. mgr. er samhljóða 3. gr. laga nr. 63/1977.

Um 111. gr.

Með þessari grein er ríkisskattstjóra fengin heimild til mats á ýmsum hlunnindum, öðrum tekjum og frádrætti sem meta þarf til verðs. Efnislega felur hún ekki í sér nýmæli.

Um 112. gr.

1. mgr. greinarinnar samsvarar 4. mgr. 2. gr. gildandi laga. 2. mgr. er nýmæli en ákvæðum samnings um slíka aðstoð í skattamálum milli þjóða Norðurlanda hefur verið veitt lagagildi með sérstökum lögum.

3. mgr. samsvarar 3. mgr. 52. gr. gildandi laga.

Um 113. gr.

Greinin er samhljóða 54. gr. gildandi laga.

Um 114. gr.

Greinin samsvarar 55. gr. gildandi laga, að því viðbættu að ráðherra er hér heimilað að kveða á um form reikningsskila og geymslu bókhalds og gagna sem varða skattframtöl.

Um 115. gr.

Grein þessi samsvarar F-lið 7. gr. gildandi laga.

Um 116. gr.

Greinin svarar til 53. gr. gildandi laga. Hér er lagt til að eignarskattstiginn breytist eftir skattvísitölu en það gerir hann ekki samkvæmt gildandi lögum. Telja verður þörf á slíkum ákvæðum ekki sist með tilliti til þess að framvegis verður fasteignamat framreiknað árlega.

Um 117. gr.

Greinin er samhljóða 56. gr. gildandi laga og þarfnast ekki skýringa.

Um 118. gr.

Gert er ráð fyrir að ákvæði frumvarpsins komi til framkvæmda við álagningu skatta árið 1980 vegna tekna ársins 1979 og eigna í lok þess árs og hin nýja ríkisskattanevnd taki til starfa 1. janúar 1980.

Skattlagning á útlendinga og aðra þá, sem falla undir lög nr. 22/1956 mun fara eftir núgildandi skattalögum fram til ársloka 1978.

Um ákvæði til bráðabirgða I

Ákvæði þetta er nauðsynlegt vegna þess að hert eru skilyrði þess að sameignarfélag geti verið sjálfstæður skattaðili. Er félögum sem verið hafa sjálfstæðir skattaðilar gefinn kostur á að fullnægja skilyrðum 3. tl. 2. gr. frumvarpsins.

Um ákvæði til bráðabirgða II

Hér er hliðstæð heimild til útgáfu jöfnunarhlutabréfa og veitt var með lögum nr. 68/1971, sbr. lög nr. 7/1972. Úthlutunin skal byggð á raunverulegri hreinni eign félags í árslok 1978, óháð vísitölu liðinna ára, en úthlutun eftir það verður bæði bundin hreinni eign og vísitölu eins og í gildandi lögum.

Um ákvæði til bráðabirgða III

Hér er þeim félögum sem myndað hafa yfirfæranleg rekstrartöp samkvæmt ákvæðum gildandi laga heimilað að yfirfæra þau án tímatakmörkunar, enda þótt um sé að ræða töp sem einungis eru yfirfæranleg um fimm áramót samkvæmt gildandi lögum.

Um ákvæði til bráðabirgða IV

Ákvæði þetta fjallar um endurmat á eignum í eigu skattaðila við gildistöku laganna eða í ársbyrjun 1979. Um endurmat eftir það fer eftir ákvæðum 26. gr.

Gert er ráð fyrir því að verði allra fyrnanlegra eigna sé breytt á árinu 1979 samkvæmt tilteknum verðbreytingarstuðli. Upphaflegt kostnaðarverð eða stofnverð, sbr. 2. mgr. 10. gr., er hækkað samkvæmt stuðlinum og myndar stofnverðið þannig framreiknað nýjan fyrningargrunn. Áður fengnar fyrningar, aðrar en fengnar verðstuðulsfyrningar, eru einnig endurmetnar með því að heita sama stuðli á fengnar fyrningar samtals og heitt er á viðkomandi eign. Stofnverðið hækkar hlutfallslega jafn mikið og fengnar fyrningar. Hafi fyrnanleg eign verið fyrnd niður í niðurlagsverð fyrir gildistöku laganna hækkar bókfærða verðið samkvæmt stuðlinum, en eignin stendur áfram í niðurlagsverði (10%) og fæst því ekki frekari fyrning hennar vegna. Í slíkum tilvikum skiptir endurmatið hins vegar máli ef eignin er seld.

Verðbreytingarstuðull fyrir eignir, sem skattaðili á í ársbyrjun 1979 skal fundinn fyrir hvert ár með því að deila með ársmeðaltali vísitölu byggingarkostnaðar fyrir árið þegar eignanna var aflað í ársmeðaltali vísitölu byggingarkostnaðar ársins 1979.

Samkvæmt 5. mgr. ákvæðisins er heimilt að telja endurmat mannvirkja jafnt fasteignamati þeirra í ársbyrjun 1979 í stað upphaflegs kostnaðarverðs. Aðalreglan er sú að mannvirki eru endurmetin með sama hætti og aðrar fyrnanlegar eignir, þ. e. upphaflegt kostnaðarverð og fengnar fyrningar samtals eru hækkaðar samkvæmt verðbreytingarstuðli. Ef farin er sú leið, sem heimiluð er í 5. mgr. til notkunar á fasteignamati, endurmetast áður fengnar fyrningar ekki með sama hætti og ef kostnaðarverðið er framreiknað. Almennar fyrningar samkvæmt C-lið 15. gr. skattalaga eru þá ekki endurmetnar og koma því ekki til frádráttar fasteignamatinu. Hins vegar eru fyrningar sem notaðar hafa verið á árunum 1971 til 1978 samkvæmt D-lið 15. gr. endurmetnar, en það eru sérstakar flýtifyrningar (30%), fyrningar vegna söluhagnaðar o. fl. Fyrningar þessar eru endurmetnar þannig að fyrning hvers árs er margfölduð með verðbreytingarstuðli þess árs og skal samtala fyrninganna þannig framreiknaðra teljast fengin heildarfyrning.

Í 6. mgr. er heimilað að nota einn verðbreytingarstuðul fyrir eignir sem aflað er fyrir árið 1973 í stað stuðuls hvers árs.

Samkvæmt ákvæðinu ber að hækka allar eignir og fyrningar samkvæmt verðbreytingarstuðli og myndar endurmatsverðið eignarskattstofn. Fasteignamat mannvirkja verður þó áfram mælikvarði við álagningu eignarskatts hvort sem endurmat þessara eigna byggist á framreiknuðu kostnaðarverði eða fasteignamati.

Um ákvæði til bráðabirgða V

Í frumvarpinu er gert ráð fyrir því að söluhagnaður verði skattskyldur án tillits til eignarhaldstíma. Söluhagnaður af íbúðarhúsnæði verður þó skattfrjáls eftir 5 ára eignarhaldstíma.

Við ákvörðun á söluhagnaði er upphaflegt kostnaðarverð (stofnverð) og fengnar fyrningar endurmetnar með sömu verðbreytingarstuðlum og með sama hætti og um er rætt í næsta ákvæði á undan, sbr. einnig 26. gr. Gilda þessar reglur bæði um fyrnanlegar eignir og ófyrnanlegar. Varðandi fyrnanleg mannvirki geta skattaðilar valið milli notkunar á framreiknuðu kostnaðarverði og fasteignamati miðað við ársbyrjun 1979, sbr. það sem sagt hefur verið um fyrningargrunn. Ef skattaðili velur t. d. að endurmeta mannvirki til fyrninga á árinu 1979 samkvæmt fasteignamatsaðferðinni skal sú aðferð einnig notuð við ákvörðun söluhagnaðar. Við ákvörðun söluhagnaðar af íbúðarhúsnæði skal þó alltaf miðað við framreiknað stofnverð, sbr. 16. gr.

Um ákvæði til bráðabirgða VI

Frumvarp þetta gerir ráð fyrir þeirri grundvallarbreytingu að sparifé verði undantekningarlaust framtalsskyldt að fullu en hins vegar verða ekki verulegar breytingar á ákvæðum um skattfrelsi þess. Ákvæði þetta er sett til þess að auðvelda þau umskipti sem hin almenna framtalsskylda hefur í för með sér. Það felur í sér að eignarskattur verður ekki lagður á innstæður þessar og verðbréf aftur í tímann né heldur tekjuskattur á vexti af þeim eða verðbætur fyrir liðinn tíma. Hins vegar felst ekki í ákvæðinu nein sakaruppgjöf að því er varðar tilurð þessara eigna. Skattfyrirvöld gætu þannig endurávarðað skattaðila tekjuskatt ef í ljós kemur að hann hefur vanframtalið tekjur fyrri ára, enda þótt hann hafi komið hinum vantöldu tekjum fyrir í formi hér um ræddra eigna.

Fylgiskjal.

Um breytingu á skattbyrði manna

Á grundvelli viðamikils úrtaks úr skattframtölum ársins 1977 hefur verið kannað hver breyting yrði á skattbyrði manna ef frumvarp þetta yrði að lögum. Tekjur og eignir til skatts voru færðar til verðlags á árinu 1978 með jafnri hlutfallslegri hækkun þannig að dreifing helst óbreytt frá 1977.

Gögn um eignarskattstofninn eru ófullkonnari en um tekjuskattstofninn, en samkvæmt fyrirbyggjandi áætlun hefðu ákvæði frumvarpsins haft í för með sér nokkra lækkun á álögðum eignarskatti í heild á árinu 1978 vegna þess að skattskyldumörkin hækka fyrir hjón.

Áformað er að taka upp staðgreiðslu beinna skatta á árinu 1979 eins og kunnugt er. Af þessum sökum þótti rétt að miða tillögur frumvarpsins um skattstiga o. fl. við þessa tilhögun. Jafnframt er þá nauðsynlegt að áætla hækkun tekna til skatts milli áráanna 1976, 1977 og 1978 til þess að bera réttilega saman skatta sem lagðir væru á og greiddir á árinu 1978 og skatta samkvæmt gildandi lögum sem lagðir eru á tekjur ársins 1977. Í þessu skyni hefur verið reiknað með 43% meðalhækkun tekna til skatts milli áráanna 1976 og 1977 og 35% milli áráanna 1977 og 1978, og er seinni talan vitaskuld óvissari en hin fyrri. Á þessum forsendum er áætlað að álagður tekjuskattur að frádrægnu barnabótum og afslætti sem nýtist til greiðslu útsvars (hreinn tekjuskattur) yrði um 1000 m.kr. lægri en samkvæmt gildandi lögum á árinu 1978.

Hér á eftir er gerð í fjórum töflum grein fyrir því hvernig byrðin af hreinum tekjuskatti breytist frá gildandi lögum með þessu frumvarpi fyrir einstaka hópa skattþegna með ólíkar fjölskyldu- og framfærsluáðstæður.

Í töflu 1 kemur fram heildaryfirlit yfir breytingar á hreinum tekjuskatti eftir fjölskylduhögum manna. Þar kemur fram að meðalbreyting tekjuskatts samkvæmt frumvarpinu er lækkun um 7% af álögðum skatti. Skattar hjóna lækka þó nokkru minna, eða um tæplega 5%, en einhleypri um meira, eða um 11%. Skattar einstæðra foreldra lækka um 7% samkvæmt þessari áætlun.

Sé hjónum skipt niður eftir barnafjölda er skattbreytingin barnmörgum hjónum almennt í vil. Þetta má enn sjá úr töflu 2.

Sé hjónum skipt eftir tekjuöflun eiginkonunnar sést umtalsverð endurdreifing á skattbyrði hjóna, enda koma þá skýrast fram áhrifin af hinni breyttu skattameðferð hjóna samkvæmt frumvarpinu, þ. e. upptöku sérsköttunar hjóna og þar með niðurfellingu 50% frádráttar af launatekjum eiginkonu.

Í stórum dráttum má segja að hjón, þar sem eiginkonan aflar engra tekna, hagnist á skattbreytingunni allt þar til eiginmaðurinn hefur u. þ. b. 6 millj. kr. tekjur (1978). Afli konan á hinn bóginn tekna umfram 2 millj. kr., þá skerðist hlutur hjónanna strax við u. þ. b. 2 millj. kr. tekjur hjá eiginmanninum.

Í töflu 3 er hjónum skipt eftir tekjum eiginkonunnar og sýnt, hvernig hjónin dreifast eftir umfangi skattbyrðisbreytingarinnar.

Eins og fram kemur í töflu 1 fá einhleypingar heldur meiri skattalækkun samkvæmt frumvarpinu en aðrir. Lækkunin dreifist nokkuð jafnt á milli þeirra, enda þótt nokkur frávik séu þar frá. Í töflu 2 má sjá hvernig einhleypingar skiptast eftir umfangi skattbyrðisbreytingarinnar.

Í heild fá einstæðir foreldrar skattalækkun á við aðra, en á hinn bóginn er endurdreifing í skattbyrði innan hópsins. Lækkun verður veruleg hjá tekjulögum og barnmörgum einstæðum foreldrum en hækkun hjá sumum hinna í þessum hópi.

Tafla 4 sýnir að lokum hversu mörgum framteljendum væri fremur í hag að nota fasta frádráttinn skv. 2. mgr. 30. gr. en að sundurliða frádrátt sinn, miðað við áætlun um hækkun frádráttarliða frá árinu 1977.

Tafla 1
Breyting á hreinum tekjuskatti manna á verðlagi 1978.

	Skv. gildandi lögum (Millj. kr.)	Lækkun (+) eða hækkun (+) skv. frv. (Millj. kr.)	Meðalbreyting á skattgreiðslum	Hlutfallsleg skipting framteljenda
Hjón án barna	3 350	÷150	÷ 4,5 %	13%
Hjón með 1 barn	3 000	+ 70	+ 2,3%	9%
Hjón með 2 börn	2 150	÷ 50	÷ 2,3%	11%
Hjón með 3 börn	800	÷200	÷ 25 %	6%
Hjón með 4 börn eða fleiri ..	120	÷130	÷108 %	2%
Hjón alls	9 400	÷450	÷ 4,8%	41%
Einhleypingar	4 200	÷450	÷ 11 %	54%
Einstæð foreldri	÷470	÷ 35	÷ 7 %	5%
Framteljendur samtals	13 100	÷950	÷ 7 %	100%

Tafla 2
Dreifing manna eftir umfangi skattbyrðisbreytingar.

	Lækkun (a. m. k. 1% af vergum tekjum)	Standa i stað (breyting minni en 1% af vergum tekjum)	Hækkun (a. m. k. 1% af vergum tekjum)
Hjón án barna	41 %	41 %	18%
Hjón með 1 barn	32%	43 %	25%
Hjón með 2 börn	41 %	39%	20%
Hjón með 3 börn	48%	39%	13%
Hjón með 4 börn eða fleiri	70%	22%	8%
Hjón alls	41%	40%	19%
Einhleypingar	28%	67%	5%
Einstæð foreldri	47%	16%	37%
Framteljendur samtals	35 %	53%	12%

Tafla 3
Dreifing hjóna, — flokkuðum eftir tekjum eiginkonu, — eftir umfangi skattbyrðisbreytingar.

Tekjur eiginkonu á verðlagi 1978	Lækkun (a. m. k. 1% af vergum tekjum beggja)	Standa i stað (breyting minni en 1% af vergum tekjum beggja)	Hækkun (a. m. k. 1% af vergum tekjum beggja)	Hlutfallsleg skipting hjóna
0	60%	30%	10%	26%
Undir 500 þús. kr. ..	65%	27%	8%	18%
500 til 1 000 þús. kr. ..	44%	42%	14%	20%
1 000 til 1 500 þús. kr.	23%	61%	16%	14%
1 500 til 2 000 þús. kr.	12%	63%	25%	11%
Yfir 2 000 þús. kr. ..	4%	31%	65%	11%
Hjón alls	41%	40%	19%	100%

Tafla 4
Hlutfallslegur fjöldi framteljenda, sem hefðu fremur hag af föstum en sundurliðuðum frádrætti, sbr. 2. mgr. 30. gr.

Hjón	65%
Einhleypingar	90%
Einstæð foreldri	75%
Framteljendur alls	75%